

สมรรถนะการศึกษาไทย ในเวทีสากล ปี 2562 (IMD 2019)

IMD WORLD COMPETITIVENESS YEARBOOK

2019

สมรรถนะการศึกษาไทย
ในเวทีสากล ปี 2562
(IMD 2019)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

379.593 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส 691 ส สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2562 (IMD 2019)
186 หน้า
ISBN : 978-616-270-248-8

1. สมรรถนะการศึกษาไทย
2. ชัดความสามารถในการแข่งขัน
3. ชื่อเรื่อง

สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2562 (IMD 2019)

สิ่งพิมพ์ สกศ.	อันดับที่ 15/2563
พิมพ์ครั้งที่ 1	เมษายน 2563
จำนวน	1,000 เล่ม
ผู้จัดพิมพ์และเผยแพร่	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 99/20 ถนนสุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทรศัพท์ 0 2668 7123 ต่อ 2314, 2312, 2311 โทรสาร 0 2243 7915 Website : http://www.onec.go.th
พิมพ์ที่	บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด 19/25 ม.8 ถนนเต็มรัก-หนองกางเขน ตำบลบางคูรัด อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี 11000 โทรศัพท์ 0 2150 9676-8 โทรสาร 0 2150 9679 E-mail : 21centuryprint@gmail.com www.21century.co.th

คำนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ที่มีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบก้าวกระโดด ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ของภูมิภาคและของโลก การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ทั้งนี้ รัฐบาลได้ประกาศให้การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเป็นวาระแห่งชาติ โดยเฉพะอย่างยิ่งขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา นับเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในภาพรวม ซึ่งได้กำหนดเป็นเป้าหมายของการพัฒนาประเทศตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อการเสริมสร้างความสามารถของประเทศไทย ให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว รวมทั้งมีขีดความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในเวทีสากล

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษาของประเทศ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพคนไทย ให้มีขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ รวมทั้งมีสมรรถนะที่สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตได้ การจัดทำรายงานสมรรถนะการศึกษาของไทยในเวทีสากล ปี 2562 โดยศึกษาเปรียบเทียบกับสมรรถนะในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทยกับนานาชาติ

เพื่อให้เห็นสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก จากตัวชี้วัดของสถาบันนานาชาติ เพื่อพัฒนาการจัดการ (International Institute For Management Development : IMD) เป็นกรอบหลักในการวิเคราะห์ และเน้นการวิเคราะห์ ตัวชี้วัดด้านการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดอันดับความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศทั่วโลก จำนวน 63 ประเทศ เพื่อติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการศึกษาของประเทศตามตัวชี้วัดของ IMD และเรียนรู้ความสำเร็จของนานาชาติที่สามารถสะท้อนการพัฒนาและ ยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศให้สูงขึ้นได้ รวมทั้งเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจวางแผนการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพคนไทยให้สอดคล้องกับแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง ในอนาคต และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการศึกษาเพื่อพัฒนา การศึกษาของประเทศในด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้อง และเป็นไปตามเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และการพัฒนาประเทศตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ ต่อผู้บริหาร นักวิชาการ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประกอบการ ตัดสินใจเชิงนโยบาย การวิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางการพัฒนาการศึกษา ของประเทศ รวมทั้งการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป้าหมายในการยกระดับ ชีตความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาหรือสมรรถนะการศึกษาไทย ในเวทีสากลให้สูงขึ้นต่อไป

(นายสุภัทร จำปาทอง)

เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะการศึกษาของประเทศไทยกับนานาชาติ โดยใช้ดัชนีของสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาการจัดการ (International Institute for Management Development : IMD) เป็นกรอบหลักในการวิเคราะห์เป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2540 และใช้ข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเวทีเศรษฐกิจโลก ปี 2562 (WEF 2019) และผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล (Digital Competitiveness Ranking 2019) เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอเปรียบเทียบกับประเทศที่อยู่ในภูมิภาคใกล้เคียงกัน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบาย และวางแผน เพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากล ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาประเทศตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ในปี 2562 สถาบัน IMD ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ในรายงาน The World Competitiveness Yearbook (WCY) 2019 ซึ่งในปีนี้ IMD ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ รวม 63 ประเทศ 332 ตัวชี้วัด โดยแหล่งข้อมูลที่ IMD นำมาจัดอันดับมาจาก 2 ทาง คือ 1) ข้อมูลสถิติ/ข้อมูลทุติยภูมิ (Hard data /Secondary data) เป็นการรวบรวมจากองค์การระหว่างประเทศระดับชาติ และภูมิภาค เช่น OECD, World Bank, UN, WTO, UNESCO/UIS, IMF เป็นต้น จำนวน 143 ตัวชี้วัด 2) ข้อมูลจากการสำรวจ (Survey data) ได้จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารระดับกลางและระดับสูง โดยข้อมูลที่ได้จะอยู่ในรูปของคะแนนความพึงพอใจที่มีค่าระหว่าง 1 - 10 จำนวน 92 ตัวชี้วัด และมีข้อมูลที่เป็นภูมิหลัง 97 ตัวชี้วัดที่ไม่ได้นำมาคิดคำนวณในการจัดอันดับภาพรวม

IMD พิจารณาจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศตามปัจจัยหลักที่สำคัญ 4 ด้าน คือ (1) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance) (2) ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency) (3) ประสิทธิภาพของ

ภาคธุรกิจ (Business Efficiency) และ (4) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ประเมินครอบคลุมข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ สุขภาพและสิ่งแวดล้อม รวมถึงปัจจัยด้านการศึกษา ซึ่งในแต่ละปัจจัยหลักประกอบด้วย 5 ปัจจัยย่อย (Sub - Factor)

ความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมของประเทศไทย

ในภาพรวมประเทศไทยอยู่ในอันดับ 25 มีอันดับดีขึ้น 5 อันดับ (อันดับที่ 30 ในปี 2561) โดยมีผลคะแนนรวมที่ลดลงเป็น 77.233 คะแนน จาก 79.450 คะแนน ในปี 2561 เมื่อพิจารณาคะแนนที่ประเทศไทยได้รับระยะตั้งแต่ ปี 2558 - 2562 พบว่าประเทศไทยมีคะแนนที่เพิ่มขึ้นมาจากปี 2558 ถึง ปี 2560 และมีคะแนนลดลงในปี 2561 แต่มีอันดับดีขึ้นมากที่สุดในปีนี้ ซึ่งอยู่ในอันดับ 25 ดีขึ้นถึง 5 อันดับ หากพิจารณาผลการจัดอันดับของประเทศไทยที่ได้รับการจัดอันดับในกลุ่มอาเซียน พบว่า ประเทศส่วนใหญ่มีอันดับดีขึ้น โดยเฉพาะอินโดนีเซียที่มีอันดับดีขึ้น 9 อันดับ และฟิลิปปินส์ดีขึ้น 4 อันดับ ขณะที่ประเทศมาเลเซียเป็นประเทศเดียวในกลุ่มอาเซียนที่มีเท่าเดิม สำหรับในภาพรวมผลการจัดอันดับในปี 2562 ปรากฏว่าสิงคโปร์ครองอันดับที่ 1 ดีขึ้นจากปีที่ผ่านมาถึง 2 อันดับ (อันดับที่ 3 ในปี 2561) ฮองกงยังคงอันดับที่ 2 เช่นเดียวกับปี 2561 ขณะที่สหรัฐอเมริกามีอันดับลดลง 2 อันดับ มาเป็นอันดับ 3 ในปีนี้ (อันดับที่ 1 ในปี 2561)

เปรียบเทียบสมรรถนะของแต่ละปัจจัยหลัก พบว่า

เมื่อพิจารณาผลการจัดอันดับของประเทศไทยตามปัจจัยที่ใช้ในการจัดอันดับ 4 ด้าน พบว่า ปัจจัยที่มีอันดับดีที่สุด คือ สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ซึ่งอยู่ในอันดับ 8 มีอันดับดีขึ้น 2 อันดับ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพของภาครัฐอยู่ในอันดับ 20 ดีขึ้น 2 อันดับ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจอยู่ในอันดับ 27 ซึ่งมีลดลง 2 อันดับ และปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในอันดับ 45 มีอันดับดีขึ้น 3 อันดับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 8 มีอันดับดีขึ้น 2 อันดับ

เมื่อเปรียบเทียบในระดับเอเชียแปซิฟิก พบว่า ประเทศไทยมีอันดับดีกว่าเกือบทุกประเทศ ยกเว้นจีน และสิงคโปร์ ที่มีอันดับดีกว่าไทย สมรรถนะทางเศรษฐกิจพิจารณาจาก 5 ปัจจัยย่อย คือ 1) เศรษฐกิจภายในประเทศ 2) การค้าระหว่างประเทศ 3) การลงทุนระหว่าง

ประเทศ 4) การจ้างงาน และ 5) ระดับราคา/ค่าครองชีพ พบว่า ประเทศไทยมีปัจจัยย่อยที่มีอันดับดีขึ้น 3 ด้าน ได้แก่ 1) เศรษฐกิจภายในประเทศ 2) การลงทุนระหว่างประเทศ และ 3) การจ้างงาน ส่วนด้านการค้าระหว่างประเทศ (อันดับ 6) มีอันดับเท่าเดิมไม่เปลี่ยนแปลง สำหรับด้านระดับราคาและค่าครองชีพที่อันดับลดลง อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน คือ ปัจจัยย่อยด้านการจ้างงาน ประกอบด้วย อัตราการว่างงานต่ำ รวมทั้งปัจจัยย่อยด้านการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วยรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในปัจจัยย่อยแล้ว จุดที่ยังเป็นจุดอ่อนคือ ปัจจัยย่อยด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งประกอบด้วย เกณฑ์ชี้วัดในเรื่องผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวของประชากรต่ำ

ประสิทธิภาพของภาครัฐ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 20 มีอันดับดีขึ้น 2 อันดับจากปีก่อน โดยมีอันดับดีกว่าหลายประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เกาหลี จีน ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินเดีย และมองโกเลีย ประสิทธิภาพของภาครัฐพิจารณาจาก 5 ปัจจัยย่อย ได้แก่ 1) ฐานะการคลัง 2) นโยบายการคลัง 3) กรอบการบริหารด้านสถาบัน 4) กฎระเบียบในการทำธุรกิจ/กฎหมายด้านธุรกิจ และ 5) กรอบการบริหารด้านสังคม ทั้งนี้ ประสิทธิภาพของภาครัฐ มีอันดับที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องใน 3 ปีที่ผ่านมา และพบว่า ปัจจัยย่อยที่มีอันดับดีขึ้น 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านฐานะการคลัง 2) ปัจจัยด้านกรอบการบริหารด้านสถาบัน และ 3) ปัจจัยด้านกฎระเบียบในการทำธุรกิจ/กฎหมายด้านธุรกิจ สำหรับปัจจัยด้านการคลังมีอันดับเท่าเดิม โดยมีปัจจัยย่อยด้านกรอบการบริหารด้านสังคม มีอันดับลดลงเพียงปัจจัยเดียว ทั้งนี้ ประเทศไทยมีปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน คือ ปัจจัยย่อยด้านนโยบายการคลัง ซึ่งประกอบด้วย ประสิทธิภาพการเก็บภาษีเงินได้ส่วนบุคคล อัตราการให้ความช่วยเหลือสังคมด้านความปลอดภัยของนายจ้าง และการเก็บภาษีการบริโภคที่เพิ่มขึ้น ส่วนจุดอ่อนที่เป็นตัวฉุดรั้งประสิทธิภาพภาครัฐ คือ ปัจจัยย่อยด้านกฎระเบียบในการทำธุรกิจ ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายที่ซ้ำซ้อนอุปสรรคทางการค้าด้านภาษีขาเข้า และการลงทุนจากต่างชาติที่ต่ำ

ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 27 มีอันดับลดลง 2 อันดับ ซึ่งมีสมรรถนะดีกว่าหลายประเทศ เช่น อินเดีย ฟิลิปปินส์ เกาหลี ญี่ปุ่น และมองโกเลีย พิจารณาจาก 5 ปัจจัยย่อย ได้แก่ คือ 1) ผลผลิตภาพและประสิทธิภาพ 2) ตลาดแรงงาน 3) การเงิน 4) การบริหารจัดการ และ 5) ทักษะคนและค่านิยม ในปี 2562

ปัจจัยย่อยที่มีอันดับดีขึ้น 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน ส่วนด้านผลิตภาพและประสิทธิภาพ ด้านตลาดแรงงาน ด้านการบริหารจัดการ และด้านทัศนคติและค่านิยม มีอันดับลดลง ทั้งนี้ ประเทศไทยมีปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน คือ ปัจจัยย่อยด้านตลาดแรงงาน โดยเฉพาะเรื่อง ร้อยละของกำลังแรงงานที่สูง และสัดส่วนของชั่วโมงทำงานต่อสัปดาห์ สำหรับจุดอ่อนที่เป็นตัวที่เป็นตัวฉุดรั้งปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจ คือ ปัจจัยย่อยด้านผลิตภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย ผลิตภาพในภาพรวม และประสิทธิภาพของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่ได้มาตรฐานระดับสากลต่ำลง

โครงสร้างพื้นฐาน ประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขัน ด้านโครงสร้างพื้นฐานดีขึ้น อยู่อันดับที่ 45 ซึ่งต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ โดยเฉพาะสิงคโปร์ (อันดับ 6) รองลงมาคือ ญี่ปุ่น จีน ออสเตรเลีย ไต้หวัน เกาหลี ฮังการี นิวซีแลนด์ และมาเลเซีย แต่ไทยมีอันดับดีกว่าอินโดนีเซีย อินเดีย ฟิลิปปินส์ และมองโกเลีย ซึ่งมีอันดับรั้งท้าย อยู่ที่ 53, 55, 59 และ 62 ตามลำดับ โครงสร้างพื้นฐาน พิจารณาจาก 5 ปัจจัยย่อย ได้แก่ 1) โครงสร้างและสาธารณูปโภคพื้นฐาน 2) โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี 3) โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ 4) สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม และ 5) **การศึกษา** ซึ่งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยย่อย 3 ด้านที่มีอันดับดีขึ้น ได้แก่ **โครงสร้างและสาธารณูปโภคพื้นฐาน**ปรับตัวดีขึ้น 4 อันดับ โครงสร้างพื้นฐานทาง**ด้านวิทยาศาสตร์**ที่ปรับตัวดีขึ้น 4 อันดับ และ**ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม**ปรับตัวดีขึ้น 3 อันดับ สำหรับโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี มีอันดับลดลง 2 อันดับ สำหรับ**ด้านการศึกษา**มีอันดับเท่าเดิม อย่างไรก็ตาม ปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน คือ ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ประกอบด้วย อัตราการพึ่งพิงของประชากรต่ำ และด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ประกอบด้วย จำนวนผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 3G และ 4G ที่มีจำนวนมาก สำหรับจุดอ่อนที่เป็นตัวฉุดรั้ง**ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และด้านการศึกษา** ประกอบด้วย การช่วยเหลือทางการแพทย์ ในขณะที่ด้านการศึกษา ต้องเร่งปรับปรุงในเรื่องอัตราส่วนครูต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีจำนวนมาก สำหรับจุดอ่อนด้านเทคโนโลยี ประกอบด้วย จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต และจำนวนคอมพิวเตอร์ต่อประชากรมีจำนวนน้อย นอกจากนี้ ปัจจัยย่อยโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย เภมณฑ์ชีวิตในเรื่องจำนวนการจดสิทธิบัตรมีจำนวนน้อย เป็นต้น

จากการที่ผลการจัดอันดับสมรรถนะทางเศรษฐกิจอันดับที่ดีที่สุด (อันดับ 8) สะท้อนให้เห็นถึงสถานะเศรษฐกิจระดับมหภาคดีขึ้น โดยมีจุดแข็งอยู่ที่กลุ่มการจ้างงาน (อันดับ 3) และกลุ่มการค้าระหว่างประเทศ (อันดับ 6) ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การจ้างงานอยู่ในระดับสูง และอัตราการว่างงานอยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังเป็นจุดเด่นของไทย รองลงมา ได้แก่ **ประสิทธิภาพภาครัฐ (อันดับ 20)** อันดับดีขึ้น 2 อันดับ โดยมีปัจจัยเกื้อหนุน คือ ปัจจัยย่อยด้านนโยบายการคลังโดยมีจุดแข็งอยู่ที่กลุ่มประสิทธิภาพการเก็บภาษีเงินได้ส่วนบุคคลสำหรับจุดอ่อนคือ ปัจจัยย่อยด้านกฎระเบียบในการทำธุรกิจ/กฎหมายด้านธุรกิจ โดยมีจุดอ่อนอยู่ที่ค่าใช้จ่ายข้ามช้อนซึ่งมีอันดับต่ำระดับท้าย (อันดับ 61) รองลงมา คือ อุปสรรคทางการค้าด้านภาษีขาเข้า (อันดับ 55) และการลงทุนจากต่างชาติในระดับต่ำ (อันดับ 53) ส่วน**ด้านประสิทธิภาพของภาครัฐกิจ** (อันดับ 27) มีอันดับลดลง 2 อันดับ ซึ่งมีจุดอ่อนสำคัญในเรื่องผลิตภาพด้านแรงงาน (อันดับ 54) เนื่องจากความไม่สมดุลของตลาดแรงงาน แรงงานมีทักษะไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และ**ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** (อันดับ 45) มีอันดับดีขึ้น 3 อันดับ โดยมีปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน คือ ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน และโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม**ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และด้านการศึกษา**ยังคงเป็นสิ่งที่ต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนามากที่สุด โดยยังอยู่ในอันดับต่ำ (อันดับ 55 และ 56 ตามลำดับ) จะเห็นว่า ปัจจัยที่เกื้อหนุนให้โครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยในภาพรวมมีอันดับดีขึ้น 3 อันดับ ได้แก่ ปัจจัยด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานดีขึ้น 4 อันดับ ด้านวิทยาศาสตร์ที่ดีขึ้นถึง 4 อันดับ ในขณะที่ด้านการศึกษา มีอันดับตกต่ำมากที่สุดในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา

ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย

ในปี 2562 IMD ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ซึ่งเป็น 1 ใน 5 ของปัจจัยย่อยในปัจจัยหลักด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประเทศไทยมีอันดับด้านการศึกษาอยู่ในอันดับ 56 มีอันดับเท่าเดิมเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2561

เมื่อพิจารณาผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาตามกรอบการประเมินของ IMD จำนวน 19 ตัวชี้วัดของประเทศไทย ในปี 2562

เปรียบเทียบกับปี 2561 พบว่า **ตัวชี้วัดที่มีอันดับดีขึ้น มี 5 ตัวชี้วัด** จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ **กลุ่มที่ 1** ตัวชี้วัดที่รวบรวมจากหน่วยงานต่างๆ 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษา (2) จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน **กลุ่มที่ 2** ตัวชี้วัดที่ใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารธุรกิจ 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา (2) การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ และ (3) ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ

ตัวชี้วัดที่มีอันดับเท่าเดิม มี 6 ตัวชี้วัด ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่รวบรวมจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ (1) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา (2) ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา (3) จำนวนนักศึกษาไทยที่ไปศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน (4) ผลการทดสอบ PISA (5) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL) (6) อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป

ตัวชี้วัดที่มีอันดับลดลง มี 5 ตัวชี้วัด เป็นกลุ่มตัวชี้วัดที่รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) งบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP (2) งบประมาณด้านการศึกษาต่อประชากร (3) งบประมาณด้านการศึกษารายหัวต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (4) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา และ (5) ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ทั้งนี้ ในปี 2562 IMD ได้กำหนดให้มีตัวชี้วัดด้านการศึกษาที่เพิ่มขึ้นใหม่ จำนวน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา อันดับ 55 (2) การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ อันดับ 45 และ (3) ดัชนีมหาวิทยาลัย อันดับ 50

เมื่อพิจารณาอันดับตัวชี้วัดด้านการศึกษารายหัวตามวัตถุประสงค์โดยรวมของการปฏิรูปการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษา พิจารณาจากตัวชี้วัดต่างๆ ของ IMD จำนวน 6 ตัวชี้วัด พบว่า **ตัวชี้วัดที่มีอันดับดีขึ้นมีเพียง 1 ตัวชี้วัด** ได้แก่

1) อัตราส่วนนักเรียนต่อ ครู 1 คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษา เท่ากับ 26.63 : 1 (อันดับ 60) สำหรับ**ตัวชี้วัดที่มีอันดับเท่าเดิม 5 ตัวชี้วัด** ได้แก่ 1) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับประถมศึกษา เท่ากับ 16.70 : 1 (อันดับ 40) 2) ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่มีอายุ 15 ปี (ผลการทดสอบ PISA) (อันดับ 49) 3) อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี ร้อยละ 7.1 (อันดับ 59) 4) ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา พบว่า มีผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาร้อยละ 33.2 (อันดับ 41) และ 5) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL) ร้อยละ 78 (อันดับ 59) จะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดในด้านคุณภาพการศึกษายังไม่ดีมากนัก ทั้งผลการสอบด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ รวมถึงอัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษาที่มีอันดับดีขึ้นจากปีก่อน แต่ก็ยังมีอันดับที่ 60 ที่อยู่รองอันดับเกือบสุดท้ายของประเทศที่เข้าร่วมการประเมินในปีนี้ อัตราส่วนครูต่อนักเรียนที่ครูสอนในระดับมัธยมศึกษา 1 คน รับผิดชอบนักเรียนในจำนวนที่มากกว่า 25 คน และมากกว่าเกือบทุกประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และพบว่าอัตราการไม่รู้หนังสือของไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีแนวโน้มลดลง นอกจากนี้ตัวชี้วัดส่วนมากมีอันดับเท่าเดิม และไม่มีตัวชี้วัดใดที่มีอันดับถึงครึ่งหนึ่ง (หรือระดับกลาง คือ 31.5) ของประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับในปีนี้ (63 ประเทศ) รวมทั้งตัวชี้วัดที่มีอันดับดีขึ้นในปีนี้ก็ดีขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ยังมีอันดับเกือบสุดท้ายของประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน อีกด้วย ซึ่งประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ รวมทั้งความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และการนำความรู้ไปใช้ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลที่กำลังจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตอันใกล้

ด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา พิจารณาจากตัวชี้วัดต่างๆ ของ IMD จำนวน 2 ตัวชี้วัด พบว่า ตัวชี้วัดมี**อันดับลดลงทั้ง 2 ตัวชี้วัด** ได้แก่ 1) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทยมีอันดับลดลง จากอันดับ 55 (ร้อยละ 77.3) ในปี 2561 มาเป็นอันดับ 56 (ร้อยละ 77.3) ในปี 2562 ซึ่งต่ำกว่าประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกที่มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัศึกษาร้อยละ 90 ขึ้นไป และ 2) ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป พบว่าประเทศไทยมีผู้หญิง

ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ลดลงถึง 21 อันดับ จากอันดับ 23 (ร้อยละ 60.9) ในปี 2558 เป็น อันดับ 45 (ร้อยละ 23.6) ในปี 2562 อย่างไรก็ตามการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของไทยเมื่อพิจารณาจากอัตราการเข้าเรียนจากตัวชี้วัดจากการประเมินของ IMD ปี 2019 และ WEF (ปี 2017 - 2018) นั้น มีแนวโน้มที่ดีในบางประเด็น แต่ยังไม่ดีมากนักเมื่อเทียบกับประเทศที่มีอันดับการจัดการศึกษาที่ดีที่สุดในภูมิภาคนี้ แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของประเทศไทยยังสร้างโอกาสทางการศึกษาได้ไม่ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมายมากนัก และมีความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ซึ่งจะพบปัญหาที่แตกต่างกัน

ด้านการมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

ของประเทศ IMD ประเมินสมรรถนะด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จำนวน 4 ตัวชี้วัด พบว่าตัวชี้วัดมีอันดับดีขึ้น 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา มีคะแนนผลการประเมินเท่ากับ 5.52 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน (อันดับ 44) 2) การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ ได้คะแนน 5.94 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน (อันดับ 40) และ 3) ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ ได้ 4.96 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน (อันดับ 46) และตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นใหม่ในปีนี้ 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ได้ 5.25 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 (อันดับ 45) จะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดด้านสร้างสมรรถนะเพื่อมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน มีแนวโน้มของค่าคะแนนและอันดับที่เพิ่มมากขึ้น แต่มีอันดับที่ไม่เกินครึ่งจากประเทศที่เข้ารับการประเมินทั้งหมด ดังนั้น การศึกษาไทยจึงต้องเร่งแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตร และวิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้มีความเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียนทั้งด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ที่เป็นวิชาพื้นฐานหลักในการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ และสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศ และการให้ความสำคัญของการรู้หนังสือและความสามารถในการอ่านที่เพิ่มมากขึ้น หลักของผู้เรียนโดยเฉพาะความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ รวมทั้งการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะเพื่อพัฒนาสมรรถนะ

หลักของผู้เรียนที่เป็นสมรรถนะสำคัญที่จำเป็นต่อการทำงาน และการเรียนรู้ของผู้เรียน ในโลกยุคปัจจุบัน

ด้านการปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร

พิจารณาจากเกณฑ์ต่างๆ ของ IMD จำนวน 7 ตัวชี้วัด พบว่า **ตัวชี้วัดที่มีอันดับลดลง 3 ตัวชี้วัด** ได้แก่ 1) งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) พบว่า ในปี 2562 ประเทศไทยมีการลงทุนทางการศึกษาร้อยละ 3.5 ของ GDP (อันดับ 51) 2) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร จำนวน 239 เหรียญสหรัฐ (อันดับ 55) และ 3) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 18 (อันดับ 43) **ตัวชี้วัดที่มีอันดับเท่าเดิม 1 ตัวชี้วัด** ได้แก่ จำนวนนักศึกษาไทยที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน คิดเป็น ร้อยละ 0.45 (อันดับ 53) **สำหรับตัวชี้วัดที่มีอันดับเพิ่ม 1 ตัวชี้วัด** ได้แก่ จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาต่อในไทยต่อประชากร 1,000 คน คิดเป็น ร้อยละ 0.48 (อันดับ 51) โดยมี**ตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นใหม่ในปี 2 ตัวชี้วัด** ได้แก่ 1) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา จำนวน 930 เหรียญสหรัฐ (อันดับ 55) และ 2) ดัชนีมหาวิทยาลัย (อันดับ 55) จะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดในด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีอันดับไม่ดีขึ้น รวมทั้งประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของประเทศไทยยังไม่ดีมากนัก ไม่ว่าจะเป็น ด้านการลงทุนทางการศึกษาที่ไม่ตอบสนองต่อคุณภาพการศึกษา อาจเนื่องมาจากการลงทุนทางการศึกษาของภาครัฐส่วนกลางจะเป็นกิจกรรมประเภท การจัดการศึกษาที่เป็นค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรมากที่สุด และยังขาดการมีส่วนร่วมในการลงทุนจากภาคส่วนอื่น ประกอบกับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีขนาดเล็กจำนวนมากเกินไป ทำให้รัฐบริหารจัดการทรัพยากรได้ไม่คุ้มค่า นอกจากนี้ ตัวชี้วัดส่วนใหญ่มีอันดับที่ต่ำ และมีอันดับที่ต่ำมากกว่าอันดับที่ 40 จะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดในด้านประสิทธิภาพ การจัดการศึกษามีอันดับไม่ดีขึ้น และตัวชี้วัดส่วนใหญ่มีอันดับที่ต่ำ อยู่ในระดับ 41 - 53 จากประเทศที่เข้าร่วม 63 ประเทศ

กล่าวโดยสรุป สมรรถนะการศึกษาของไทยในเวทีสากลยังอยู่ในระดับที่ไม่ดีมากนัก ทั้งด้านคุณภาพการศึกษาที่ยังคงมีคุณภาพการศึกษาต่ำ และมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูง ประกอบกับสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนของไทยยังมี ศักยภาพที่ไม่สอดคล้องกับทิศทางการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างขีดความสามารถ

ในการแข่งขันของประเทศ และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก พบว่า ตัวชี้วัดด้านการศึกษารายส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีแนวโน้มของอันดับและคะแนนที่ลดลง ดังนั้น ประเทศไทยจึงถูกจัดอันดับอยู่ในกลุ่มระดับล่างที่มีอันดับไม่เกินครึ่งจากประเทศที่เข้ารับการประเมินทั้งหมด

ข้อเสนอแนะ:

จากผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก โดย IMD ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยสภาพแวดล้อมที่จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ครอบคลุมปัจจัยหลัก 4 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะด้านเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพของภาครัฐ ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเวทีเศรษฐกิจโลก ปี 2562 (WEF 2019) และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นล้วนส่งผลต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ รวมทั้งความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของไทยที่ยังเป็นรองประเทศอื่นอีกมาก โดยเฉพาะประเทศในอาเซียน นอกจากนี้ ปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น โครงสร้างประชากรไทยที่เปลี่ยนแปลงไป มีอัตราการเกิดลดลง และมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น สภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดด ล้วนส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่จะต้องตั้งรับและวางแผนการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้น และสามารถอยู่ได้ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีคุณภาพ จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการศึกษาของไทยให้มีสมรรถนะด้านการศึกษาสูงขึ้นในเวทีสากล ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาประเทศตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ดังนี้

ด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษา

1. ควรพัฒนาครูให้มีสมรรถนะสูงที่สามารถพัฒนาผู้เรียนทุกคนอย่างทั่วถึง รวมทั้งครูควรมีสมรรถนะความเป็นครูที่สามารถปรับตน และสอนวิชาต่างๆ ได้ตามความจำเป็น สอดคล้องกับลักษณะและประเภทของสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่ รวมถึงควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดทำรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการดิจิทัล (Digital Platform) เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมให้แก่ผู้เรียน

2. ควรพัฒนาทักษะด้านการอ่านให้แก่นักเรียนทุกคนเนื่องจากเป็นทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาการเรียนรู้ รวมทั้งการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในยุคเทคโนโลยี ทั้งทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ ทักษะทางภาษา การอ่าน การคิด การคำนวณ รวมถึงทักษะในการใช้เทคโนโลยี ทักษะการรู้ดิจิทัล และสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างสร้างสรรค์ เท่าทัน ปลอดภัย และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

3. ควรพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษแก่นักเรียน โดยการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชาอื่นเป็นภาษาอังกฤษ ผ่านหลักสูตร English Program และหลักสูตรนานาชาติมากขึ้น รวมทั้งควรสนับสนุนโครงการพัฒนาครูที่สอนภาษาอังกฤษและครูที่สอนรายวิชาอื่น เช่น คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ให้มีทักษะภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น

ด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

4. ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการศึกษา (Big data) เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ สะท้อนข้อมูลตามความเป็นจริงตามบริบทพื้นที่ รวมถึงการมีระบบเครือข่ายกองทุนเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา เนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีบริบทที่มีความแตกต่างกัน ทำให้มีความยากในการส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดโอกาสทางการศึกษาแตกต่างกันตามบริบทพื้นที่

ด้านการมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

5. ควรกำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และควรกำหนดหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเน้นหลักสูตรที่ตอบสนองทั้งเศรษฐกิจหลักของประเทศและเศรษฐกิจของท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะของแรงงาน ทั้งทักษะด้านภาษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน

6. ควรพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งฐานสมรรถนะ (Competency-based) และการฝึกปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ที่เชื่อมโยงทักษะการเรียนรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะทางภาษา ทักษะด้านดิจิทัล และทักษะการวิเคราะห์แก้ไขปัญหา ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการหรืออุตสาหกรรม ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้คนไทยเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ด้านการปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

7. ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถมีอิสระในการบริหารสถานศึกษา ตามศักยภาพและความพร้อม เพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษามีความคล่องตัวมากขึ้น รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรการลงทุนทางการศึกษา โดยมีการบริหารจัดการศึกษาที่เป็นธรรมและมีความโปร่งใส และทำให้งบประมาณส่งถึงตัวผู้เรียน อย่างแท้จริง รวมทั้งการจัดตั้งกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยการร่วมมือจากทุกภาคส่วน

8. ควรพัฒนาระบบการจัดสรรงบประมาณเชิงพื้นที่ (Area - based Budgeting) และกำหนดแนวปฏิบัติในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Pool Resources) สำหรับสถานศึกษาที่มีขนาดและพื้นที่ที่แตกต่างกัน และสร้างการมีส่วนร่วมในการลงทุนจากภาคส่วนอื่น เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า

9. ควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มการเรียนรู้ในชุมชนทุกช่วงวัย ทั้งวัยเรียน วัยทำงาน และวัยผู้สูงอายุให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต และสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาตนเอง และดูแลสุขภาพตนเองได้เท่าที่จำเป็น พัฒนาจิตใจ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สามารถใช้ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารที่จำเป็น และสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

แนวทางการขับเคลื่อนเพื่อเพิ่มอันดับขีดความสามารถในการแข่งขัน

ด้านการศึกษา

1. ควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตัวชี้วัดด้านการศึกษาที่ใช้ในการจัดอันดับประเทศต่างๆ ทั่วโลกของสถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการ (International Institute for Management Development : IMD) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษาเร่งการพัฒนางานจัดการศึกษา โดยเฉพาะตัวชี้วัดที่มีอันดับค่อนข้างต่ำไปทางท้ายแถว คือ เกินอันดับที่ 50 เช่น อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษา ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ งบประมาณด้านการศึกษาต่อประชากร อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ทักษะทางภาษาที่ตอบสนอง

ต่อความต้องการของผู้ประกอบการ และผลการทดสอบ PISA เป็นต้น เพื่อเพิ่มอันดับของตัวชี้วัดย่อย ซึ่งจะส่งผลให้อันดับสมรรถนะด้านการศึกษาโดยรวมของประเทศไทยดีขึ้น

2. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานการจัดการศึกษา และสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้บริหารของหน่วยงานที่ใช้กำลังแรงงาน ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็นของสถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการ (IMD) ในตัวชี้วัดด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา การสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ และทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ เพื่อให้ผู้บริหารของหน่วยงานมีความเข้าใจในการตอบแบบสอบถามมากขึ้น

3. ควรวิเคราะห์สาเหตุหรือปัจจัยทั้งทางบวกและทางลบที่ส่งผลต่อการเพิ่มหรือลดลง ของอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาจำแนกตามตัวชี้วัด และถอดบทเรียนการจัดการศึกษาของประเทศต่างๆ ที่มีอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาที่ดีกว่าประเทศไทย เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการทบทวนและปรับนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับต่างๆ ของประเทศ อีกทั้งทบทวนการกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการกำกับติดตามสภาวะการณ์การศึกษาของประเทศอย่างต่อเนื่อง

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ค
สารบัญ	ณ
สารบัญตาราง	ท
สารบัญแผนภาพ	ธ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 ขอบเขตการศึกษา	2
1.3 ข้อมูลเบื้องต้น	2
1.4 การจัดอันดับ ของ IMD	3
1.5 การนำเสนอข้อมูล	5
บทที่ 2 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ ปี 2562	7
2.1 ผลการจัดอันดับโดย International Institute for Management Development (IMD)	7
2.1.1 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในภาพรวม	7
2.1.2 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยหลัก และปัจจัยย่อย	12
2.2 ผลการจัดอันดับโดย World Economic Forum (WEF)	28
2.2.1 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในภาพรวม	28
2.2.2 ความสามารถในการแข่งขันด้านทักษะของประเทศไทย ในกลุ่มอาเซียน	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ของประเทศไทยในระดับนานาชาติ ปี 2562	45
3.1 อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย ในภาพรวม	45
3.2 การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของ IMD	49
3.3 อันดับตัวชี้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของ IMD จำแนกตามการกำหนดวัตถุประสงค์โดยรวมของ การปฏิรูปการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา	52
2) ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (Enhance Quality of Education)	52
(1) อัตราสัดส่วนนักเรียนต่อ ครู 1 คน ที่สอนระดับ ประถมศึกษา	53
(2) อัตราสัดส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับ มัธยมศึกษา	55
(3) ผลการทดสอบ PISA	57
(4) อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี	61
(5) ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา	63
(6) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL)	65
2) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Reduce Disparity in Education)	67
(1) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา	68
(2) ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป	70
3) มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ (Leverage Excellence and Competi- tiveness)	72

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
(1) การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา	73
(2) การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ	75
(3) ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ	77
(4) การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ	79
4) ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล (Improve Efficiency, Agility and Good Governance)	80
(1) งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP)	82
(2) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร	84
(3) งบประมาณรายจ่ายภาครัฐด้านการศึกษาต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา	86
(4) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา	88
(5) นักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน	89
(6) นักศึกษาไทยที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน	91
(7) ดัชนีมหาวิทยาลัย	94

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 ตัวชี้วัดด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	96
3.4.1 ด้านวิทยาศาสตร์	96
1) งบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศต่อปี	96
2) งบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP	97
3) งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศต่อประชากร	98
4) บุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนา	99
5) บุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานเต็มเวลา (FTE) ต่อประชากร 1,000 คน	100
6) จำนวนบทความด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	102
7) การถ่ายโอนความรู้	103
3.4.2 ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร	104
1) ร้อยละของผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 3G และ 4G	104
2) จำนวนผู้ใช้คอมพิวเตอร์ต่อประชากร 1,000 คน	105
3) จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากร 1,000 คน	106
4) ความเร็วของอินเทอร์เน็ต	107
5) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	108
6) การร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี	109
บทที่ 4 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	111
สรุป	111
อภิปราย	115
ข้อเสนอแนะ	145
บรรณานุกรม	149

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	ปัจจัยหลักและปัจจัยย่อยในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน ปี 2562	3
ตาราง 2	อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ปี 2558-2562 จำแนกตามปัจจัยหลัก	14
ตาราง 3	ความสามารถในการแข่งขันด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ปี 2558 - 2562 จำแนกตามปัจจัยย่อย	17
ตาราง 4	ความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพของภาครัฐของประเทศไทย ปี 2558 - 2562 จำแนกตามปัจจัยย่อย	20
ตาราง 5	ความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจของประเทศไทย ปี 2558 - 2562 จำแนกตามปัจจัยย่อย	23
ตาราง 6	ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ปี 2558 - 2562 จำแนกตามปัจจัยย่อย	26
ตาราง 7	การเปรียบเทียบขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย โดยเวทีเศรษฐกิจโลก จำแนก 12 เสาหลัก (Pillar)	30
ตาราง 8	ความสามารถในการแข่งขันด้านทักษะของประเทศไทย ปี 2562	33
ตาราง 9	ผลการทดสอบ PISA 2009 ถึง 2015	58

สารบัญภาพ

		หน้า
แผนภาพ 1	วิธีการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ IMD ปี 2562	4
แผนภาพ 2	ความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมของนานาประเทศ ปี 2562	10
แผนภาพ 3	แนวโน้มสมรรถนะในภาพรวมของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ปี 2558 - 2562	11
แผนภาพ 4	แนวโน้มสมรรถนะในภาพรวมของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศอาเซียน ปี 2558 - 2562	12
แผนภาพ 5	สมรรถนะของปัจจัยหลักของประเทศไทย ปี 2562	13
แผนภาพ 6	สมรรถนะของปัจจัยหลักของประเทศไทย ปี 2558 - 2562	14
แผนภาพ 7	สมรรถนะด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ปี 2562 เปรียบเทียบกับระดับนานาชาติ	15
แผนภาพ 8	สมรรถนะด้านสมรรถนะด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย ปี 2562 เปรียบเทียบกับ 5 กลุ่มปัจจัยย่อย	16
แผนภาพ 9	สมรรถนะด้านประสิทธิภาพภาครัฐ ปี 2562 เปรียบเทียบกับระดับนานาชาติ	18
แผนภาพ 10	สมรรถนะด้านประสิทธิภาพภาครัฐของประเทศไทย ปี 2562 เปรียบเทียบกับ 5 กลุ่มปัจจัยย่อย	19
แผนภาพ 11	สมรรถนะด้านประสิทธิภาพของภาครัฐกิจ ปี 2562 เปรียบเทียบกับระดับนานาชาติ	21
แผนภาพ 12	สมรรถนะด้านประสิทธิภาพภาครัฐกิจของประเทศไทย ปี 2562 เปรียบเทียบกับ 5 กลุ่มปัจจัยย่อย	22
แผนภาพ 13	สมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปี 2562 เปรียบเทียบกับระดับนานาชาติ	24
แผนภาพ 14	สมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ปี 2562 เปรียบเทียบกับ 5 กลุ่มปัจจัยย่อย	25

สารบัญญากาศ (ต่อ)

หน้า

แผนภาพ 15	สมรรถนะในการแข่งขันของประเทศไทย ปี 2562 จำแนกตามปัจจัยหลักและกลุ่มปัจจัยย่อย	27
แผนภาพ 16	สมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปี 2562 เปรียบเทียบประเทศ ในกลุ่มอาเซียน 5 ประเทศ จำแนกตามปัจจัยย่อย	28
แผนภาพ 17	ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในกลุ่มอาเซียน โดยเวทีเศรษฐกิจโลก ปี 2562	31
แผนภาพ 18	ความสามารถในการแข่งขันด้านทักษะ (Skill) ของประเทศไทย ในกลุ่มอาเซียน ปี 2562	32
แผนภาพ 19	ความสามารถในการแข่งขันด้านทักษะของประเทศไทย ปี 2562 (WEF 2019)	34
แผนภาพ 20	ปีการศึกษาเฉลี่ย ปี 2562	35
แผนภาพ 21	ขอบเขตของการฝึกอบรม ปี 2562	36
แผนภาพ 22	คุณภาพการฝึกอบรมวิชาชีพ ปี 2562	37
แผนภาพ 23	ทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา ปี 2562	38
แผนภาพ 24	ทักษะดิจิทัลของประชากร ปี 2562	39
แผนภาพ 25	ความง่ายในการค้นพบแรงงานที่มีทักษะ ปี 2562	40
แผนภาพ 26	จำนวนปีที่คาดหวังที่จะอยู่ในโรงเรียน ปี 2562	41
แผนภาพ 27	การสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ ปี 2562	42
แผนภาพ 28	อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษา ปี 2562	43
แผนภาพ 29	อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย กับนานาชาติ ปี 2562	47
แผนภาพ 30	อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ปี 2558 - 2562 ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก	48
แผนภาพ 31	อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย ปี 2552 - 2562	49

สารบัญญภาพ (ต่อ)

หน้า

แผนภาพ 32	ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2561 - 2562	51
แผนภาพ 33	ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2558 - 2562 : ด้านคุณภาพการศึกษา	53
แผนภาพ 34	อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา ปี 2562	54
แผนภาพ 35	อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา ปี 2558 - 2562	55
แผนภาพ 36	อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา ปี 2562	56
แผนภาพ 37	อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา ปี 2558 - 2562	57
แผนภาพ 38	แนวโน้มผลการประเมินด้านคณิตศาสตร์จาก PISA 2000 ถึง PISA 2018	59
แผนภาพ 39	แนวโน้มผลการประเมินด้านวิทยาศาสตร์จาก PISA 2000 ถึง PISA 2018	60
แผนภาพ 40	แนวโน้มผลการประเมินด้านการอ่านจาก PISA ถึง PISA 2018	61
แผนภาพ 41	อัตราการไม่รู้หนังสือประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ปี 2562	62
แผนภาพ 42	อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป ปี 2558 - 2562	63
แผนภาพ 43	ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา ปี 2562	64
แผนภาพ 44	ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา ปี 2558 - 2562	65
แผนภาพ 45	ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ปี 2562	66
แผนภาพ 46	ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ปี 2558 - 2562	67
แผนภาพ 47	ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2558 - 2562 : ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา	68
แผนภาพ 48	อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ปี 2562	69
แผนภาพ 49	อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ปี 2558 - 2562	70

สารบัญญากาพ (ต่อ)

หน้า

แผนภาพ 50	ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ปี 2562	71
แผนภาพ 51	ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ปี 2558 - 2562	71
แผนภาพ 52	ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2558 - 2562 : มุ่งความเป็นเลิศ และสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ	73
แผนภาพ 53	การตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ของการอุดมศึกษา ปี 2562	74
แผนภาพ 54	การตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ของการอุดมศึกษา ปี 2558 - 2562	75
แผนภาพ 55	การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ ปี 2562	76
แผนภาพ 56	การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ ปี 2558 - 2562	77
แผนภาพ 57	ทักษะทางด้านภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ ปี 2562	78
แผนภาพ 58	ทักษะทางด้านภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ ปี 2558 - 2562	79
แผนภาพ 59	การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนอง ต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ปี 2562	80
แผนภาพ 60	ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2558 - 2562 : ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ	81
แผนภาพ 61	งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ปี 2562	82
แผนภาพ 62	งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ปี 2558 - 2562	83

สารบัญญภาพ (ต่อ)

หน้า

แผนภาพ 63	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร ปี 2562	84
แผนภาพ 64	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร ปี 2558 - 2562	85
แผนภาพ 65	งบประมาณรายจ่ายภาครัฐด้านการศึกษาต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ปี 2562	86
แผนภาพ 66	งบประมาณรายจ่ายภาครัฐด้านการศึกษาต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ปี 2558 - 2562	87
แผนภาพ 67	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัว ทุกระดับการศึกษา ปี 2562	89
แผนภาพ 68	นักศึกษาต่างชาติที่เข้าเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศ ต่อประชากร 1,000 คน ปี 2562	90
แผนภาพ 69	นักศึกษาต่างชาติที่เข้าเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศ ต่อประชากร 1,000 คน ปี 2558 - 2562	91
แผนภาพ 70	นักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษา ต่อประชากร 1,000 คน ปี 2562	92
แผนภาพ 71	นักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษา ต่อประชากร 1,000 คน ปี 2558 - 2562	93
แผนภาพ 72	ดัชนีมหาวิทยาลัย ปี 2561	95
แผนภาพ 73	งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศ ปี 2562	97
แผนภาพ 74	งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศ ต่อ GDP ปี 2562	98
แผนภาพ 75	งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศต่อประชากร ปี 2562	99
แผนภาพ 76	บุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศ ปี 2562	100
แผนภาพ 77	บุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานเต็มเวลา (FTE) ต่อประชากร 1,000 คน ปี 2562	101

สารบัญญภาพ (ต่อ)

หน้า

แผนภาพ 78	จำนวนบทความด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปี 2562	102
แผนภาพ 79	การถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคธุรกิจ ปี 2562	103
แผนภาพ 80	ร้อยละของผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 3G และ 4G ปี 2562	104
แผนภาพ 81	จำนวนผู้ใช้คอมพิวเตอร์ต่อประชากร 1,000 คน ปี 2562	105
แผนภาพ 82	จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากร 1,000 คน ปี 2562	106
แผนภาพ 83	ความเร็วของอินเทอร์เน็ต ปี 2562	107
แผนภาพ 84	ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปี 2562	108
แผนภาพ 85	การร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี ปี 2562	109

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ในสภาวะการณ์ความเปลี่ยนแปลงจากโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด รวมทั้งมีการสื่อสารที่มีการกระจายอย่างกว้างขวางและไร้ขีดจำกัด ทำให้ทุกประเทศในประชาคมโลกให้ความสำคัญและเร่งการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสภาวะการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ ประเทศไทยโดยรัฐบาลได้กำหนดให้การยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว รวมทั้งมีขีดความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในเวทีสากล

การศึกษาถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพ มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และมีสมรรถนะให้พร้อมรับมือต่อแรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพนั้น จะเป็นรากฐานที่สำคัญที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และมีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของคนไทยจึงได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะการแข่งขันของประเทศไทยกับนานาชาติ เพื่อสะท้อนศักยภาพของประเทศไทยในเวทีสากล มาตั้งแต่ ปี 2540 โดยเน้นการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการศึกษาของไทย และใช้ปัจจัย (Factors) ที่ปรากฏอยู่ในรายงาน IMD World Competitiveness Yearbook (WCY) 2019 ของ International Institute for Management Development (IMD) เป็นกรอบหลักในการวิเคราะห์ เนื่องจากมีการดำเนินการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติทุกปี รวมทั้งเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาการศึกษาไทยให้มีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากลต่อไป

1.2 ขอบเขตการศึกษา

รายงานสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2562 เป็นการวิจัยเอกสาร โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ในปี 2562 กับประเทศต่างๆ ทั่วโลก และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงตามระยะเวลา (Time Series) ตั้งแต่ปี 2558 - 2562 ซึ่งใช้ตัวชี้วัดที่นำเสนอในรายงาน IMD World Competitiveness Yearbook (WCY) 2019 ของสถาบัน IMD เป็นกรอบหลัก ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทั้งนี้ ได้จำแนกตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ตามกรอบ การกำหนดวัตถุประสงค์โดยรวมของการปฏิรูปการศึกษา ตามแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา รวมทั้งได้นำผลการจัดอันดับโดย World Economic Forum (WEF) และใช้ข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วนำเสนอการเปรียบเทียบกับประเทศที่อยู่ในภูมิภาคที่ใกล้เคียงกัน

1.3 ข้อมูลเบื้องต้น

IMD ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ประจำปี 2562 รวม 63 ประเทศโดยพิจารณาอันดับตัวชี้วัดที่สำคัญ 4 ปัจจัยหลัก (Competitiveness Factors) ประกอบด้วย 1) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance) 2) ประสิทธิภาพภาครัฐ (Government Efficiency) 3) ประสิทธิภาพภาคธุรกิจ (Business Efficiency) 4) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ในแต่ละปัจจัยหลัก ประกอบไปด้วย 5 ปัจจัยย่อย (Sub - factors) รวมปัจจัยย่อยทั้งสิ้น 20 กลุ่ม และในแต่ละปัจจัยย่อยมีจำนวนตัวชี้วัด (Criteria) ในแต่ละปีไม่เท่ากัน โดยในปี 2562 มีตัวชี้วัดรวมทั้งสิ้น 332 ตัวชี้วัด (ตารางที่ 1) ทั้งนี้ปัจจัยด้านการศึกษาเป็นปัจจัยย่อย อยู่ในปัจจัยหลักโครงสร้างพื้นฐานและมีตัวชี้วัด 19 ตัวชี้วัด

ตาราง 1 ปัจจัยหลักและปัจจัยย่อยในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน ปี 2562

	ปัจจัยหลักที่ 1 สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (81 ตัวชี้วัด)	ปัจจัยหลักที่ 2 ประสิทธิภาพภาครัฐ (71 ตัวชี้วัด)	ปัจจัยหลักที่ 3 ประสิทธิภาพ ภาครัฐกิจ (72 ตัวชี้วัด)	ปัจจัยหลักที่ 4 โครงสร้างพื้นฐาน (108 ตัวชี้วัด)
ปัจจัยย่อย (Sub - Factors)	เศรษฐกิจภายในประเทศ (25 ตัวชี้วัด)	รายรับรายจ่ายของรัฐ (12 ตัวชี้วัด)	ความสามารถ ในการผลิต (10 ตัวชี้วัด)	โครงสร้างและ สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน (21 ตัวชี้วัด)
	การค้าระหว่างประเทศ (25 ตัวชี้วัด)	นโยบายคลัง (12 ตัวชี้วัด)	ตลาดแรงงาน (24 ตัวชี้วัด)	โครงสร้างพื้นฐาน ด้านเทคโนโลยี (18 ตัวชี้วัด)
	การลงทุนระหว่างประเทศ (15 ตัวชี้วัด)	กรอบสถาบัน (14 ตัวชี้วัด)	การเงิน (19 ตัวชี้วัด)	โครงสร้างพื้นฐาน ด้านวิทยาศาสตร์ (22 ตัวชี้วัด)
	การจ้างงาน (10 ตัวชี้วัด)	กฎระเบียบ ในการทำธุรกิจ (19 ตัวชี้วัด)	การบริหารจัดการ (12 ตัวชี้วัด)	สุขภาพและสิ่งแวดล้อม (28 ตัวชี้วัด)
	ระดับราคา/ค่าครองชีพ (6 ตัวชี้วัด)	กรอบนโยบาย ทางสังคม (14 ตัวชี้วัด)	ทัศนคติและค่านิยม (7 ตัวชี้วัด)	การศึกษา (19 ตัวชี้วัด)

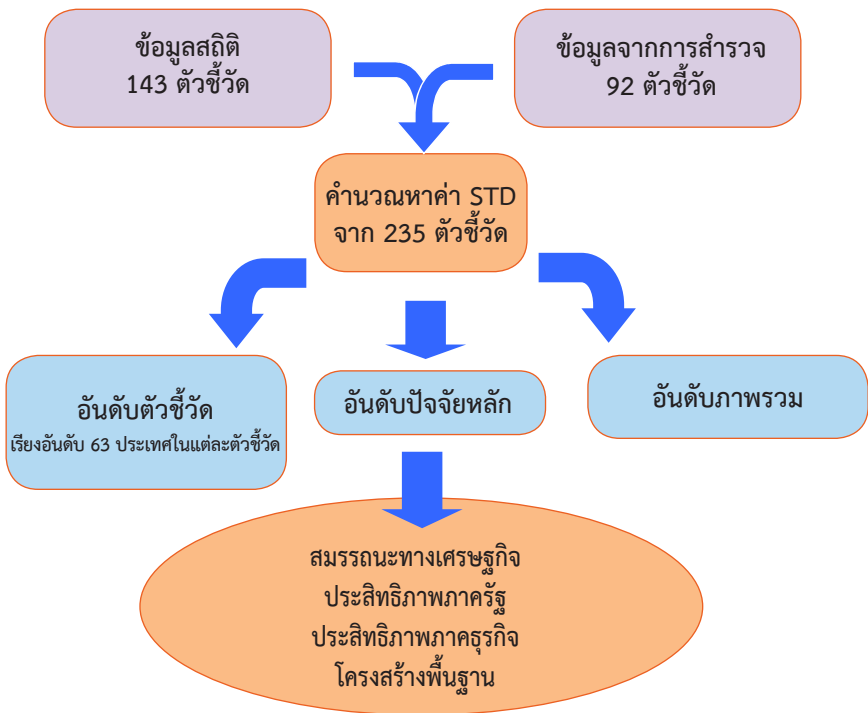
1.4 การจัดอันดับของ IMD

ตัวชี้วัดที่ IMD นำมาจัดอันดับปี 2562 (IMD 2019) มีทั้งสิ้น 332 ตัวชี้วัด (20 ปัจจัยย่อย) แต่ในการจัดอันดับภาพรวม (Overall) ใช้เพียง 235 ตัวชี้วัด โดยแหล่งข้อมูลที่ IMD นำมาจัดอันดับมาจาก 2 ทาง คือ

1) ข้อมูลสถิติ/ข้อมูลทุติยภูมิ (Hard data/Secondary data) จำนวน 143 ตัวชี้วัด เป็นการรวบรวมจากองค์การระหว่างประเทศ ระดับชาติ และภูมิภาค ทั้ง 63 ประเทศ เช่น OECD, World Bank, UN, WTO, UNESCO/UIS, IMF เป็นต้น

2) ข้อมูลจากการสำรวจ (Survey data) จำนวน 92 ตัวชี้วัด ได้จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารระดับกลางและระดับสูง ทั้ง 63 ประเทศ โดยเป็นการสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องถึงการรับรู้ความสามารถในการแข่งขันทั้งในปัจจุบันและอนาคตของผู้บริหารธุรกิจ ซึ่งทำงานอยู่ในสถานการณ์ทางธุรกิจระดับนานาชาติ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 92 ตัวชี้วัด โดยข้อมูลที่ได้จะอยู่ในรูปของคะแนนความพึงพอใจที่มีค่าระหว่าง 1 - 10 อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดที่เป็นข้อมูลภูมิหลังอีก 97 ตัวชี้วัดไม่ได้นำมาคิดคำนวณในการจัดอันดับภาพรวม ทั้งนี้ ขั้นตอนในการจัดอันดับแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพ 1 วิธีการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ IMD ปี 2562

1.5 การนำเสนอข้อมูล

เนื้อหาในรายงานนี้ แบ่งเป็น 4 บท ได้แก่ **บทที่ 1** บทนำ เป็นการนำเสนอที่มา ความสำคัญ ขอบเขตของการศึกษา และข้อมูลเบื้องต้นในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ (IMD) รวมทั้งการนำเสนอข้อมูล **บทที่ 2** ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับนานาชาติ เป็นการนำเสนอข้อมูลขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยโดยรวมของผลการจัดอันดับโดย IMD ทั้งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันโดยเปรียบเทียบของค์ประกอบ 4 ปัจจัยหลัก และแสดงจุดเด่น จุดด้อยในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของปัจจัยย่อยในแต่ละองค์ประกอบของปัจจัยหลักทั้ง 4 กลุ่ม รวมทั้งผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเวทีเศรษฐกิจโลก ปี 2562 (WEF 2019) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในด้านทักษะ จำนวน 9 ตัวชี้วัด **บทที่ 3** ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา เป็นการนำเสนอรายละเอียดของปัจจัยย่อยกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษา รวมทั้งตัวชี้วัดด้านวิทยาศาสตร์ และตัวชี้วัดด้านเทคโนโลยี และการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งได้จำแนกตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ตามกรอบการกำหนดวัตถุประสงค์โดยรวมของการปฏิรูปการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ส่วน**บทที่ 4** เป็นบทสรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

วิธีการนำเสนอใช้แผนภาพและตารางสถิติ ในภาพรวมจะนำเสนอเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับ ในปี 2562 จำนวน 63 ประเทศ เพื่อให้เห็นขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ทั้งหมด ส่วนแผนภาพอื่นจะคัดสรรประเทศเพียง 14 ประเทศ (รวมประเทศไทย) จากภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เพื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย ได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น เกาหลี จีน ฮังการี ไต้หวัน สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย อินเดีย และมองโกเลีย

บทที่ 2

ความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศไทยในระดับนานาชาติ ปี 2562

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอภาพรวมของผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยระดับนานาชาติ จากสถาบัน International Institute for Management Development (IMD) โดยพิจารณาจาก 4 ปัจจัยหลัก ประกอบด้วย สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพภาครัฐ ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งในแต่ละปัจจัยหลัก ประกอบด้วย 5 ปัจจัยย่อย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทนี้ รวมทั้งผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน โดย World Economic Forum (WEF) ซึ่งพิจารณาจากอันดับความสามารถในการแข่งขัน จำแนกตาม 4 กลุ่ม จำแนกเป็น 12 เสาหลัก (Pillar) รวมทั้งผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านทักษะของประเทศไทยในกลุ่มอาเซียน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ผลการจัดอันดับโดย International Institute for Management Development (IMD)

2.1.1 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในภาพรวม

ในปี 2562 IMD ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของเขตเศรษฐกิจทั่วโลก จำนวน 63 ประเทศ โดยใช้เกณฑ์ชี้วัดในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งสิ้น 332 ตัวชี้วัด ซึ่งรวมตัวชี้วัดทั้งประเภท Hard Data, Survey Data และ Background Information ใน 4 กลุ่มปัจจัยหลัก ประกอบด้วย 1) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance) เป็นการประเมินเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ ประกอบด้วยดัชนีย่อย 81 ตัวชี้วัด 2) ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency) เป็นการประเมินข้อมูลด้านนโยบายของรัฐที่เอื้อต่อการแข่งขัน ประกอบด้วยดัชนีย่อย 71 ตัวชี้วัด 3) ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ (Business Efficiency) เป็นการประเมินข้อมูลสภาพแวดล้อมระดับชาติที่ส่งเสริมสถานประกอบการให้สามารถ

ดำเนินงานที่เป็นนวัตกรรม มีผลกำไรและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย ตัวชี้วัดย่อย 72 ตัวชี้วัด และ 4) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เป็นการประเมิน ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สุขภาพและสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง ด้านการศึกษา ประกอบด้วยดัชนีย่อย 108 ตัวชี้วัด ด้วยน้ำหนักคะแนนร้อยละ 25 เท่ากัน ทั้ง 4 กลุ่มปัจจัยหลัก ถึงแม้ว่าจะมีจำนวนตัวชี้วัดย่อยของแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน

ในภาพรวมผลการจัดอันดับในปี 2562 พบว่า สิงคโปร์ขยับขึ้นมาครองอันดับที่ 1 จากอันดับที่ 3 ในปี 2561 ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาตกจากอันดับ 1 ในปี 2561 มาเป็นอันดับ 3 ในปีนี้ ส่วนฮ่องกงยังคงอันดับที่ 2 เช่นเดียวกับปี 2561 และสวิตเซอร์แลนด์ครองอันดับที่ 4 ดีขึ้น 1 อันดับ

สำหรับประเทศไทยมีอันดับดีขึ้น 5 อันดับ อยู่ในอันดับ 25 (จากอันดับที่ 30 ในปี 2561) แม้ว่าจะมีผลคะแนนรวมที่ลดลงเป็น 77.233 คะแนน จาก 79.450 คะแนน ในปี 2561 ซึ่งประเทศส่วนใหญ่มีคะแนนลดลง ทั้งนี้ประเทศไทยยังคงเป็น อันดับ 3 ในอาเซียน รองจาก สิงคโปร์ และมาเลเซีย ขณะที่มาเลเซียยังคงรักษา อันดับ 22 ไว้ได้ สำหรับสิงคโปร์มีอันดับดีขึ้น 2 อันดับ มาอยู่ในอันดับ 1 อินโดนีเซีย มีอันดับดีขึ้น 11 อันดับ มาอยู่ที่อันดับ 32 (จากอันดับ 43 ในปี 2561) และฟิลิปปินส์ มีอันดับดีขึ้น 4 อันดับ มาอยู่ที่อันดับที่ 46 (อันดับ 50 ในปี 2561)

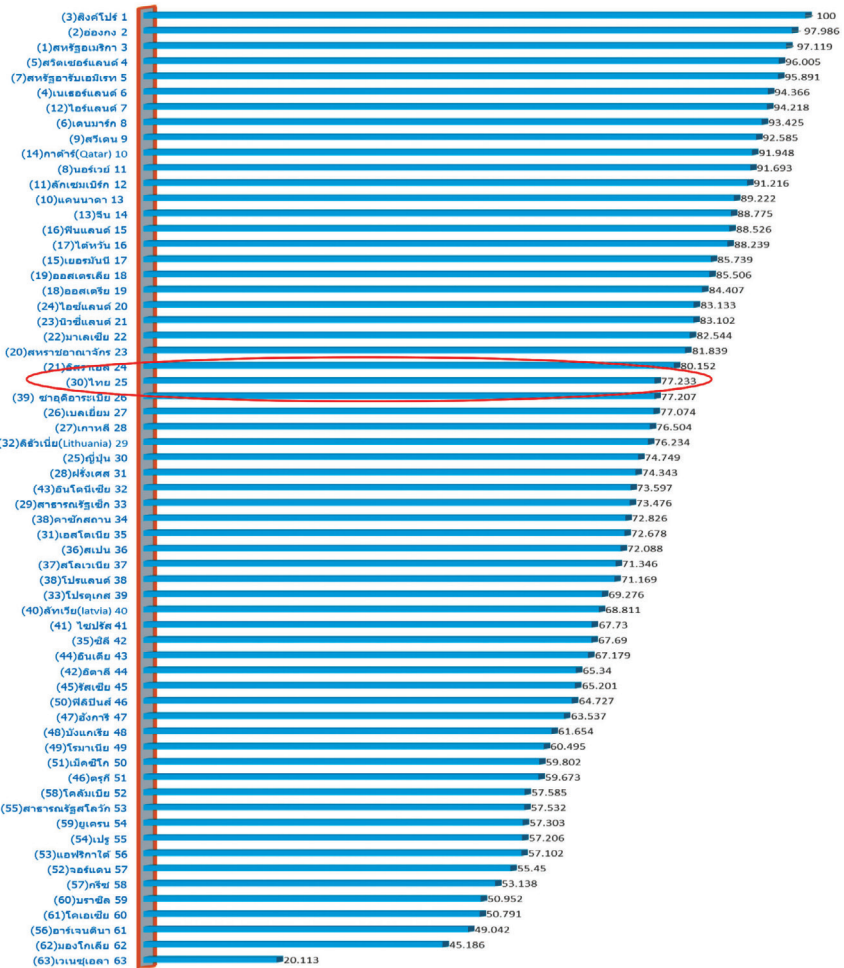
เมื่อพิจารณาจากปัจจัยที่ส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่ง IMD ได้จำแนกไว้ 4 ปัจจัยหลัก พบว่า ประเทศสิงคโปร์ มีอันดับด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ ดีที่สุด อันดับ 3 รองลงมา ได้แก่ ด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ และด้านประสิทธิภาพ ของภาคธุรกิจ อันดับ 5 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในอันดับ 6 สำหรับฮ่องกงที่อยู่ใน อันดับ 2 พบว่า ปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ อยู่ในอันดับ 1 รองลงมา ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ อันดับ 2 ด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ อันดับ 10 และด้านโครงสร้างพื้นฐาน อันดับ 22 ในส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกาที่อยู่ใน อันดับที่ 3 นั้น พบว่า มี 2 ปัจจัยหลักอยู่ในอันดับ 1 ได้แก่ ด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ และด้านโครงสร้างพื้นฐาน สำหรับด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจอยู่ในอันดับ 11 และด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ อยู่ในอันดับ 23

จะเห็นได้ว่า สิงคโปร์ที่อยู่ในอันดับ 1 นั้น ไม่มีปัจจัยหลักใดเลยที่อยู่ในอันดับ 1 แต่ภาพรวมสิงคโปร์มีอันดับในแต่ละปัจจัยหลักอยู่ในอันดับที่สูงไม่เกินอันดับที่ 6

ขณะที่ฮ่องกงมีปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ อยู่ในอันดับ 1 และสหรัฐอเมริกา มีปัจจัยหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจและด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในอันดับ 1 สำหรับประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในอันดับที่ต่ำกว่าอันดับที่ 20 ลงมา ยกเว้นด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจที่อยู่ในอันดับ 8 โดยมีด้านโครงสร้างพื้นฐานที่มีอันดับต่ำที่สุด อยู่ในอันดับ 45

อย่างไรก็ตาม ผลการจัดอันดับในภาพรวม พบว่า ประเทศส่วนใหญ่มีสมรรถนะลดลง จำนวน 26 ประเทศ ประเทศที่มีสมรรถนะดีขึ้น จำนวน 24 ประเทศ และมีประเทศที่สมรรถนะไม่เปลี่ยนแปลงยังคงรักษาสมรรถนะเหมือนเดิม จำนวน 13 ประเทศ ทั้งนี้ ประเทศส่วนใหญ่มีคะแนนลดลง (แผนภาพ 2)

แผนภาพ 2 ความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมของนานาชาติ ปี 2562

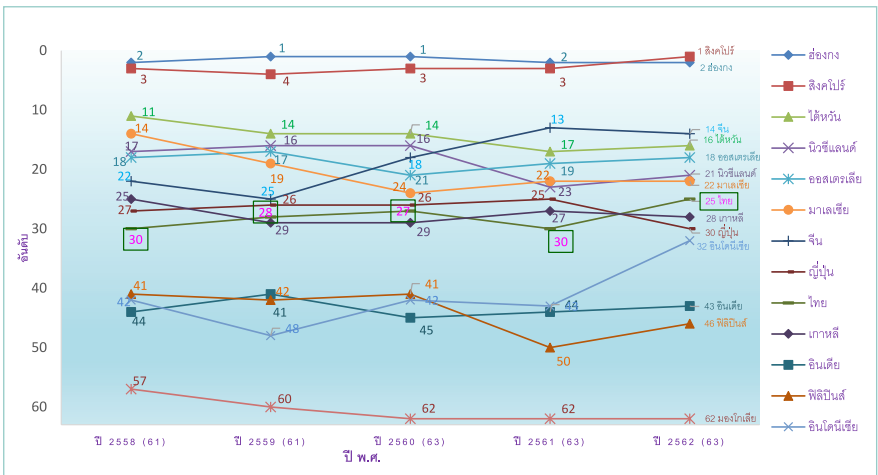

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019

(ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2561)

เมื่อพิจารณาประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก 14 ประเทศ พบว่า ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมอยู่ในอันดับที่ 25 เป็นอันดับ 8 ในภูมิภาคนี้ ซึ่งสูงกว่าประเทศ เกาหลี (อันดับ 28) ญี่ปุ่น (อันดับ 30) อินโดนีเซีย (อันดับ 32) อินเดีย (อันดับ 43) ฟिलิปปินส์ (อันดับ 46) และมองโกเลีย (อันดับ 62) (แผนภาพ 3)

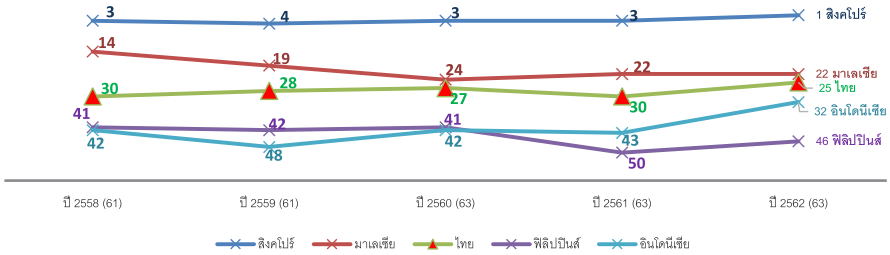
แผนภาพ 3 แนวโน้มสมรรถนะในภาพรวมของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ปี 2558 - 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019

หากเปรียบเทียบแนวโน้มสมรรถนะการแข่งขันของประเทศไทยกับประเทศอาเซียน 5 ประเทศที่ร่วมในการจัดอันดับของ IMD ช่วงปี 2558 - 2562 พบว่า ประเทศไทยยังคงมีสมรรถนะในการแข่งขันเป็นอันดับ 3 ในอาเซียน รองจาก สิงคโปร์ และมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีแนวโน้มสมรรถนะที่เพิ่มขึ้นในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา กล่าวคือ จากอันดับความสามารถในการแข่งขันที่ 30 เมื่อปี 2558 เป็นอันดับ 25 ในปี 2562 โดยมีอันดับเพิ่มขึ้น 5 อันดับ และมีอันดับเพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึง 5 อันดับ (อันดับ 30 ในปี 2561) ทั้งนี้ ประเทศอาเซียนส่วนใหญ่มีอันดับดีขึ้นจากปี 2561 ยกเว้นประเทศมาเลเซียเพียงประเทศเดียวที่มีอันดับเท่าเดิม (แผนภาพ 4)

แผนภาพ 4 แนวโน้มสมรรถนะในภาพรวมของประเทศไทย เปรียบเทียบกับ ประเทศอาเซียน ปี 2558 - 2562

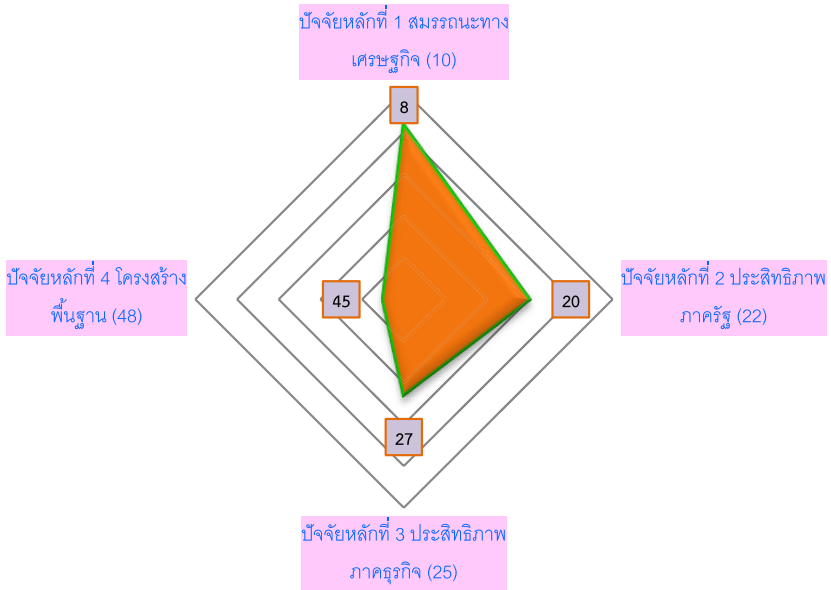

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019

**2.1.2 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย
จำแนกตามปัจจัยหลัก และปัจจัยย่อย**

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย จำแนกตามกลุ่มปัจจัยหลัก 4 ด้าน พบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานมีอันดับดีขึ้น 3 อันดับ อยู่ในอันดับที่ 45 ในส่วนของปัจจัยหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ และปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ มีอันดับสูงขึ้น 2 อันดับ โดยปัจจัยหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ยังคงเป็นปัจจัยหลักที่ประเทศไทยมีอันดับดีที่สุด คือ อยู่ในอันดับที่ 8 ในส่วนของปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ อยู่ในอันดับที่ 20 อย่างไรก็ตาม ปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ มีอันดับลดลง 2 อันดับ อยู่ในอันดับ 27 (แผนภาพ 5)

แผนภาพ 5 สมรรถนะของปัจจัยหลักของประเทศไทย ปี 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019

ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2561

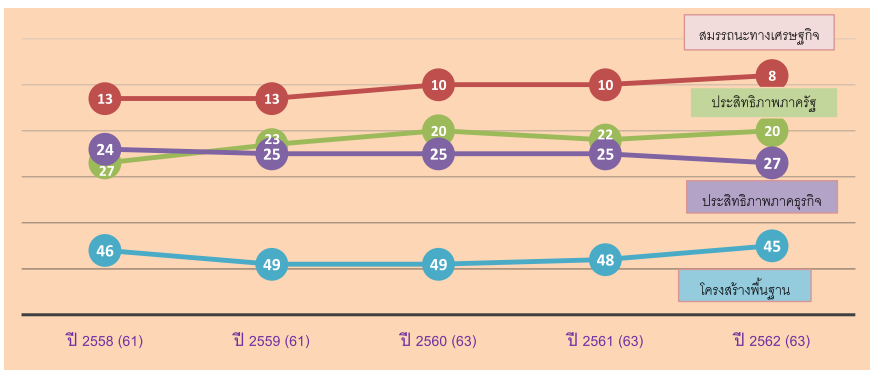
เมื่อพิจารณาความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในรอบ 5 ปี (ปี 2558 - 2562) จำแนกตามปัจจัยหลัก 4 กลุ่ม พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มสมรรถนะในแต่ละปัจจัยหลักดีขึ้น โดยมีปัจจัยหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจมีอันดับดีขึ้น 5 อันดับ ด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ มีอันดับดีขึ้น 7 อันดับ ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ในส่วนด้านโครงสร้างพื้นฐานมีอันดับดีขึ้น 4 อันดับ ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม มีเพียงปัจจัยหลักด้านเดียวที่มีอันดับลดลง ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพภาครัฐกิจที่มีอันดับลดลง 2 อันดับเป็นอันดับที่ 27 (จากอันดับที่ 25 ในปี 2561) จากที่อยู่อันดับคงที่มา 3 ปีติดต่อกัน (ตาราง 2 และแผนภาพ 6)

ตาราง 2 อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ปี 2558 - 2562
จำแนกตามปัจจัยหลัก

ปัจจัยหลัก	ปี				
	2558 (60 ประเทศ)	2559 (61 ประเทศ)	2560 (63 ประเทศ)	2561 (63 ประเทศ)	2562 (63 ประเทศ)
อันดับที่ของภาพรวม	30	28	27	30	25
ปัจจัยหลักที่ 1 สมรรถนะทางเศรษฐกิจ	13	13	10	10	8
ปัจจัยหลักที่ 2 ประสิทธิภาพภาครัฐ	27	23	20	22	20
ปัจจัยหลักที่ 3 ประสิทธิภาพภาคธุรกิจ	24	25	25	25	27
ปัจจัยหลักที่ 4 โครงสร้างพื้นฐาน	46	49	49	48	45

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019

แผนภาพ 6 สมรรถนะของปัจจัยหลักของประเทศไทย ปี 2558 - 2562

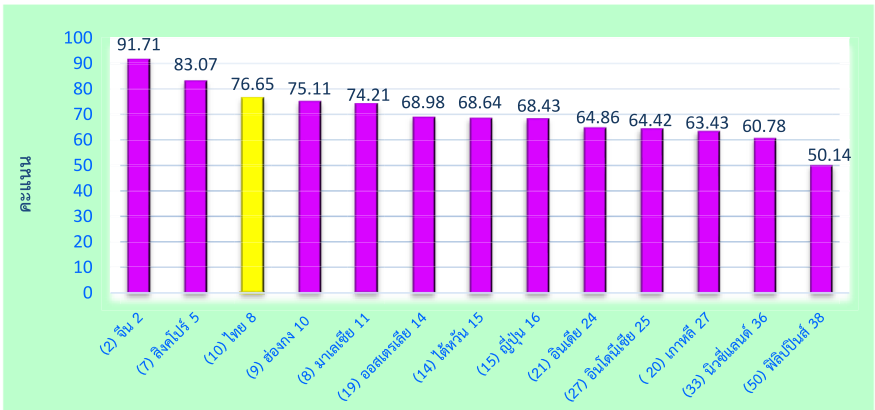

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019

เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยกับกลุ่มเอเชียแปซิฟิกในแต่ละปัจจัยหลักและปัจจัยย่อย ปรากฏผล ดังนี้

1) **สมรรถนะทางเศรษฐกิจ** (Economic Performance) หรือปัจจัยด้านศักยภาพทางเศรษฐกิจ หมายถึง ปัจจัยด้านผลการดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการประเมินในเชิงเศรษฐศาสตร์มหภาคของเศรษฐกิจภายในประเทศ ประกอบด้วย 5 ปัจจัยย่อย ได้แก่ เศรษฐกิจภายในประเทศ การค้าระหว่างประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศ การจ้างงาน และระดับราคาและค่าครองชีพ ในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 8 มีอันดับดีขึ้น 2 อันดับ โดยมีอันดับดีกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ยกเว้นเพียง จีน และสิงคโปร์ ที่มีอันดับดีกว่าไทย (แผนภาพ 7)

แผนภาพ 7 สมรรถนะด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ปี 2562 เปรียบเทียบระดับนานาชาติ

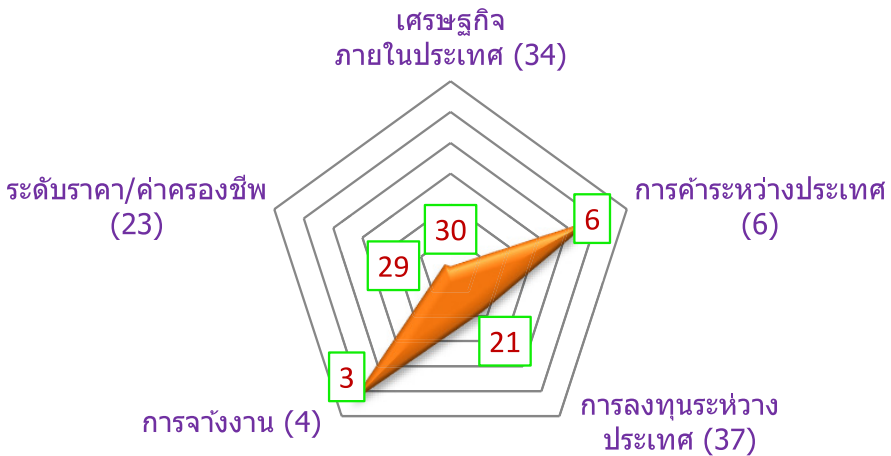
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019
ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2561

เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจใน 5 ปัจจัยย่อย คือ 1) เศรษฐกิจภายในประเทศ (Domestic Economy) 2) การค้าระหว่างประเทศ (International Trade) 3) การลงทุนระหว่างประเทศ (International Investment) 4) การจ้างงาน (Employment) และ 5) ระดับราคา/ค่าครองชีพ (Price) พบว่า ประเทศไทยมีปัจจัยย่อยดีขึ้น 3 ปัจจัย ได้แก่ การจ้างงานที่ขึ้นมาเป็นอันดับที่ 3 จากอันดับที่ 4 ในปี 2561

การลงทุนระหว่างประเทศที่ขึ้นมาเป็นอันดับที่ 21 จากอันดับที่ 37 ในปี 2561 และเศรษฐกิจภายในประเทศที่ขึ้นมาเป็นอันดับ 30 จากอันดับที่ 34 ในปี 2561 ในขณะที่การค้าระหว่างประเทศ มีอันดับ 6 เช่นเดียวกับปีก่อน สำหรับปัจจัยที่มีอันดับลดลง ได้แก่ ระดับราคาและค่าครองชีพ ลดลงเป็นอันดับที่ 29 จากอันดับที่ 23 ในปี 2561

จุดเด่นของประเทศไทยในด้านนี้ยังคงเป็นด้านที่เกี่ยวกับการจ้างงาน และการค้าระหว่างประเทศ ส่วนประเด็นที่ยังต้องพัฒนาต่อไป คือ เศรษฐกิจภายในประเทศ ด้านราคาและค่าครองชีพ และการลงทุนระหว่างประเทศ (แผนภาพ 8)

แผนภาพ 8 สมรรถนะด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ปี 2562 เปรียบเทียบ 5 กลุ่มปัจจัยย่อย

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019
ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2562

ตาราง 3 ความสามารถในการแข่งขันด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ปี 2558 - 2562 จำแนกตามปัจจัยย่อย

ปัจจัยย่อย	อันดับ					การเปลี่ยนแปลงอันดับ (2561 - 2562)
	ปี 2558 (60 ประเทศ)	ปี 2559 (60 ประเทศ)	ปี 2560 (60 ประเทศ)	ปี 2561 (61 ประเทศ)	ปี 2562 (63 ประเทศ)	
ปัจจัยหลักที่ 1 ด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ	13	13	10	10	8	+2
1.1 เศรษฐกิจภายในประเทศ	46	37	33	34	30	+4
1.2 การค้าระหว่างประเทศ	8	6	3	6	6	0
1.3 การลงทุนระหว่างประเทศ	34	28	37	37	21	+16
1.4 การจ้างงาน	3	3	3	4	3	+1
1.5 ระดับราคา/ค่าครองชีพ	19	45	28	23	29	-6

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019

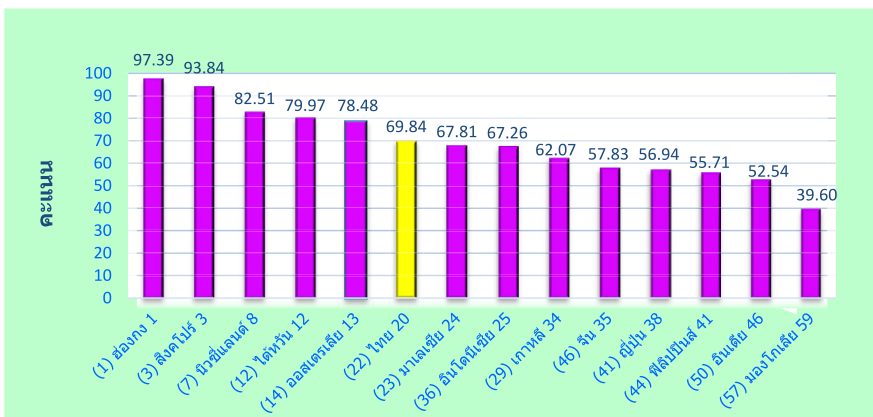
ประเทศไทยได้อันดับด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจดีตลอด 5 ปีที่ผ่านมา และมีแนวโน้มดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับจากปี 2558 โดยในปี 2562 อยู่ในอันดับ 8 ดีขึ้น 5 อันดับ (ตารางที่ 3)

สำหรับปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนหรือเป็นจุดแข็งยังคงเป็นด้านการจ้างงาน โดยมีเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องอัตราการว่างงานต่ำ (Unemployment rate) (อันดับ 2) รวมทั้งปัจจัยย่อยด้านการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งมีเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องรายได้จากการท่องเที่ยว (Tourism Receipts) พบว่า ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงอยู่ในอันดับ 3 อย่างไรก็ตาม ในปี 2562 ประเทศไทยมีจุดอ่อนที่เป็นตัวฉุดรั้งสมรรถนะทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในปัจจัยย่อยด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ (อันดับ 30) โดยมีเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวของประชากร (GDP per capita) (อันดับ 53) และปัจจัยย่อยด้านระดับราคา/และค่าครองชีพ (อันดับ 29) โดยมีเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องร้อยละค่าใช้จ่ายของครัวเรือนด้านการบริโภค (Food costs) (อันดับ 52) เป็นปัจจัยที่เป็นตัวฉุดรั้งอันดับสมรรถนะทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

2) ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency) หมายถึง ชีตความสามารถของนโยบายของรัฐที่เอื้อต่อความสามารถในการแข่งขัน ประกอบด้วย 5 ปัจจัยย่อย ได้แก่ ฐานะการคลัง นโยบายการคลัง กรอบการบริหารด้านสถาบัน กฎหมายด้านธุรกิจ และกรอบการบริหารด้านสังคม ซึ่งการประเมินประสิทธิภาพของภาครัฐเป็นการประเมินนโยบายรัฐบาลที่มีส่วนผลักดันให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 20 มีสมรรถนะดีขึ้น 2 อันดับจากปีที่ผ่านมา ซึ่งมีอันดับดีกว่าหลายประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เกาหลี จีน ญี่ปุ่น ฟิลิปปีนส์ อินเดีย และมองโกเลีย (แผนภาพ 9)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจีนจะมีสมรรถนะด้านเศรษฐกิจดีกว่าไทย แต่ด้านประสิทธิภาพของภาครัฐยังด้อยกว่าไทยถึง 15 อันดับ เนื่องจากจีนมีจุดอ่อนด้านนโยบายการคลัง (อันดับ 52)

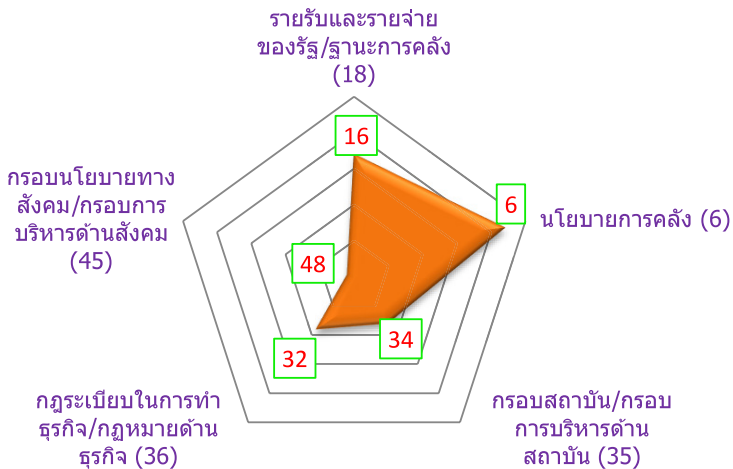
แผนภาพ 9 สมรรถนะด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ ปี 2562 เปรียบเทียบระดับนานาชาติ

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019
ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2561

IMD ประเมินประสิทธิภาพของภาครัฐ โดยพิจารณาจากขอบเขตนโยบายของรัฐบาลที่เอื้อต่อการแข่งขัน เมืองค์ประกอบจำแนกเป็นปัจจัยย่อย 5 กลุ่ม คือ 1) ฐานการคลัง (Public Finance) 2) นโยบายการคลัง (Tax Policy) 3) กรอบการบริหารด้านสถาบัน (Institutional Framework) 4) กฎระเบียบในการทำธุรกิจ/กฎหมายด้านธุรกิจ (Business Legislation) และ 5) กรอบการบริหารด้านสังคม (Societal Framework) ซึ่งด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ มีอันดับที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องใน 5 ปีที่ผ่านมา โดยปัจจัยย่อยที่มีอันดับดีขึ้น 3 ปัจจัย ได้แก่ ฐานทางการคลัง ที่ดีขึ้น 2 อันดับจากปี 2561 ขึ้นมาอยู่ในอันดับที่ 16 กรอบการบริหารด้านสถาบัน ดีขึ้น 1 อันดับ จากปี 2561 ขึ้นมาอยู่ในอันดับที่ 34 และกฎหมายด้านธุรกิจ ที่ดีขึ้นถึง 4 อันดับจากปี 2561 ขึ้นมาอยู่ในอันดับที่ 32 จากอันดับที่ 36 ในปีก่อน สำหรับปัจจัยที่มีอันดับลดลงมี 1 ปัจจัย ได้แก่ กรอบการบริหารด้านสังคม ลดลง 3 อันดับจากปีที่ผ่านมา โดยมีปัจจัยย่อยด้านนโยบายการคลังที่อยู่ในอันดับ 6 เท่าเดิมไม่เปลี่ยนแปลง (แผนภาพ 10 และตาราง 4)

แผนภาพ 10 สมรรถนะด้านประสิทธิภาพของภาครัฐของประเทศไทย ปี 2562 เปรียบเทียบ 5 กลุ่มปัจจัยย่อย

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019
ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2561

ตาราง 4 ความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพของภาครัฐของประเทศไทย ปี 2558 - 2562 จำแนกตามปัจจัยย่อย

ปัจจัยย่อย	อันดับ					การเปลี่ยนแปลงอันดับ (2561 - 2562)
	ปี 2558 (60 ประเทศ)	ปี 2559 (61 ประเทศ)	ปี 2560 (63 ประเทศ)	ปี 2561 (63 ประเทศ)	ปี 2562 (63 ประเทศ)	
ปัจจัยหลักที่ 2 ประสิทธิภาพของภาครัฐ	27	23	20	22	20	+2
2.1 ฐานะการคลัง	14	10	11	18	16	+2
2.2 นโยบายการคลัง	6	5	4	6	6	0
2.3 กรอบการบริหารด้านสถาบัน	34	33	30	35	34	+1
2.4 กฎระเบียบในการทำธุรกิจ/กฎหมายด้านธุรกิจ	51	44	38	36	32	+4
2.5 กรอบการบริหารด้านสังคม	45	44	44	45	48	-3

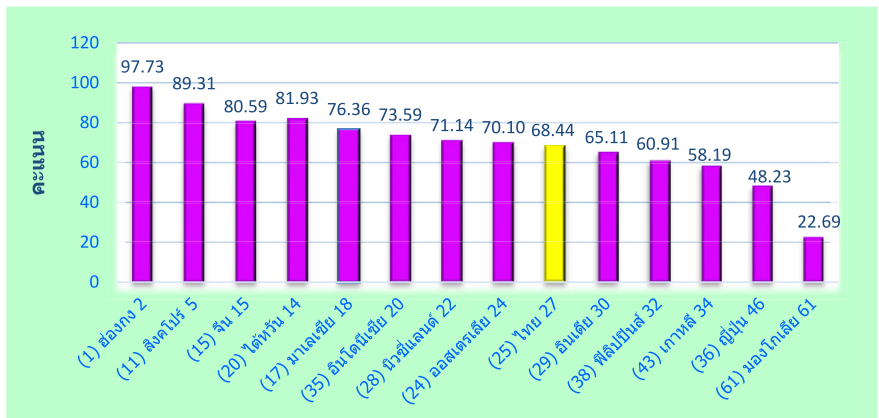
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019

หากพิจารณาเปรียบเทียบกลุ่มปัจจัยย่อยด้านประสิทธิภาพของภาครัฐพบว่า กลุ่มนโยบายการคลังที่ดีที่สุด (อันดับ 6) โดยมีจุดแข็งอยู่ที่ประสิทธิภาพการเก็บภาษีเงินได้ส่วนบุคคล (Effective Personal Income Tax Rate) (อันดับ 5) อัตราการให้ความช่วยเหลือสังคมด้านความปลอดภัยของนายจ้าง (Employer’s social security contribution rate) (อันดับ 6) และการเก็บภาษีการบริโภค (Consumption tax rate) (อันดับ 8)

ส่วนจุดอ่อนอยู่ที่ปัจจัยย่อยด้านกฎระเบียบในการทำธุรกิจ/กฎหมายด้านธุรกิจ โดยมีเกณฑ์ชี้วัดในด้านค่าใช้จ่ายซ้ำซ้อน (Redundancy Costs) ซึ่งรั้งท้ายอยู่ในอันดับ 61 ด้านอุปสรรคทางการค้าด้านภาษีขาเข้า (Tariff Barriers) (อันดับ 55) และการลงทุนจากต่างชาติ (Foreign investors) (อันดับ 53)

3) ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ (Business Efficiency) หมายถึง สภาวะแวดล้อมของประเทศที่เอื้ออำนวยให้องค์กรต่างๆ สามารถดำเนินงานได้อย่างสร้างสรรค์ คิดค้นนวัตกรรม มีผลกำไรอย่างมีความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 5 ปัจจัยย่อย ได้แก่ ผลิตภาพและประสิทธิภาพ ตลาดแรงงาน การเงิน วิธีการบริหารจัดการ และทัศนคติและค่านิยม ซึ่งในการประเมินประสิทธิภาพของภาคธุรกิจเป็นการประเมินสถานประกอบการที่ดำเนินธุรกิจ คิดค้นนวัตกรรม มีผลกำไรและรับผิดชอบต่อสังคม โดยในปี 2562 ในภาพรวมประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 27 มีอันดับลดลง 2 อันดับ แต่มีสมรรถนะดีกว่าหลายประเทศ ได้แก่ อินเดีย ฟिलิปปินส์ เกาหลี ญี่ปุ่น และมองโกเลีย (แผนภาพ 11) และเป็นที่น่าสังเกตว่า IMD ประเมินสมรรถนะด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจให้ประเทศไทยดีกว่าเกาหลี และญี่ปุ่น มากถึง 7 และ 19 อันดับ ตามลำดับ เนื่องจากจุดด้อยในปัจจุบันย่อยของเกาหลี คือ ด้านการบริหารจัดการ และด้านตลาดแรงงาน ส่วนญี่ปุ่นมีจุดด้อยในปัจจุบันย่อยด้านการบริหารจัดการ (แผนภาพ 11)

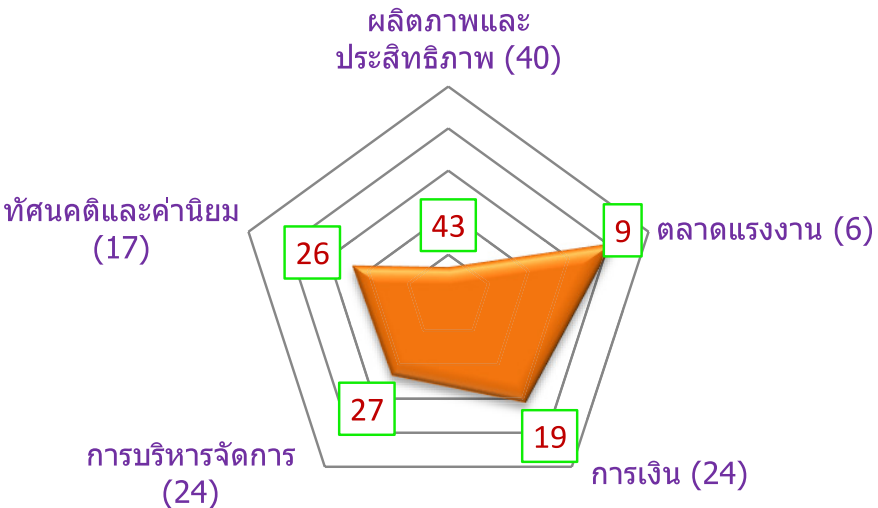
แผนภาพ 11 สมรรถนะด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ ปี 2562 เปรียบเทียบระดับนานาชาติ

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019
ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2561

IMD พิจารณาเกณฑ์ชี้วัดประสิทธิภาพของภาคธุรกิจจากสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสถานประกอบการที่จะทำงานในลักษณะนวัตกรรม มีผลกำไร และมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยจำแนกองค์ประกอบของเกณฑ์ชี้วัด เป็นปัจจัยย่อย 5 กลุ่ม พบว่าปัจจัยย่อยที่มี**อันดับดีขึ้น** ได้แก่ ด้านการเงิน (Finance) ปรับตัวดีขึ้น 5 อันดับ สำหรับปัจจัยย่อยที่มี**อันดับลดลง** ได้แก่ ด้านผลิตภาพและประสิทธิภาพ (Productivity & Efficiency) ด้านตลาดแรงงาน (Labor Market) ด้านการบริหารจัดการ (Management Practices) มีอันดับลดลง 3 อันดับ และด้านทัศนคติและค่านิยม (Attitudes and Values) ลดลงถึง 9 อันดับ (แผนภาพ 12 และตาราง 5)

แผนภาพ 12 สมรรถนะด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจของประเทศไทย ปี 2562
เปรียบเทียบ 5 กลุ่มปัจจัยย่อย

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019
ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2561

ตาราง 5 ความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพภาครัฐกิจของประเทศไทย
ปี 2558 - 2562 จำแนกตามปัจจัยย่อย

ปัจจัยย่อย	อันดับ					การเปลี่ยนแปลง อันดับ (2561 - 2562)
	ปี 2558 (60 ประเทศ)	ปี 2559 (61 ประเทศ)	ปี 2560 (63 ประเทศ)	ปี 2561 (63 ประเทศ)	ปี 2562 (63 ประเทศ)	
ปัจจัยหลักที่ 3 ด้านประสิทธิภาพ ภาครัฐกิจ	24	25	25	25	27	-2
3.1 ผลผลิตภาพ และประสิทธิภาพ	47	43	41	40	43	-3
3.2 ตลาดแรงงาน	8	5	8	6	9	-3
3.3 การเงิน	21	23	24	24	19	+5
3.4 การบริหารจัดการ	25	26	20	24	27	-3
3.5 ทัศนคติและค่านิยม	24	23	23	17	26	-9

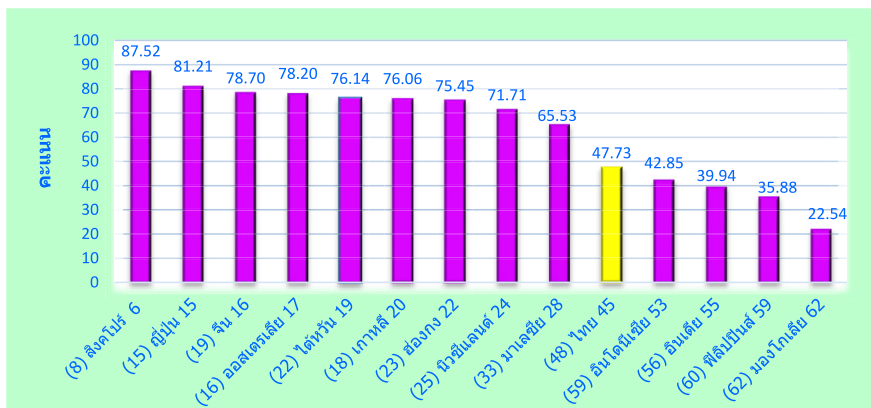
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกลุ่มปัจจัยย่อยด้านประสิทธิภาพของภาครัฐกิจ
ในตาราง 5 พบว่า **จุดแข็ง**อยู่ที่กลุ่มตลาดแรงงาน (Labor Market) (อันดับ 9)
โดยมีเกณฑ์ชี้วัดในด้านร้อยละของกำลังแรงงาน (Labor force) (อันดับ 5) และ
ด้านสัดส่วนของชั่วโมงทำงานต่อสัปดาห์ (Working Hours) (อันดับ 7)

ส่วนกลุ่มที่เป็น**จุดอ่อน**สุดรั้งสมรรถนะในกลุ่มนี้คือ กลุ่มผลิตภาพและประสิทธิภาพ
(อันดับ 43) ซึ่งมีเกณฑ์ชี้วัดในด้านผลิตภาพด้านแรงงาน (Labor Productivity (PPP))
(อันดับ 54) และผลิตภาพในภาพรวม (Overall Productivity (PPP)) (อันดับ 53)
รวมถึงประสิทธิภาพของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่ได้มาตรฐาน
ระดับสากล (Small and medium - size enterprises) (อันดับ 50)

4) **โครงสร้างพื้นฐาน** (Infrastructure) หมายถึง โครงสร้างพื้นฐานในด้านต่างๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจได้ ประกอบด้วย 5 ปัจจัยย่อย ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐานทั่วไป ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และด้านการศึกษา โดยในปี 2562 ประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานมีอันดับดีขึ้น 3 อันดับ มาอยู่อันดับที่ 45 แต่ต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ โดยเฉพาะสิงคโปร์ (อันดับ 6) รองลงมา คือ ญี่ปุ่น จีน ออสเตรเลีย ไต้หวัน เกาหลีฮ่องกง นิวซีแลนด์ และมาเลเซีย โดยไทยมีอันดับดีกว่า อินโดนีเซีย อินเดีย ฟิลิปปินส์ และมองโกเลีย ซึ่งมีอันดับรั้งท้าย อยู่ที่ 53, 55, 59 และ 62 ตามลำดับ (แผนภาพ 13) แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีสมรรถนะในปัจจุบันหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพของภาครัฐ และประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ เหนือกว่าญี่ปุ่น และเกาหลีทั้ง 3 ด้าน แต่ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประเทศไทยกลับมีสมรรถนะเป็นรองญี่ปุ่น และเกาหลีมากถึง 30 และ 25 อันดับ เนื่องจากญี่ปุ่นมีจุดแข็งที่ปัจจัยย่อยด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ (อันดับ 6) และโครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพ (อันดับ 8) สำหรับเกาหลีมีจุดแข็งที่ปัจจัยย่อยด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ (อันดับ 3) และด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี (อันดับ 22)

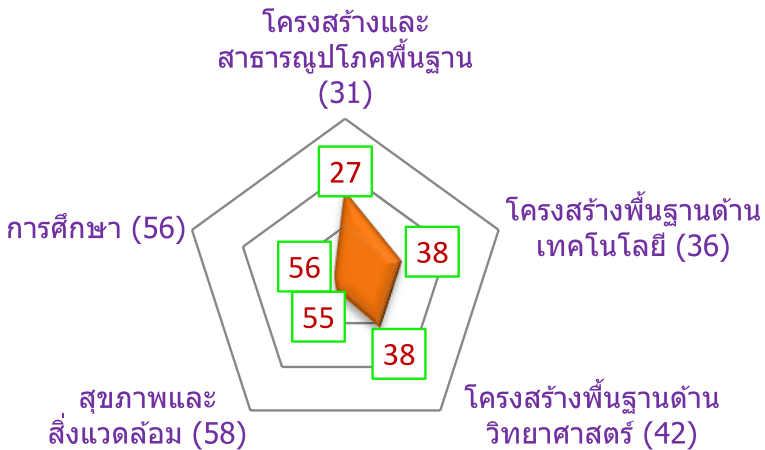
แผนภาพ 13 สมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปี 2562 เปรียบเทียบระดับนานาชาติ

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019
ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2561

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐานจากปัจจัยย่อย 5 กลุ่ม พบว่า ปัจจัยย่อย 3 ด้าน ที่อันดับดีขึ้น ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ด้านโครงสร้างและสาธารณูปโภคพื้นฐาน ปรับตัวดีขึ้นถึง 4 อันดับ และด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม ปรับตัวดีขึ้น 3 อันดับ สำหรับโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี มีอันดับลดลง 2 อันดับ ส่วนด้านการศึกษาที่มีอันดับคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง (แผนภาพ 14)

แผนภาพ 14 สมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ปี 2562
เปรียบเทียบ 5 กลุ่มปัจจัยย่อย

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019
ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2561

หากพิจารณาเปรียบเทียบปัจจัยย่อยด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ทั้ง 5 กลุ่ม พบว่า ปัจจัยที่เกือหนุนหรือเป็นจุดแข็งที่ทำให้สมรรถนะหลักด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยในภาพรวมไม่ตกต่ำลงไปมาก อยู่ที่ปัจจัยด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน (อันดับ 27) โดยมีเกณฑ์ชีวิตในด้านอัตราการพึ่งพิง (Dependency ratio) (อันดับ 9) และปัจจัยด้านเทคโนโลยี (อันดับ 38) ที่มีเกณฑ์ชีวิตในด้านร้อยละของผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 3G และ 4 G (อันดับ 4)

สำหรับปัจจัยที่ยังคงเป็นจุดอ่อนที่จุดรั้งสมรรถนะในกลุ่มนี้ คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษา และด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ยังเป็นเรื่องที่ต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนามากที่สุด โดยยังอยู่ในอันดับต่ำ (อันดับ 56 และ 55 ตามลำดับ) ประเด็นสำคัญที่ต้องปรับปรุงในด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การช่วยเหลือทางการแพทย์ (Medical assistance) (อันดับ 60) ในขณะที่ด้านการศึกษา ต้องเร่งการปรับปรุงอัตราส่วนของครูต่อนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา (อันดับ 60) และอัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา (อันดับ 56) (ตาราง 6)

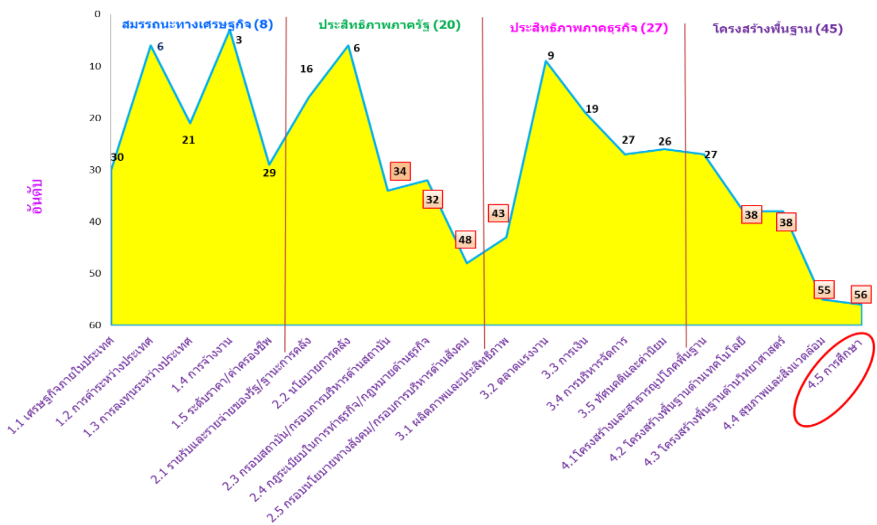
ตาราง 6 ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ปี 2558 - 2562 จำแนกตามปัจจัยย่อย

ปัจจัยย่อย	อันดับ					การเปลี่ยนแปลงอันดับ (2560 - 2561)
	ปี 2558 (60 ประเทศ)	ปี 2559 (60 ประเทศ)	ปี 2560 (60 ประเทศ)	ปี 2561 (61 ประเทศ)	ปี 2562 (63 ประเทศ)	
ปัจจัยหลักที่ 4 โครงสร้างพื้นฐาน	46	49	49	48	45	+3
4.1 สุธารณูปโภคพื้นฐาน	30	35	34	31	27	+4
4.2 โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี	44	42	36	36	38	-2
4.3 โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์	47	47	48	42	38	+4
4.4 สุขภาพและสิ่งแวดล้อม	54	52	57	58	55	+3
4.5 การศึกษา	48	52	54	56	56	0

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบปัจจัยย่อยทั้ง 20 กลุ่ม พบว่า ประเทศไทยมีจุดเด่นในปัจจัยกลุ่มการจ้างงาน (อันดับ 3) รองลงมา คือ การค้าระหว่างประเทศ และนโยบายการคลัง (อันดับ 6 เท่ากัน) ส่วนกลุ่มที่ถูกรั้งอันดับให้สมรรถนะในภาพรวมของไทยตกต่ำคือ กลุ่มสุขภาพและสิ่งแวดล้อม กลุ่มด้านการศึกษา อันดับรั้งท้าย อยู่ที่ 55 และ 56 ตามลำดับ (แผนภาพ 15)

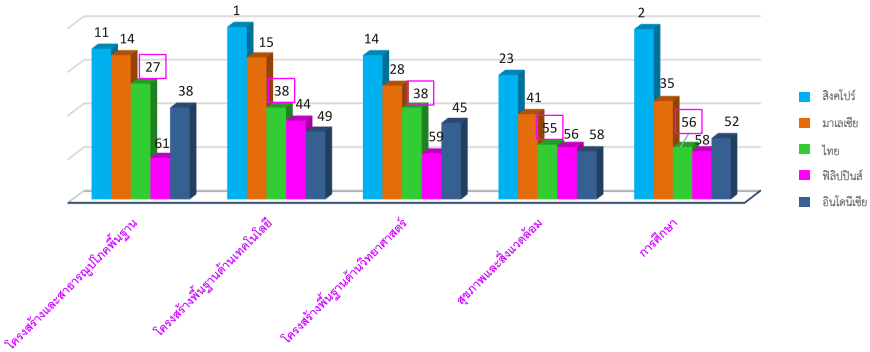
แผนภาพ 15 สมรรถนะในการแข่งขันของประเทศไทย ปี 2562 จำแนกตามปัจจัยหลักและปัจจัยย่อย

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019

เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยย่อยด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยกับเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน พบว่า สิงคโปร์และมาเลเซียมีอันดับดีกว่าประเทศไทยในทุกด้าน ในขณะที่ฟิลิปปินส์มีอันดับด้อยกว่าประเทศไทยทุกด้าน ส่วนอินโดนีเซียมีอันดับดีกว่าไทยเพียงด้านเดียว คือ ด้านการศึกษา (แผนภาพ 16)

แผนภาพ 16 สมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปี 2562 เปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน 5 ประเทศ จำแนกตามปัจจัยย่อย

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019

2.2 ผลการจัดอันดับโดย World Economic Forum (WEF)

2.2.1 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในภาพรวม

สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) หรือ WEF ได้เผยแพร่รายงานดัชนีความสามารถทางการแข่งขันระดับโลก 4.0 (Global Competitiveness Index : GCI 4.0) เปรียบเทียบความสามารถทางการแข่งขันของ 141 ประเทศทั่วโลก ซึ่งในปี 2561 WEF ได้เริ่มต้นใช้ดัชนี GCI 4.0 เป็นตัวชี้วัดความสามารถในการแข่งขันใหม่ เพื่อให้สะท้อนความเป็น 4.0 และสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปให้มากขึ้น สำหรับผลการจัดอันดับในปี 2562 ประเทศที่ได้อันดับ 1 - 10 อันดับแรกของโลก ได้แก่ สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา ฮONGKONG เคนเนดีย์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ ญี่ปุ่น เยอรมนี สวีเดน สหราชอาณาจักร และเดนมาร์ก ตามลำดับ

ข้อมูลที่ WEF นำมาวิเคราะห์ มาจาก 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทุติยภูมิที่เชื่อถือได้ ส่วนที่ 2 ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจากประเทศพันธมิตร ซึ่งมีอยู่ใน 141 ประเทศทั่วโลก ซึ่งได้ทำการรวบรวมความคิดเห็นจากผู้บริหารระดับสูงจากองค์กร

ขนาดใหญ่ และขนาดย่อมในแต่ละประเทศทุกปี มากกว่า 10,000 คน ทั่วโลก และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามมาตรฐานสากล ซึ่งในปี 2562 นี้ มีตัวชี้วัดทั้งหมด 103 ตัวชี้วัด โดยการคำนวณการจัดอันดับในภาพรวมความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศที่ปรากฏใน GCI 4.0 นั้น จำแนกตาม 4 กลุ่ม 12 เสาหลัก (Pillars) โดยมีรายละเอียดดังนี้ กลุ่มที่ 1 สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย (Enabling environment) ครอบคลุมเสาหลักที่ 1 - 4 ได้แก่ 1. สถาบัน (Institutions) จำนวน 26 ตัวชี้วัด 2. โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) จำนวน 12 ตัวชี้วัด 3. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Adoption) จำนวน 5 ตัวชี้วัด 4. เสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomic Stability) จำนวน 2 ตัวชี้วัด กลุ่มที่ 2 ทุนมนุษย์ (Human capital) ครอบคลุมเสาหลักที่ 5 - 6 ได้แก่ 5. สุขภาพ (Health) จำนวน 1 ตัวชี้วัด 6. ทักษะ (Skills) จำนวน 9 ตัวชี้วัด กลุ่มที่ 3 ตลาด (Markets) ครอบคลุม เสาหลักที่ 7 - 10 ได้แก่ 7. ตลาดผลิตภัณฑ์ (Product Market) จำนวน 7 ตัวชี้วัด 8. ตลาดแรงงาน (Labor Market) จำนวน 12 ตัวชี้วัด 9. ระบบการเงิน (Financial System) จำนวน 9 ตัวชี้วัด 10. ขนาดของตลาด (Market Size) จำนวน 2 ตัวชี้วัด และกลุ่มที่ 4 ระบบนิเวศด้านนวัตกรรม (Innovation ecosystem) ครอบคลุม เสาหลักที่ 11 - 12 ได้แก่ 11. พลวัตทางธุรกิจ (Business Dynamism) จำนวน 8 ตัวชี้วัด และ 12. ความสามารถทางนวัตกรรม (Innovation Capability) จำนวน 10 ตัวชี้วัด ซึ่งในแต่ละเสาหลักมีน้ำหนักเพื่อนำมาคำนวณคะแนนเท่ากันประมาณร้อยละ 8.3

ทั้งนี้ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เป็นผู้แทนของ WEF ในการเก็บข้อมูลของประเทศไทยโดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารระดับสูงขององค์กรขนาดใหญ่และขนาดย่อมในทุกภาคส่วนอุตสาหกรรมตามเกณฑ์สัดส่วนที่เทียบเคียงกับสภาพเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริงของประเทศที่กำหนดโดย WEF ก่อนที่จะนำมาคำนวณตัวชี้วัดความสามารถทางการแข่งขันระดับโลก

สำหรับในปี 2562 นี้ ประเทศไทยได้รับการจัดอยู่ในอันดับที่ 40 จาก 141 ประเทศ มีอันดับลดลงจากปีที่ผ่านมา 2 อันดับ จากอันดับ 38 ในปี 2561 แต่มีคะแนนดีขึ้นเล็กน้อย จาก 67.5 เป็น 68.1 คะแนน อย่างไรก็ตาม ผลการจัดอันดับในแต่ละเสาหลักมีอันดับดีขึ้น 6 เสาหลัก เท่าเดิม 1 เสาหลัก และลดลง 5 เสาหลัก (ตาราง 7)

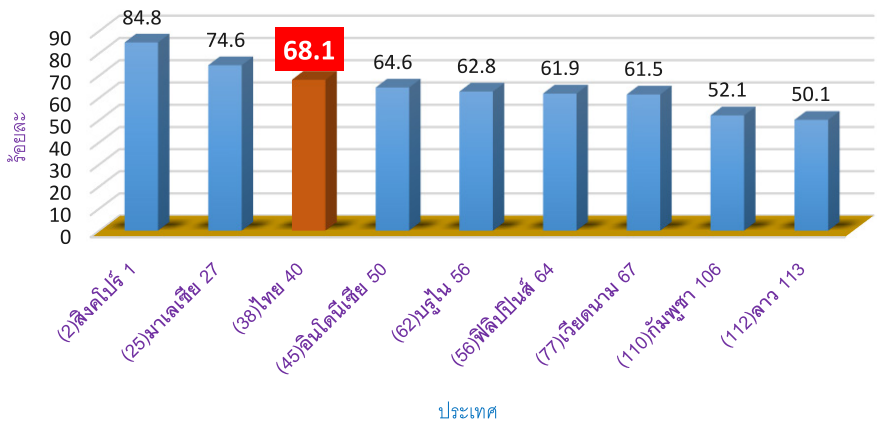
ตาราง 7 การเปรียบเทียบขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย โดยเวทีเศรษฐกิจโลก จำแนก 12 เสาหลัก (Pillar)

ตัวชี้วัดขีดความสามารถในการแข่งขัน (GCI)	WEF 2018		WEF 2019		การเปลี่ยนแปลง
	อันดับ	คะแนน	อันดับ	คะแนน	
Over all score	38	67.5	40	68.1	-2
กลุ่มที่ 1 สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย (Enabling environment)					
เสาหลักที่ 1 สถาบัน (Institution)	60	55.1	67	54.8	-7
เสาหลักที่ 2 โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)	60	69.7	71	67.8	-11
เสาหลักที่ 3 การประยุกต์ใช้ ICT (ICT Adoption)	64	56.6	62	60.1	+2
เสาหลักที่ 4 เสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomic Stability)	48	89.9	43	90	+5
กลุ่มที่ 2 ทุนมนุษย์ (Human capital)					
เสาหลักที่ 5 สุขภาพ (Health)	42	87.3	38	88.9	+4
เสาหลักที่ 6 ทักษะ (Skills)	66	63	73	62.3	-7
กลุ่มที่ 3 ตลาด (markets)					
เสาหลักที่ 7 ตลาดผลิตภัณฑ์ (Product Market)	92	53.4	84	53.5	+8
เสาหลักที่ 8 ตลาดแรงงาน (Labour Market)	44	63.3	46	63.4	-2
เสาหลักที่ 9 ระบบการเงิน (Financial System)	14	84.2	16	85.1	-2
เสาหลักที่ 10 ขนาดของตลาด (Market Size)	18	74.9	18	75.5	0
กลุ่มที่ 4 ระบบนิเวศด้านนวัตกรรม (Innovation Ecosystem)					
เสาหลักที่ 11 พลวัตทางธุรกิจ (Business Dynamism)	23	71	21	72.0	+2
เสาหลักที่ 12 ความสามารถด้านนวัตกรรม (Innovation Capability)	51	42.1	50	43.9	+1

ที่มา : The Global Competitiveness Report 2019

รายงานดัชนีความสามารถทางการแข่งขันระดับโลก 4.0 ประจำปี 2562 (ค.ศ. 2019) ของ WEF พบว่า ประเทศไทยจัดอยู่ในอันดับที่ 40 ด้วยคะแนน 68.1 ซึ่งมีอันดับลดลง แต่มีคะแนนดีขึ้นจากปีที่ผ่านมา ที่อยู่ในอันดับที่ 38 และมีคะแนน 67.5 เมื่อพิจารณาประเทศในกลุ่มอาเซียน พบว่า สิงคโปร์ มีอันดับดีที่สุดในภูมิภาคนี้ และมีอันดับ 1 ของโลก ด้วยคะแนน 84.8 รองลงมา ได้แก่ มาเลเซีย อันดับ 27 (74.6 คะแนน) และไทย อันดับ 40 (68.1 คะแนน) อย่างไรก็ตาม ไทยมีอันดับดีกว่าหลายประเทศในภูมิภาคนี้ ได้แก่ อินโดนีเซีย บรูไน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม กัมพูชา และลาว (แผนภาพ 17)

แผนภาพ 17 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยเวทีเศรษฐกิจโลก ปี 2562

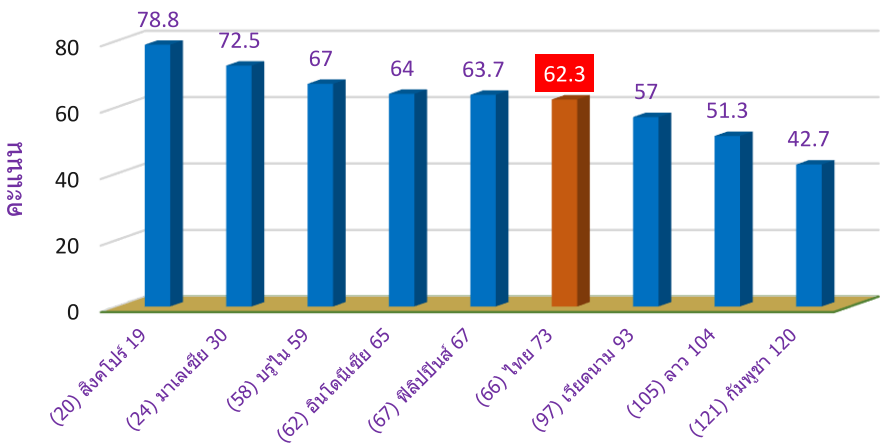
ที่มา : The Global Competitiveness Report 2019

2.2.2 ความสามารถในการแข่งขันด้านทักษะของประเทศไทยในกลุ่มอาเซียน

สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) ได้จัดอันดับภาพรวมจำแนกตาม 4 กลุ่ม 12 สาขาหลัก พบว่า กลุ่มที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับการศึกษา ได้แก่ **กลุ่มที่ 2 ทุมนมนุษย์ (Human capital)** ในสาขาหลักที่ 6 ด้านทักษะ (Skills) ซึ่งได้กล่าวถึง กำลังแรงงานที่มีในปัจจุบันและในอนาคต รวมทั้งทักษะของกำลังแรงงานที่มีในปัจจุบันและในอนาคต

สำหรับประเทศไทยได้รับการจัดอันดับด้านทักษะ **อยู่อันดับที่ 73** ของโลก ด้วยคะแนน **62.3** เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน (ยกเว้นเมียนมาที่ไม่มีข้อมูล) จำนวน 9 ประเทศ พบว่า ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 6 จาก 9 ประเทศ โดยเป็นรองประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไน อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ โดยมีอันดับดีกว่าเพียง 3 ประเทศในภูมิภาคนี้ ได้แก่ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา (แผนภาพ 18)

แผนภาพ 18 ความสามารถในการแข่งขันด้านทักษะ (Skill) ของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2562

ที่มา : The Global Competitiveness Report 2019

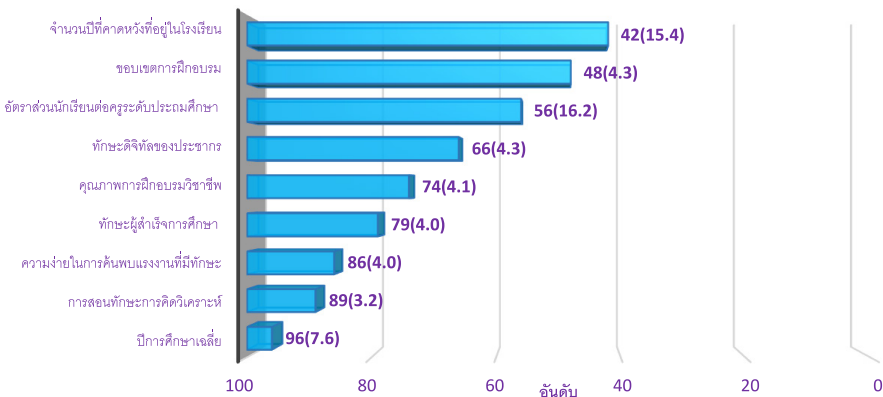
ทั้งนี้ เสาหลักที่ 6 ด้านทักษะ (Skills) ประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด จำแนกตัวชี้วัด ออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ **ด้านที่ 1 กำลังแรงงานที่มีในปัจจุบัน** ประกอบด้วย 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ปีการศึกษาเฉลี่ย (Mean years of schooling years) **ด้านที่ 2 กำลังแรงงานที่มีทักษะในปัจจุบัน** ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 2) ขอบเขตการฝึกอบรม (Extent of staff training (1 - 7) best) 3) คุณภาพการฝึกอบรมวิชาชีพ (Quality of vocational training (1 - 7) best) 4) ทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา (Skill of graduates (1 - 7) best) 5) ทักษะดิจิทัลของประชากร (Digital skill among population (1 - 7) best) 6) ความง่ายในการค้นพบแรงงานที่มีทักษะ (Ease of finding skill employees (1 - 7) best) **ด้านที่ 3 กำลังแรงงานในอนาคต** ประกอบด้วย 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ 7) จำนวนปีที่คาดหวังที่จะอยู่ในโรงเรียน (School life expectancy years) และ**ด้านที่ 4 ทักษะในอนาคตของกำลังแรงงาน** ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 8) การสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical thinking in teaching 1 - 7 (best) และ 9) อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษา (Pupil - to - teacher ratio in primary education ratio) (แผนภาพ 8)

ตาราง 8 ความสามารถในการแข่งขันด้านทักษะของประเทศไทย ปี 2562

ด้าน/ตัวชี้วัด	อันดับของโลก	คะแนน
ด้านที่ 1 กำลังแรงงานที่มีในปัจจุบัน	91	51.4
1.1 ปีการศึกษาเฉลี่ย	96	7.6
ด้านที่ 2 กำลังแรงงานที่มีทักษะในปัจจุบัน	68	52.2
2.1 ขอบเขตการฝึกอบรม	48	4.3
2.2 คุณภาพการฝึกอบรมวิชาชีพ	74	4.1
2.3 ทักษะผู้สำเร็จการศึกษา	79	4.0
2.4 ทักษะดิจิทัลของประชากร	66	4.3
2.5 ความง่ายในการค้นพบแรงงานที่มีทักษะ	86	4.0
ด้านที่ 3 กำลังแรงงานในอนาคต	57	73.2
3.1 จำนวนปีที่คาดหวังที่อยู่ในโรงเรียน	42	15.4
ด้านที่ 4 ทักษะในอนาคตของกำลังแรงงาน	64	60.7
4.1 การสอนทักษะการคิดวิเคราะห์	89	3.2
4.2 อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษา	56	16.2

เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดด้านทักษะของประเทศไทยทั้ง 9 ตัวชี้วัด พบว่า ตัวชี้วัด จำนวนปีที่คาดหวังที่จะอยู่ในโรงเรียน มีอันดับดีที่สุด รองลงมา ได้แก่ ขอบเขตของการฝึกอบรม อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษา ทักษะดิจิทัลของประชากร คุณภาพของการฝึกอบรมวิชาชีพ ทักษะผู้สำเร็จการศึกษา ความง่ายในการค้นพบแรงงานที่มีทักษะ การสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ และปีการศึกษาเฉลี่ย (แผนภาพ 19)

แผนภาพ 19 ความสามารถในการแข่งขันด้านทักษะของประเทศไทยปี 2562 (WEF 2019)

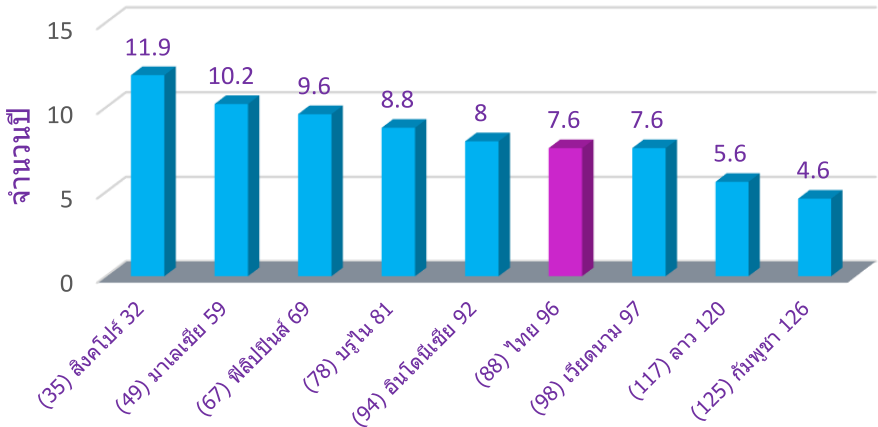
ที่มา : The Global Competitiveness Report 2019

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือ คะแนน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันด้านทักษะในกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งมีตัวชี้วัดทั้งสิ้น 9 ตัวชี้วัด จำแนกออกเป็น 4 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านที่ 1 กำลังแรงงานที่มีในปัจจุบัน ประกอบด้วย 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ ปีการศึกษาเฉลี่ย พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 96 มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย 7.6 ปี อยู่ในอันดับ 6 ของภูมิภาคอาเซียน มีอันดับดีกว่าเพียง 3 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา โดยมีสิงคโปร์มาเป็นอันดับ 1 ในภูมิภาคนี้ รองลงมา ได้แก่ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ (แผนภาพ 20)

แผนภาพ 20 ปีการศึกษาเฉลี่ย ปี 2562

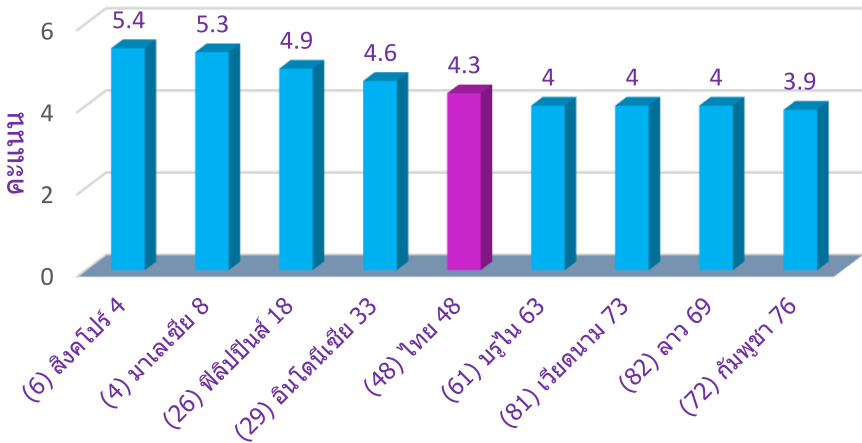

ที่มา : The Global Competitiveness Report 2019

ด้านที่ 2 กำลังแรงงานที่มีทักษะในปัจจุบัน ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ขอบเขตการฝึกอบรมเป็นตัวชี้วัดที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารระดับสูงขององค์กรขนาดใหญ่และขนาดย่อมในทุกภาคส่วนอุตสาหกรรม พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับ 48 มีคะแนน 4.3 คะแนน อยู่ในอันดับ 5 ของอาเซียน มีอันดับดีกว่า บรูไน เวียดนาม ลาว และกัมพูชา โดยมีสิงคโปร์มาเป็นอันดับ 1 ในภูมิภาคนี้ รองลงมา ได้แก่ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ (แผนภาพ 21)

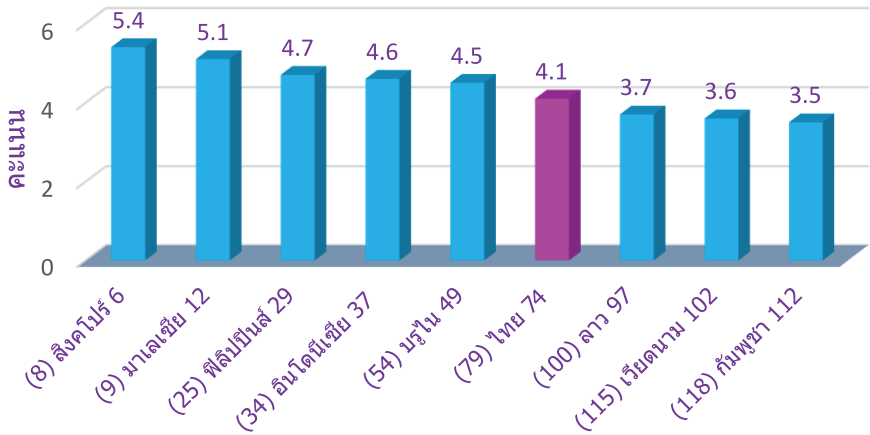
แผนภาพ 21 ขอบเขตการฝึกอบรม ปี 2562

ที่มา : The Global Competitiveness Report 2019

2) คุณภาพการฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นตัวชี้วัดที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารระดับสูงขององค์กรขนาดใหญ่และขนาดย่อมในทุกภาคส่วนอุตสาหกรรม พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 74 ได้คะแนน 4.1 คะแนน จากคะแนนเต็ม 7 อยู่ในอันดับ 6 ของภูมิภาคอาเซียน มีอันดับดีกว่า ลาว เวียดนาม และกัมพูชา โดยมีสิงคโปร์มาเป็นอันดับ 1 ในภูมิภาคนี้ รองลงมา ได้แก่ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ (แผนภาพ 22)

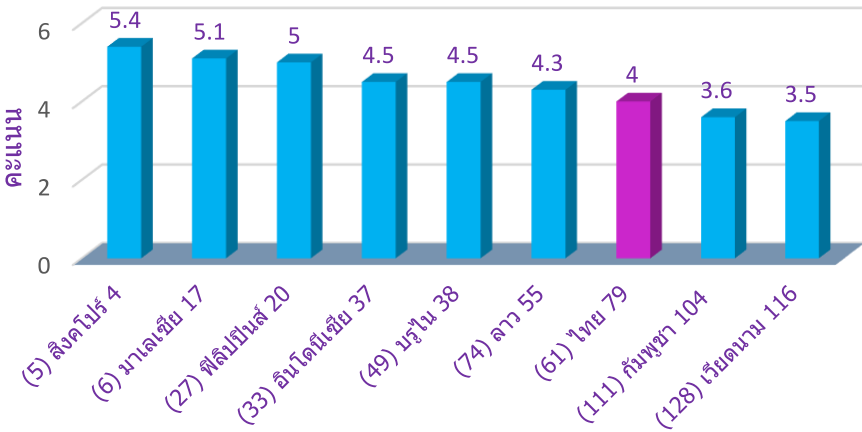
แผนภาพ 22 คุณภาพการฝึกอบรมวิชาชีพ ปี 2562

ที่มา : The Global Competitiveness Report 2019

3) ทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา เป็นตัวชี้วัดที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารระดับสูงขององค์กรขนาดใหญ่และขนาดย่อมในทุกภาคส่วนอุตสาหกรรม พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 79 ได้คะแนน 4 คะแนน จากคะแนนเต็ม 7 คะแนน อยู่ในอันดับ 7 ของภูมิภาคอาเซียน มีอันดับดีกว่าเพียง กัมพูชา และเวียดนาม โดยมีสิงคโปร์มาเป็นอันดับ 1 ในภูมิภาคนี้ รองลงมา ได้แก่ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ (แผนภาพ 23)

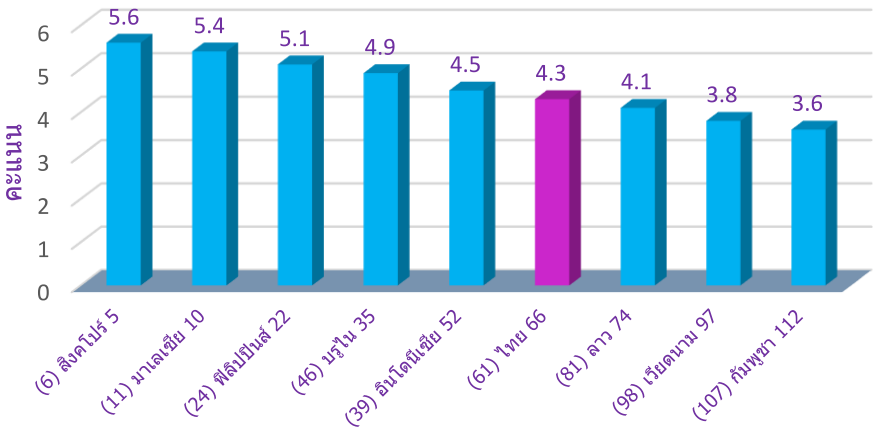
แผนภาพ 23 ทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา ปี 2562

ที่มา : The Global Competitiveness Report 2019

4) ทักษะดิจิทัลของประชากร เป็นตัวชี้วัดที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารระดับสูงขององค์กรขนาดใหญ่และขนาดย่อมในทุกภาคส่วนอุตสาหกรรมพบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 66 ได้คะแนน 4.3 คะแนน จากคะแนนเต็ม 7 คะแนน อยู่ในอันดับ 6 ของภูมิภาคอาเซียน มีอันดับดีกว่าเพียง ลาว เวียดนาม และกัมพูชา โดยมีสิงคโปร์มาเป็นอันดับ 1 ในภูมิภาคนี้ รองลงมา ได้แก่ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ (แผนภาพ 24)

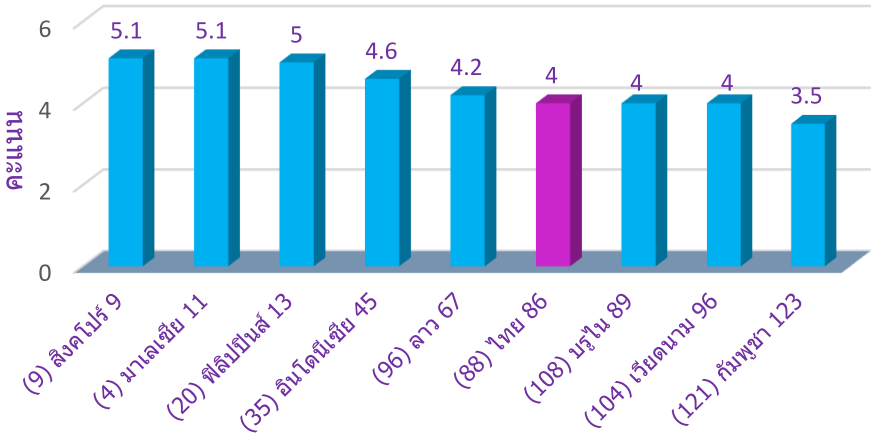
แผนภาพ 24 ทักษะดิจิทัลของประชากร ปี 2562

ที่มา : The Global Competitiveness Report 2019

5) ความง่ายในการค้นพบแรงงานที่มีทักษะ เป็นตัวชี้วัดที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารระดับสูงขององค์กรขนาดใหญ่และขนาดย่อมในทุกภาคส่วนอุตสาหกรรมพบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 86 ได้คะแนน 4 คะแนน จากคะแนนเต็ม 7 คะแนน อยู่ในอันดับ 6 ของภูมิภาคอาเซียน มีอันดับดีกว่าเพียง บรูไน เวียดนาม และกัมพูชา โดยมีสิงคโปร์มาเป็นอันดับ 1 ในภูมิภาคนี้ รองลงมา ได้แก่ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ (แผนภาพ 25)

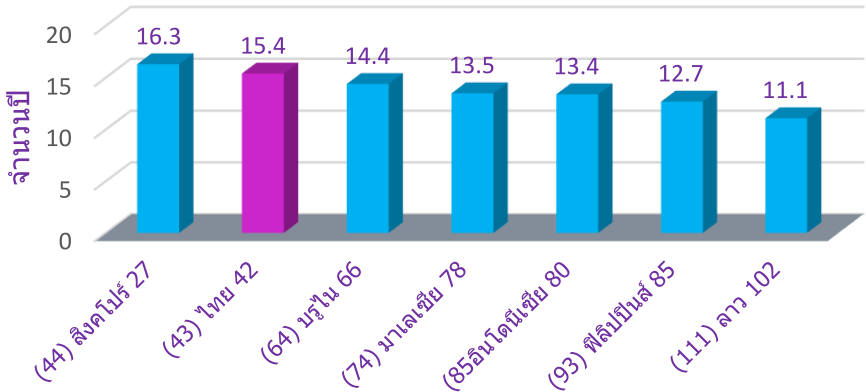
แผนภาพ 25 ความง่ายในการค้นพบแรงงานที่มีทักษะ ปี 2562

ที่มา : The Global Competitiveness Report 2019

ด้านที่ 3 กำลังแรงงานในอนาคต ประกอบด้วย 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ จำนวนปีที่คาดหวังที่จะอยู่ในโรงเรียน พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนปีที่คาดหวังที่จะอยู่ในโรงเรียนจำนวน 15.4 ปี อยู่ในอันดับ 42 แต่อยู่ในอันดับ 2 ของอาเซียน เป็นรองเพียง สิงคโปร์ที่อยู่ในอันดับ 27 ด้วยจำนวนปีที่คาดหวังที่จะอยู่ในโรงเรียน จำนวน 16.3 ปี (เวียดนามและกัมพูชาไม่ได้มีการจัดอันดับในตัวชี้วัดนี้) (แผนภาพ 26)

แผนภาพ 26 จำนวนปีที่คาดว่าจะอยู่ในโรงเรียน ปี 2562

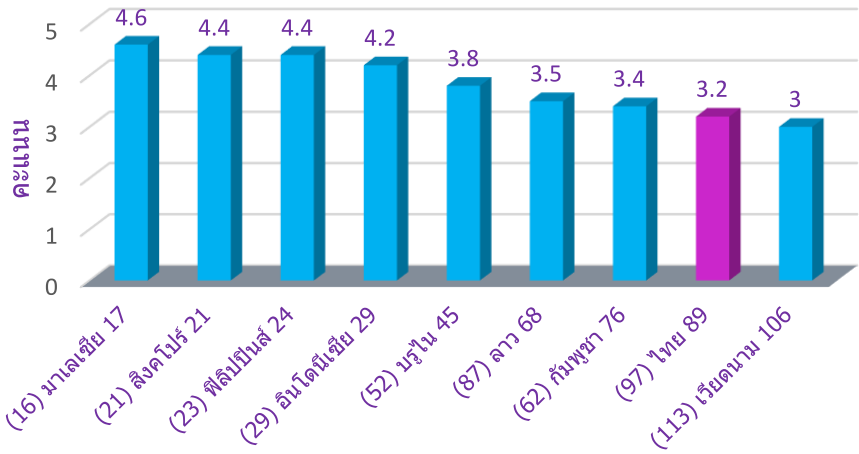

ที่มา : The Global Competitiveness Report 2019

ด้านที่ 4 ทักษะในอนาคตของกำลังแรงงาน ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นตัวชี้วัดที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารระดับสูงขององค์กรขนาดใหญ่และขนาดย่อมในทุกภาคส่วนอุตสาหกรรม พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับ 89 ได้คะแนน 3.2 คะแนน จากคะแนนเต็ม 7 คะแนน อยู่ในอันดับ 8 ของภูมิภาคอาเซียน มีอันดับดีกว่าเพียงประเทศเดียว คือ เวียดนาม โดยมีมาเลเซียมาเป็นอันดับ 1 ในภูมิภาคนี้ รองลงมา ได้แก่ สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ (แผนภาพ 27)

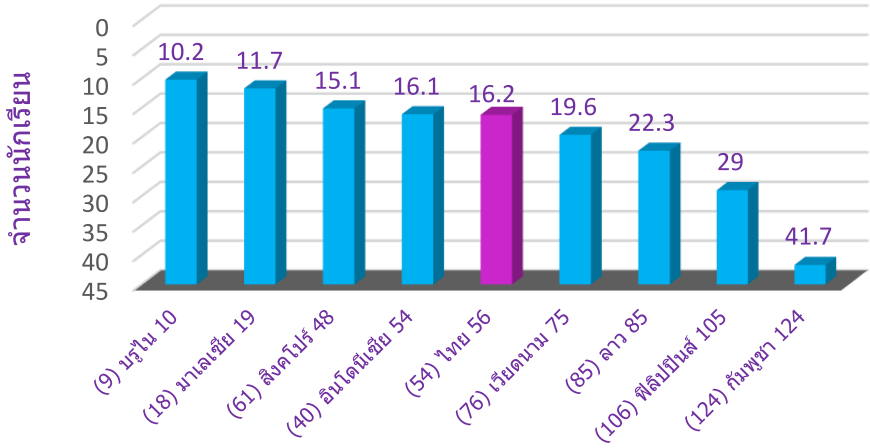
แผนภาพ 27 การสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ ปี 2562

ที่มา : The Global Competitiveness Report 2019

2) อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษา พบว่า ประเทศไทยมีอัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ในระดับประถมศึกษา จำนวนประมาณ 16.2 คน อันดับ 56 ของโลก อยู่ในอันดับ 5 ของภูมิภาคอาเซียน มีอันดับดีกว่า เวียดนาม ลาว ฟิลิปปินส์ และกัมพูชา โดยมีบรูไนเป็นอันดับ 1 ในภูมิภาคนี้ รองลงมา ได้แก่ มาเลเซีย และสิงคโปร์ (แผนภาพ 28)

แผนภาพ 28 อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษา ปี 2562

ที่มา : The Global Competitiveness Report 2019

บทที่ 3

ความสามารถในการแข่งขัน
ด้านการศึกษาของประเทศไทย
ในระดับนานาชาติ ปี 2562

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทยในระดับนานาชาติทั้งในภาพรวม และอันดับรายตัวชี้วัดด้านการศึกษา ตามกรอบการประเมินการจัดอันดับของ IMD จำนวน 19 ตัวชี้วัด รวมทั้งนำเสนอตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ ตัวชี้วัดด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ จำนวน 7 ตัวชี้วัด และโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร จำนวน 6 ตัวชี้วัด โดยการจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลรายตัวชี้วัดตามการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา 5 ปีที่ผ่านมา จำแนกตัวชี้วัดด้านการศึกษาตามวัตถุประสงค์โดยรวมของการปฏิรูปการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และเปรียบเทียบข้อมูลผลการจัดอันดับรายตัวชี้วัดกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งจะให้เห็นแนวโน้มข้อมูลผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาว่าประเทศไทยมีความสามารถด้านการศึกษาอยู่ในอันดับใดเมื่อเปรียบเทียบกับนานาชาติ และทำให้เห็นจุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการศึกษาของประเทศ รวมทั้งสามารถเรียนรู้ความสำเร็จของประเทศที่อยู่ในภูมิภาคใกล้เคียงกันที่สามารถสะท้อนแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศที่ตอบสนองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต และสามารถยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

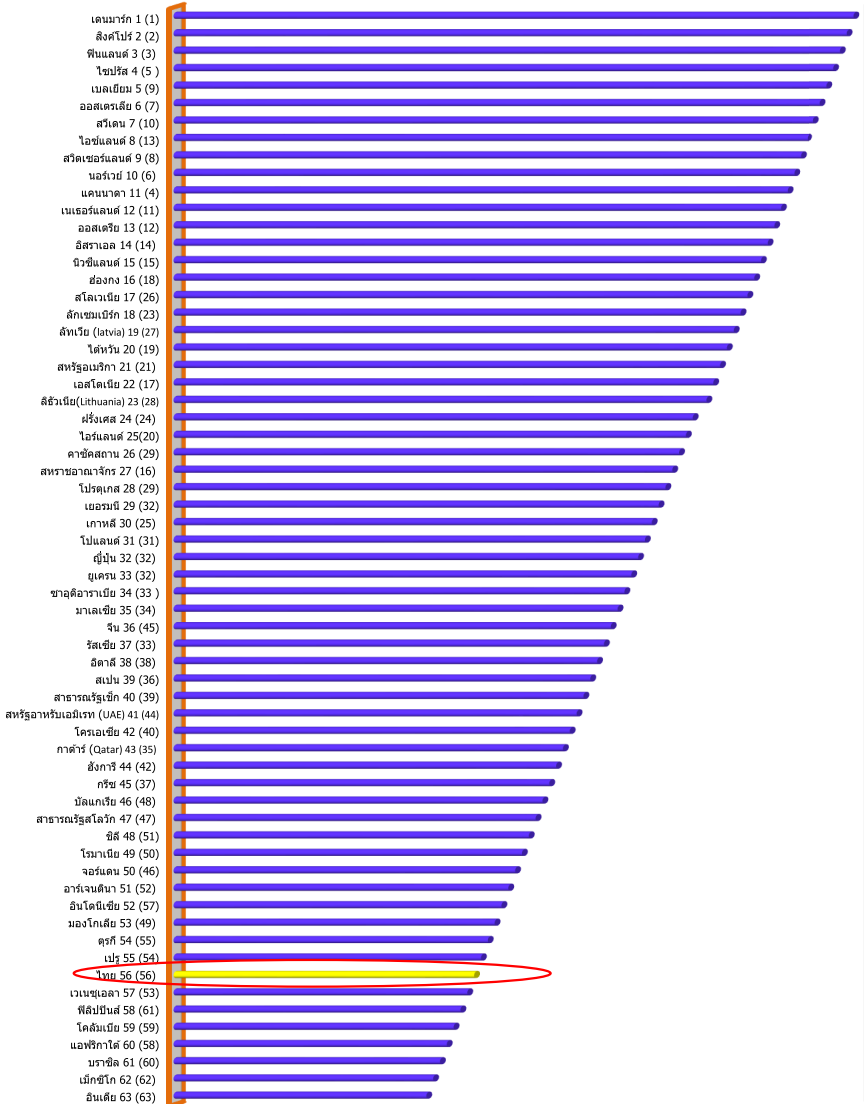
3.1 อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย ในภาพรวม

ในปี 2562 IMD ได้จัดอันดับขีดความสามารถด้านการศึกษาของประเทศไทยทั่วโลกจำนวน 63 ประเทศ โดยปัจจัยย่อยด้านการศึกษาเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งปัจจัยด้านการศึกษา ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 19 ตัวชี้วัด ในภาพรวมผลการจัดอันดับด้านการศึกษา ในปี 2562 ปรากฏว่าเดนมาร์กได้อันดับที่ 1 (อันดับ 1 ในปี 2561) สิงคโปร์ได้อันดับที่ 2 (อันดับ 2 ในปี 2561) ฟินแลนด์ ได้อันดับที่ 3 (อันดับ 3

ในปี 2561) สำหรับประเทศไทยอยู่ในอันดับ 56 มีอันดับคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง (อันดับ 56 ในปี 2561) แต่ปรับลดเป็นอันดับ 4 จากอันดับ 3 ในอาเซียน รองจากสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ผลการจัดอันดับด้านการศึกษาศึกษาของสิงคโปร์ พบว่า มีอันดับคงที่เป็นอันดับที่ 2 (อันดับ 2 ในปี 2561) มาเลเซียมีอันดับด้านการศึกษาลดลง 1 อันดับ อยู่ในอันดับที่ 35 (อันดับ 34 ในปี 2561) อินโดนีเซียมีอันดับดีขึ้นถึง 5 อันดับ ขึ้นมาอยู่อันดับที่ 52 (อันดับ 57 ในปี 2561) สำหรับฟิลิปปินส์มีความสามารถด้านการศึกษาศึกษาดีขึ้น 3 อันดับ อยู่อันดับที่ 58 (อันดับ 61 ในปี 2561) ซึ่งเป็นอันดับสุดท้ายในอาเซียน

อย่างไรก็ตาม ผลการจัดอันดับด้านการศึกษาในภาพรวม พบว่า ประเทศส่วนใหญ่ มีอันดับด้านการศึกษาลดลง 26 ประเทศ ประเทศที่มีอันดับด้านการศึกษาศึกษาดีขึ้น 22 ประเทศ และมีประเทศที่มีอันดับด้านการศึกษาไม่เปลี่ยนแปลงยังคงรักษาอันดับเดิมจำนวน 15 ประเทศ (แผนภาพ 29)

แผนภาพ 29 อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย
กับนานาชาติ ปี 2562

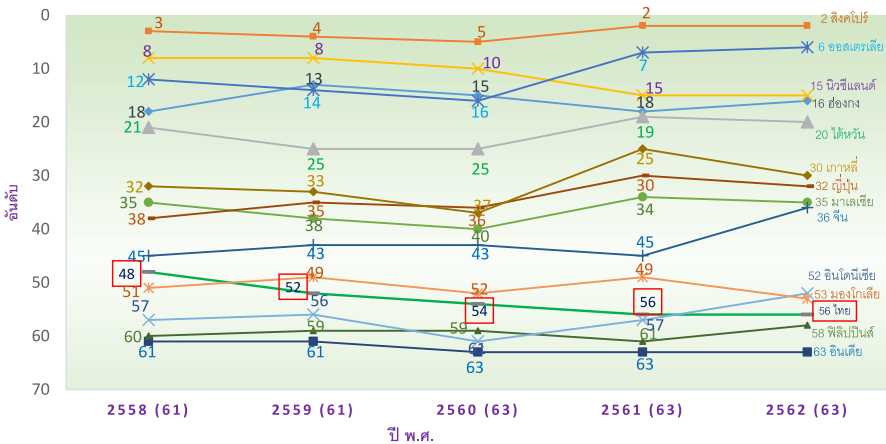

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับในปี 2561

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ระหว่างปี 2558 - 2562 พบว่า ประเทศไทยและประเทศในเอเชียแปซิฟิกส่วนใหญ่ มีอันดับด้านการศึกษาคืบหน้าเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2558 สำหรับประเทศไทยมีสมรรถนะ ด้านการศึกษาเป็นอันดับ 12 ของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งในปี 2562 ประเทศไทย มีสมรรถนะด้านการศึกษาอยู่ในอันดับ 56 โดยมีสมรรถนะดีกว่าเพียง 2 ประเทศ ได้แก่ ฟิลิปปินส์อันดับที่ 58 และอินเดียอันดับที่ 63 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ 10 ปี ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีสมรรถนะด้านการศึกษาลดลง จากอันดับที่ 47 ในปี 2552 ลดลงเป็นอันดับที่ 56 ในปี 62 ลดลงถึง 9 อันดับ (แผนภาพ 30) และ (แผนภาพ 31)

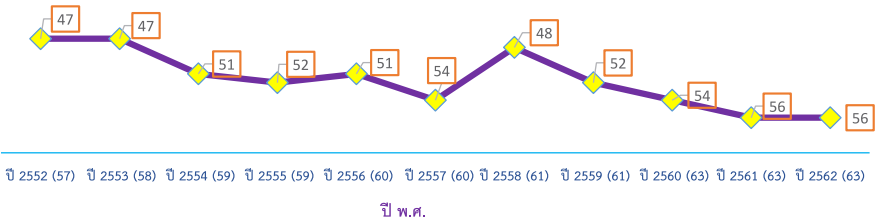
แผนภาพ 30 อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ปี 2558 - 2562 ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ จำนวนประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับ ณ ปีนั้นๆ

แผนภาพ 31 อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย ปี 2552 - 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2009 - 2019

ตัวเลขในวงเล็บ คือ จำนวนประเทศทั้งหมดที่เข้าร่วมการจัดอันดับ

3.2 การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของ IMD

การจัดอันดับความสามารถด้านการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยย่อยหนึ่งในปัจจัยหลักด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยปัจจัยย่อยด้านการศึกษา ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 19 ตัวชี้วัด จำแนกตามแหล่งที่มา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ตัวชี้วัดที่รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สถาบันสถิติแห่งองค์การยูเนสโก (UNESCO Institute for Statistics - UIS) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co - operation and Development : OECD) หน่วยงานด้านสถิติระดับชาติ รายงานงบประมาณภาครัฐประจำปี Global Education Digest ผลการสอบ PISA โดย OECD ผลคะแนนสอบ TOEFL และการประมาณการจากการคำนวณโดยองค์การ UNESCO เป็นต้น

2) ตัวชี้วัดที่ใช้วิธีสำรวจความคิดเห็น โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารระดับกลางและระดับสูงของประเทศต่างๆ ด้วยเทคนิค Delphi เป็นเทคนิคที่มุ่งแสวงหาข้อมูลจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยการตอบแบบสอบถาม คำตอบที่ได้จึงมีความถูกต้องและมีความเที่ยงตรงสูง แล้วนำมาคำนวณคะแนนเพื่อพิจารณาว่าตัวชี้วัดนี้ๆ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน

เศรษฐกิจและการแข่งขันได้มากขึ้นน้อยเพียงใด และสามารถบ่งชี้คุณภาพในการจัดการศึกษาของประเทศได้

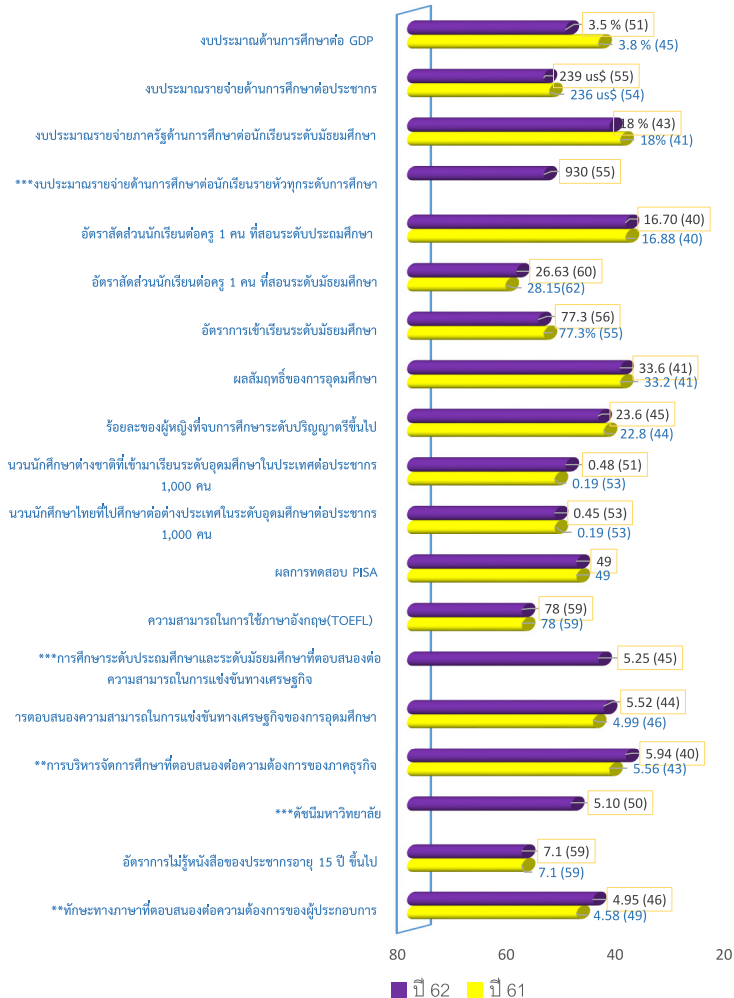
เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดปัจจัยย่อยด้านการศึกษา 19 ตัวชี้วัดของประเทศไทย ในปี 2562 เปรียบเทียบกับปี 2561 พบว่า มีตัวชี้วัดเพิ่มขึ้นใหม่ จำนวน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา โดยคิดจากค่าใช้จ่ายในการเข้าเรียนของนักเรียนทุกระดับ (2) ความคิดเห็นต่อการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ และ (3) ดัชนีมหาวิทยาลัย และพบตัวชี้วัดที่ไม่ได้จัดเก็บในปี 2562 จำนวน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) ความคิดเห็นต่อการตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของระบบการศึกษา และ (2) ความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาอันดับตัวชี้วัดปัจจัยย่อยด้านการศึกษาของประเทศไทยในปี 2562 เปรียบเทียบกับ ปี 2561 พบว่า **ตัวชี้วัดที่มีอันดับดีขึ้น 5 ตัวชี้วัด** ได้แก่ (1) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา (2) จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน (3) การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา (4) การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ และ (4) ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ

ตัวชี้วัดที่มีอันดับเท่าเดิม 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา (2) ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา (3) จำนวนนักศึกษาไทยที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน (4) ผลการทดสอบ PISA (5) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ และ (6) อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป

และ**ตัวชี้วัดที่มีอันดับลดลง จำนวน 5 ตัวชี้วัด** ได้แก่ (1) งบประมาณด้านการศึกษา ต่อ GDP (2) งบประมาณด้านการศึกษาต่อประชากร (3) งบประมาณด้านการศึกษาต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (4) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา (5) ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป (แผนภาพ 32)

แผนภาพ 32 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2561 - 2562

ที่มา : IMD World Competitiveness Yearbook 2018 - 2019

หมายเหตุ : ** หมายถึง ตัวชี้วัดที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารธุรกิจ ตัวเลขในวงเล็บคือ อันดับของตัวชี้วัด

*** หมายถึง ตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นใหม่ ปี 2562

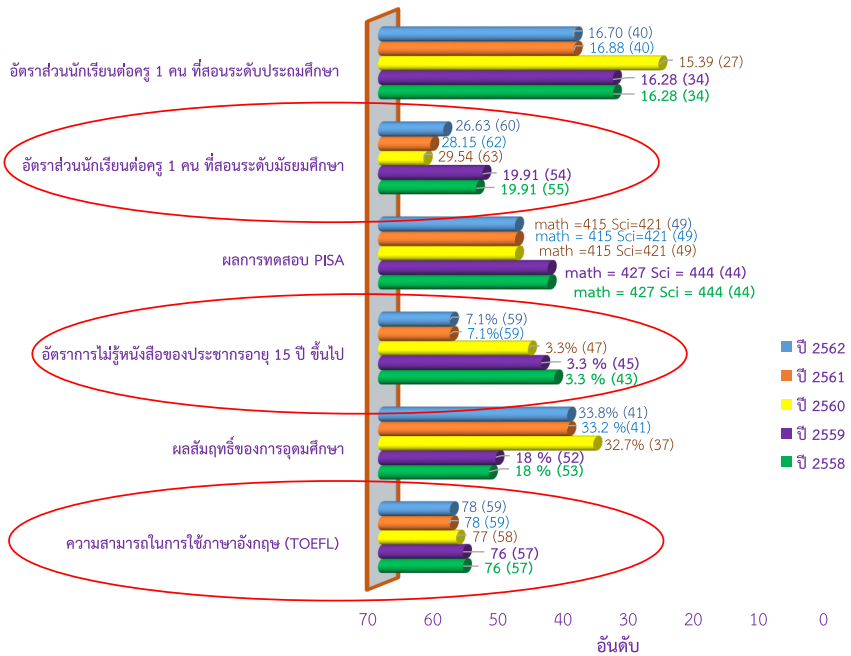
3.3 อันดับตัวชี้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของ IMD จำแนกตามการกำหนด วัตถุประสงค์โดยรวมของการปฏิรูปการศึกษา ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

อันดับของตัวชี้วัดด้านการศึกษาตามกรอบการประเมินการจัดอันดับของ IMD จำแนกตามวัตถุประสงค์โดยรวมของการปฏิรูปการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ประกอบด้วย 4 เป้าประสงค์หลัก คือ 1) ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (Enhance Quality of Education) 2) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Reduce Disparity in Education) 3) มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Leverage Excellence and Competitiveness) และ 4) ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล (Improve Efficiency, Agility and Good governance)¹ มีรายละเอียด ดังนี้

1) **ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (Enhance Quality of Education)**
IMD ประเมินสมรรถนะด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของการจัดการศึกษา 6 ตัวชี้วัด พบว่า ตัวชี้วัดด้านคุณภาพการศึกษาของไทยในภาพรวมมีแนวโน้มลดลง โดยมีตัวชี้วัดที่มีแนวโน้มลดลง 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับประถมศึกษา อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษา ผลการสอบ PISA ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL) และอัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป นอกจากนี้ยังมีตัวชี้วัดที่ไทยต้องมีอันดับเกือบรั้งท้ายใน 3 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษา อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL) (แผนภาพ 33)

¹ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา 2561. หน้า 30 - 31.

แผนภาพ 33 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2558 - 2562 : ด้านคุณภาพการศึกษา

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019

หมายเหตุ : ** หมายถึง ตัวชี้วัดที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารธุรกิจ ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับของตัวชี้วัด

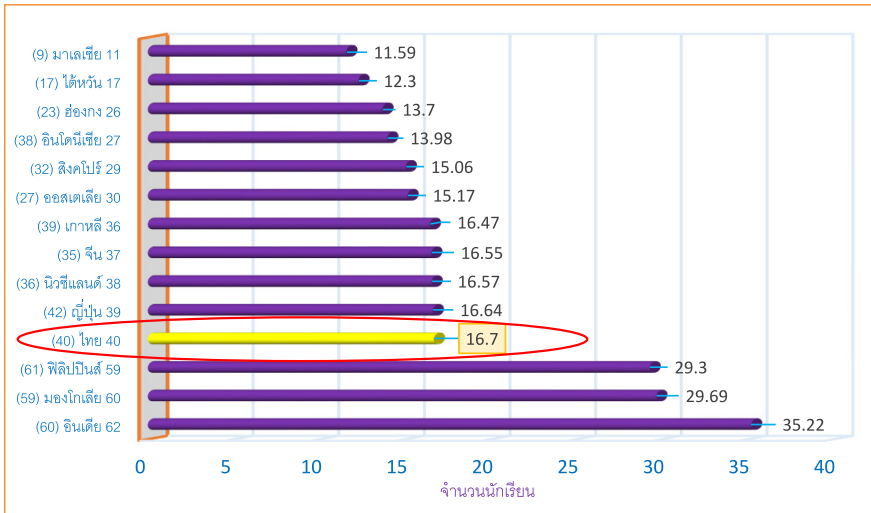
รายละเอียดตัวชี้วัดด้านคุณภาพ 6 ตัวชี้วัด มีรายละเอียด ดังนี้

(1) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา

ตัวชี้วัดอัตราส่วนนักเรียนต่อครูที่สอนระดับประถมศึกษา ในปี 2562 ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาของประเทศไทย 1 คน รับผิดชอบนักเรียนประมาณ 17 คน เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิก พบว่า ประเทศไทย มีอันดับดีกว่า 3 ประเทศที่เป็น 3 อันดับสุดท้ายในภูมิภาคนี้ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ (อันดับ 59) มองโกเลีย (อันดับ 60) และอินเดีย (อันดับ 62) ซึ่งครู 1 คน รับผิดชอบนักเรียน 29.3, 29.69 และ 35.22 คน ตามลำดับ ขณะที่ประเทศมาเลเซียมีอันดับดีที่สุดในภูมิภาคนี้ ซึ่งครู 1 คน รับผิดชอบนักเรียน 11.59 คน (อันดับ 9) รองลงมา ได้แก่ ไต้หวัน (อันดับ 17)

และฮ่องกง (อันดับ 26) ซึ่งครู 1 คน รับภาระนักเรียน 12.3 และ 13.7 คน ตามลำดับ (แผนภาพ 34)

แผนภาพ 34 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา ปี 2562

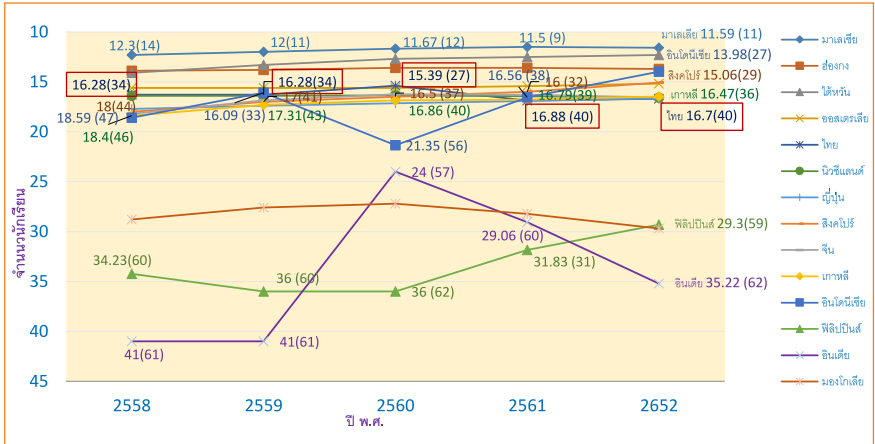
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 ใช้ข้อมูลปี 2016 (ปี 2559)

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO/UIS 2. OECD Education at a Glance 2018 3. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2561

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ระหว่างปี 2558 - 2562 พบว่า ประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ส่วนใหญ่มีแนวโน้มดีขึ้น เมื่อเทียบกับปี 2558 โดยครู 1 คน ที่สอนระดับประถมศึกษา รับภาระนักเรียน ในจำนวนที่ลดลงต่ำกว่า 17 คน อาทิ มาเลเซีย 12 คน สิงคโปร์ 15 คน เกาหลีและไทย 17 คน ขณะที่ครู 1 คนสอนระดับประถมศึกษาของประเทศอินเดียยังคงรับภาระนักเรียน 35 คน ซึ่งเป็นอันดับสุดท้ายในภูมิภาคนี้ (แผนภาพ 35)

แผนภาพ 35 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา ปี 2558 - 2562

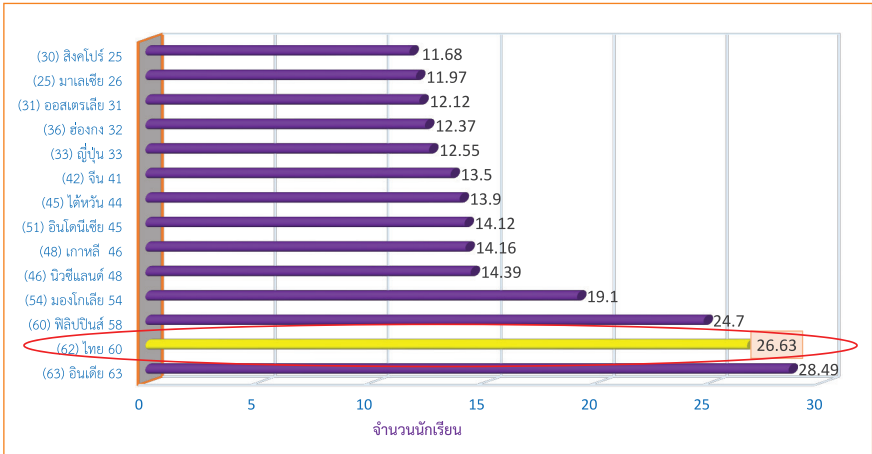

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019 ใช้ข้อมูลปี 2013 - 2016 (ปี 2556 - 2559) อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO/UIS 2. OECD Education at a Glance 2018 3. National sources
หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(2) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา

ในปี 2562 ครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย 1 คนรับผิดชอบนักเรียนประมาณ 27 คน (อันดับ 60) เป็นรองอันดับสุดท้ายในประเทศกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ซึ่งประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้ ครูผู้สอน 1 คนระดับมัธยมศึกษา รับภาระนักเรียนในจำนวนที่ไม่เกิน 14 คน ขณะที่ ครู 1 คนที่สอนในระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทยมาเลเซียรับภาระนักเรียนน้อยที่สุดประมาณ 12 คน (แผนภาพ 36)

แผนภาพ 36 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา ปี 2562

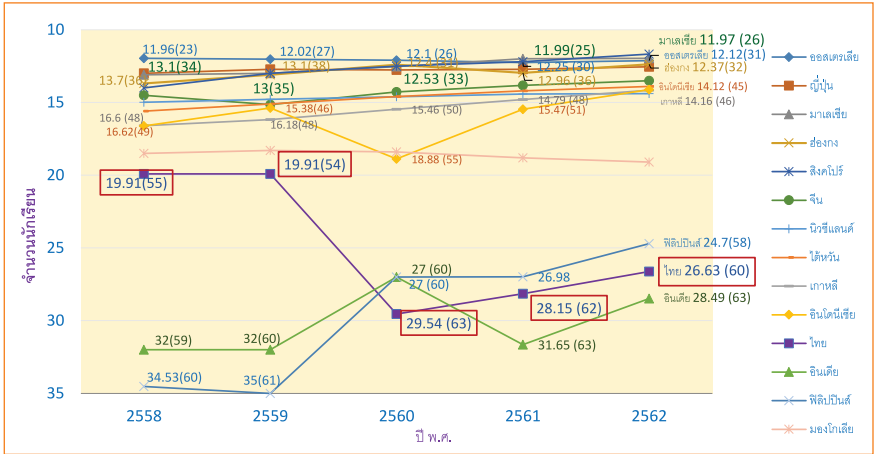
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 ใช้ข้อมูลปี 2016 (ปี 2559)

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO/UIS 2. OECD Education at a Glance 2018 3. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2561

อย่างไรก็ตาม พบว่า ประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก มีแนวโน้มดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2558 โดยครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา รับภาระนักเรียนในจำนวนที่ลดลง ต่ำกว่า 15 คน ยกเว้น ฟิลิปปินส์ ไทย และอินเดีย ที่ครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา รับภาระนักเรียน ถึง 25 คน 26 คน และ 28 คน ตามลำดับ (แผนภาพ 37)

แผนภาพ 37 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา ปี 2558 - 2562

ที่มา : IMD, World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019 ใช้ข้อมูลปี 2013 - 2016 (ปี 2556 - 2559) อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO/UIS 2. OECD Education at a Glance 2018 3. National sources
หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(3) ผลการทดสอบ PISA

OECD ได้ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กอายุ 15 ปี โดยสำรวจความรู้ด้านคณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วไป IMD ได้จัดอันดับผลการทดสอบ PISA ประจำปี 2562 โดยใช้ผลประเมินของโครงการ PISA 2015 (ปี 2558) พบว่า ทั้งอันดับและคะแนนด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยได้อันดับ 49 มีอันดับดีกว่าประเทศอินโดนีเซีย (อันดับ 53) เพียงประเทศเดียว ขณะที่ประเทศสิงคโปร์ ได้อันดับ 1 รองลงมา ได้แก่ ไต้หวัน อันดับ 2 และฮ่องกง อันดับ 3 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคะแนนด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์จาก PISA 2009 (ปี 2552) กับ PISA 2015 (ปี 2558) พบว่า ประเทศส่วนใหญ่มีผลคะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ยกเว้นไทยที่ลดลง (ตารางที่ 9) อย่างไรก็ตาม IMD ไม่ได้นำผลการทดสอบ PISA 2018 มาจัดอันดับในปีนี้

ตาราง 9 ผลการทดสอบ PISA 2009 และ PISA 2015

อันดับ	ประเทศ	ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา					
		ปี 2015		ปี 2012		ปี 2009	
		Mathematics	Sciences	Mathematics	Sciences	Mathematics	Sciences
1	สิงคโปร์	564	556	578	551	562	542
2	ไต้หวัน	542	532	560	523	543	520
3	ฮ่องกง	548	523	561	555	555	549
4	ญี่ปุ่น	532	538	536	547	529	539
6	จีน	531	518	613	580	600	575
9	เกาหลี	524	516	554	538	546	538
19	นิวซีแลนด์	495	513	500	516	519	532
19	ออสเตรเลีย	494	510	504	521	514	527
OECD average		490	493	494	501	496	501
41	มาเลเซีย	446	443	421	420	-	-
49	ไทย	415	421	427	444	419	425
53	อินโดนีเซีย	386	403	375	382	371	383

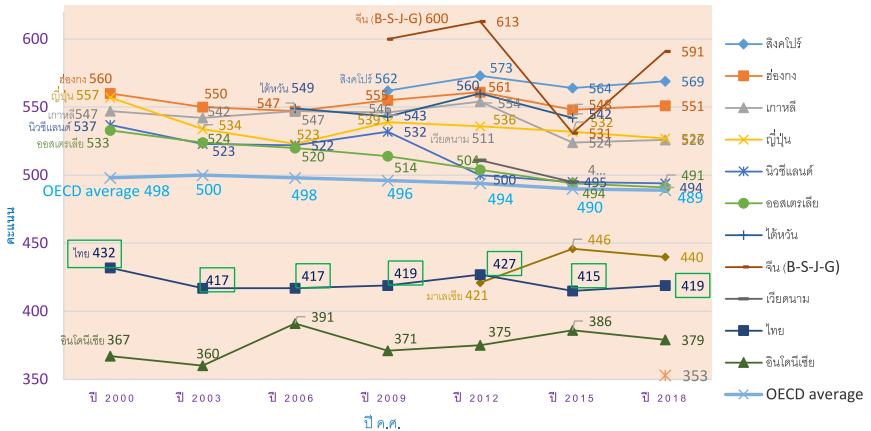
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2012 - 2016

อ้างอิงข้อมูลจาก : PISA 2009, PISA 2012, PISA 2015, OECD

หมายเหตุ : ประเทศเวียดนามไม่ได้เข้าร่วมการจัดอันดับของ IMD

เมื่อพิจารณาแนวโน้มผลการประเมินด้านคณิตศาสตร์ จากผลการประเมิน PISA 2018 พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับทั้งปี 2000 ถึง 2018 (จัดสอบทุก 3 ปี) และมีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย OECD ของกลุ่มประเทศพัฒนาอุตสาหกรรม ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มผลคะแนน PISA 2018 ด้านคณิตศาสตร์ พบว่า ประเทศส่วนใหญ่มีผลคะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย สำหรับประเทศจีนได้คะแนนด้านคณิตศาสตร์อันดับ 1 (591 คะแนน) อย่างไรก็ตาม ประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิกมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD ยกเว้นประเทศไทย มาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย (แผนภาพ 38)

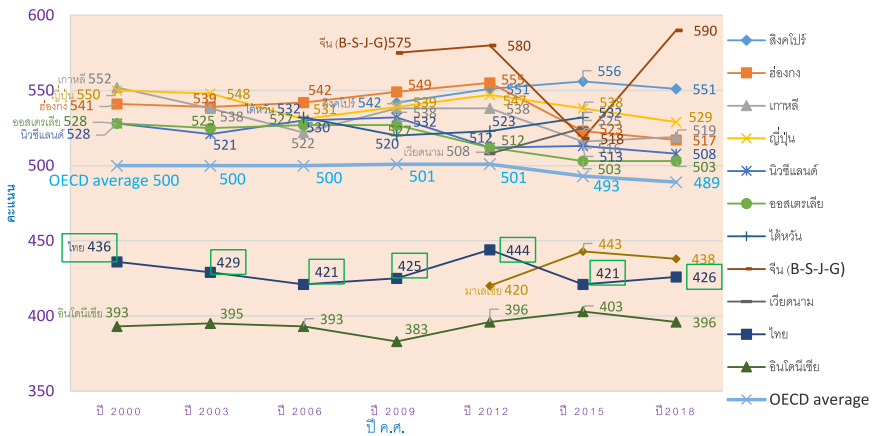
แผนภาพ 38 แนวโน้มผลการประเมินด้านคณิตศาสตร์จาก PISA 2000 ถึง PISA 2018

ที่มา : PISA 2015 RESULTS (VOLUME I) : EXCELLENCE AND EQUITY IN EDUCATION, OECD, 2016
PISA 2018 Insights and Interpretations OECD 2019

ผลการประเมิน PISA 2018 ด้านวิทยาศาสตร์ พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับ ปี 2015 แต่มีคะแนนต่ำกว่าการสอบตั้งแต่ปี 2000 และต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย OECD ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มผลคะแนน PISA 2018 ด้านวิทยาศาสตร์ พบว่า ประเทศไทยส่วนใหญ่มีผลคะแนนลดลงจากการประเมินในปีที่ผ่านมา ขณะที่จีน ซึ่งมีคะแนนด้านวิทยาศาสตร์มาเป็นอันดับ 1 (590 คะแนน) รองลงมา ได้แก่ สิงคโปร์ (551 คะแนน) อย่างไรก็ตามประเทศไทยในภูมิภาคนี้มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD ยกเว้นประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย (แผนภาพ 39)

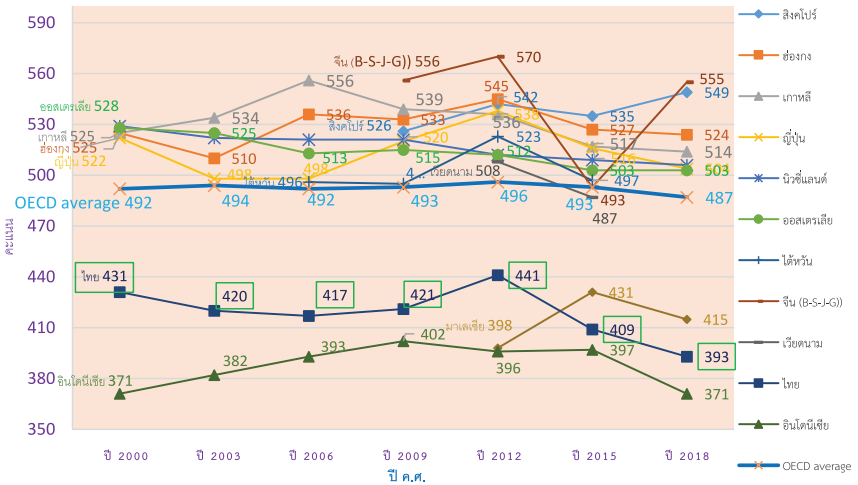
แผนภาพ 39 แนวโน้มผลการประเมินด้านวิทยาศาสตร์จาก PISA 2000 ถึง PISA 2018

ที่มา : PISA 2015 RESULTS (VOLUME I) : EXCELLENCE AND EQUITY IN EDUCATION, OECD, 2016
PISA 2018 Insights and Interpretations OECD 2019

สำหรับผลการประเมิน PISA 2018 ด้านการอ่าน พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับ การสอบปี 2000 และมีคะแนนต่ำกว่า คะแนนเฉลี่ย OECD เช่นเดียวกับผลการประเมินด้านวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มผลคะแนน PISA 2018 ด้านการอ่าน พบว่า ประเทศส่วนใหญ่มีผลคะแนนลดลงจากผลการประเมินจากที่ผ่านมา โดยจีนได้คะแนนด้านการอ่านเป็นอันดับ 1 (555 คะแนน) (แผนภาพ 40)

แผนภาพ 40 แนวโน้มผลการประเมินด้านการอ่านจาก PISA 2000 ถึง PISA 2018

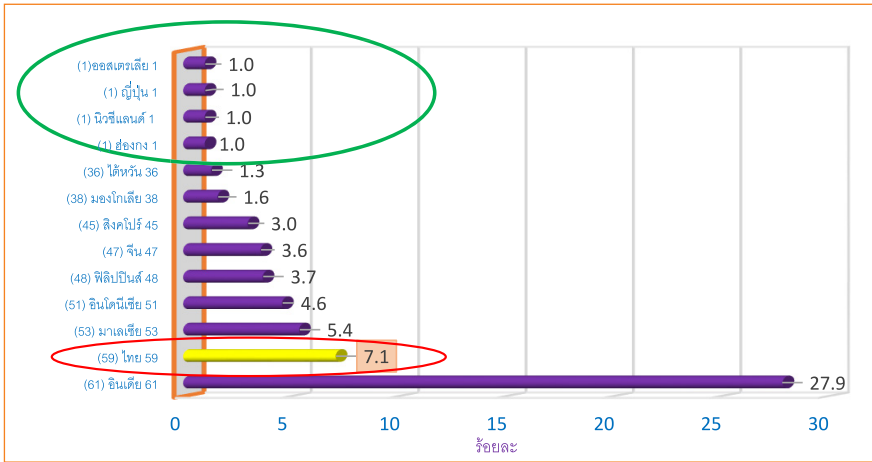

ที่มา : PISA 2015 RESULTS (VOLUME I) : EXCELLENCE AND EQUITY IN EDUCATION, OECD, 2016
PISA 2018 Insights and Interpretations OECD 2019

(4) อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี

จากผลการประเมินของ IMD ในปี 2562 พบว่า ประเทศไทย มีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือ ร้อยละ 7.1 (อันดับ 59) ซึ่งมีอันดับที่ลดลงมาก จากอันดับที่ 47 (ร้อยละ 3.3) ในปี 2560 เป็นอันดับที่ 59 (ร้อยละ 7.1) ในปี 2562 โดยมีอันดับดีกว่าเพียง 1 ประเทศ ได้แก่ อินเดีย อันดับที่ 61 (ร้อยละ 27.9) ขณะที่ ประเทศออสเตรเลีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ ฮ่องกง มีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือ เพียงร้อยละ 1 เท่านั้น (แผนภาพ 41)

แผนภาพ 41 อัตราการไม่รู้หนังสือประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ปี 2562

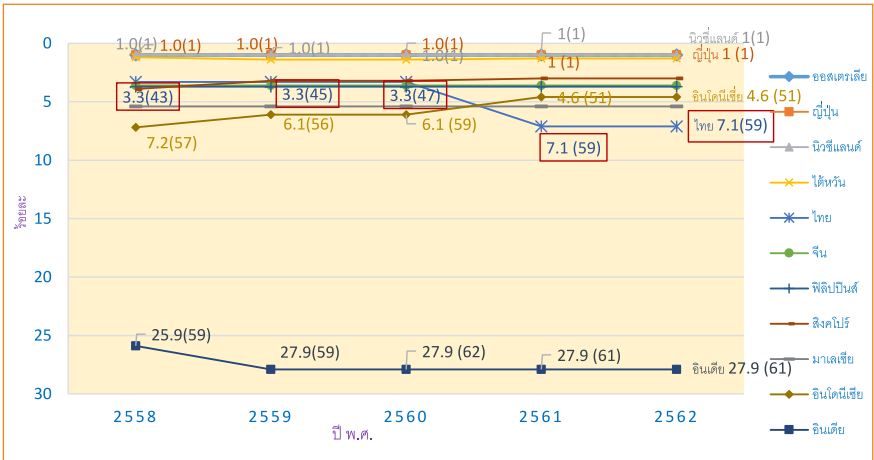
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 ใช้ข้อมูลปี 2016 (ปี 2559)

อ้างอิงจาก : 1. UNESCO/UIS 2. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2561

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการประเมินของ IMD ระหว่างปี 2558 - 2562 พบว่าประเทศไทยมีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 3.3 (อันดับ 43) ในปี 2558 เป็นร้อยละ 7.1 (อันดับ 59) ในปี 2562 สำหรับกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ส่วนใหญ่ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือ มีแนวโน้มลดลง ขณะที่ประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ มีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือคงที่ เพียงร้อยละ 1 และยังคงเป็นอันดับ 1 มาโดยตลอด (แผนภาพ 42)

แผนภาพ 42 อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ปี 2558 - 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019 ใช้ข้อมูลปี 2009 - 2016 (ปี 2552 - 2559)

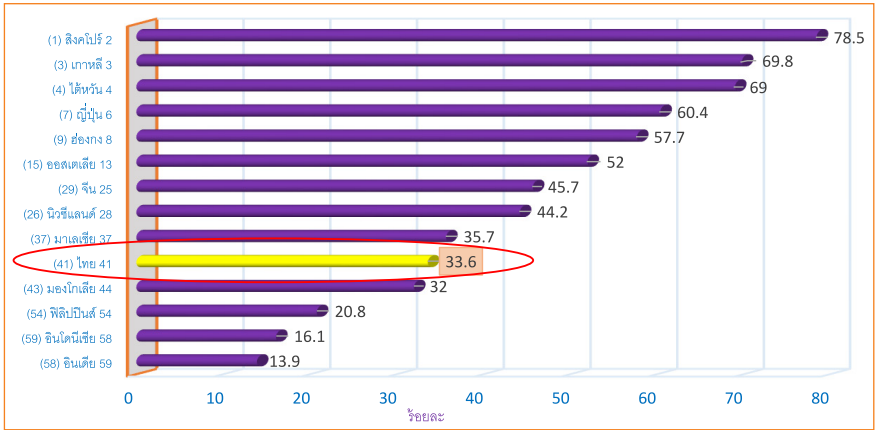
อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO/UIS 2. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้น

(5) ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา

ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา พิจารณาจากร้อยละของประชากรอายุ 25 - 34 ปี ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป โดยในปี 2562 ประเทศไทยมีประชากรช่วงวัยดังกล่าวที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป ร้อยละ 33.6 (อันดับ 41) ต่ำกว่าประเทศมองโกเลีย ร้อยละ 32.0 (อันดับ 44) ฟิลิปปินส์ ร้อยละ 20.8 (อันดับ 54) อินโดนีเซีย ร้อยละ 16.1 (อันดับ 58) และอินเดีย ร้อยละ 13.9 (อันดับ 59) แต่ต่ำกว่ามาเลเซีย ร้อยละ 35.1 (อันดับ 37) จีน ร้อยละ 45.7 (อันดับ 25) ฮองกง ร้อยละ 57.7 (อันดับ 8) ญี่ปุ่น ร้อยละ 60.4 (อันดับ 6) เกาหลี ร้อยละ 69.8 (อันดับ 3) และสิงคโปร์ ร้อยละ 78.5 (อันดับ 2) (แผนภาพ 43)

แผนภาพ 43 ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา ปี 2562

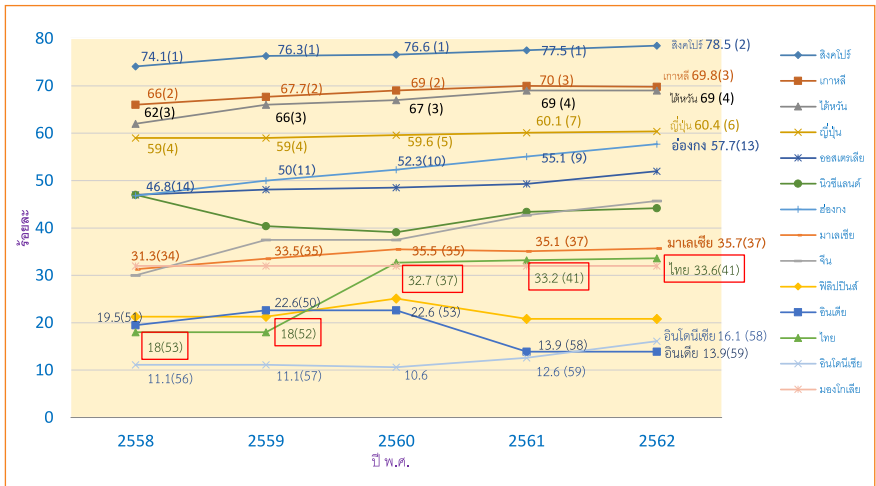
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 ใช้ข้อมูลปี 2017 (ปี 2560)

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. OECD Education at a Glance 2018 2. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2561

เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษาของประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกระหว่างปี 2558 - 2562 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรอายุ 25 - 34 ปี ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป ร้อยละ 33.6 ซึ่งเพิ่มขึ้น มากกว่าทุกปี ตั้งแต่ปี 2558 ในขณะที่ประเทศส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษาดีขึ้น (แผนภาพ 44)

แผนภาพ 44 ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา ปี 2558 - 2562

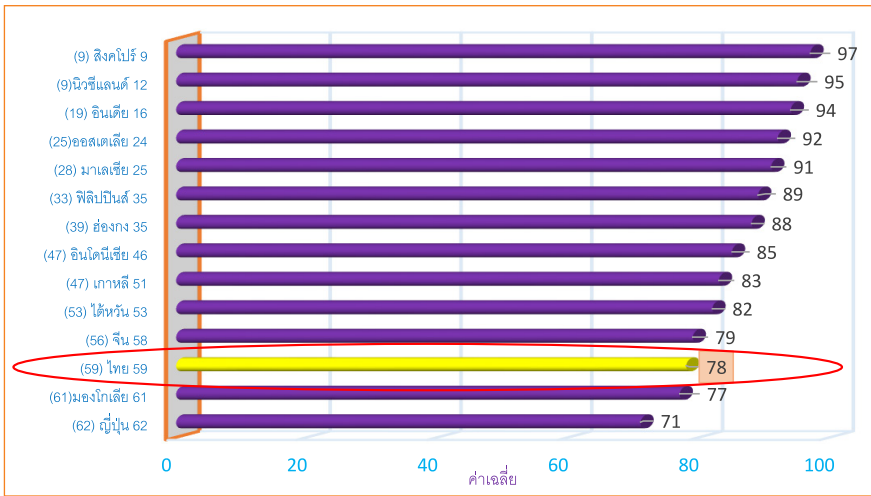

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019 ใช้ข้อมูลปี 2013 - 2017 (ปี 2556 - 2560)
 อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. OECD Education at a Glance 2013 - 2017 2. National sources
 หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(6) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL)

IMD ได้นำคะแนนเฉลี่ยจากการสอบ TOEFL 2017 ซึ่งเป็นการจัดอันดับจากการทดสอบภาษาอังกฤษสำหรับผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดอันดับ ปี 2562 พบว่า ประเทศไทยมีผลการจัดอันดับที่ 59 ซึ่งเป็นอันดับที่ดีกว่าเพียงประเทศมองโกเลีย อันดับ 61 และญี่ปุ่น อันดับ 62 ที่เป็น 2 อันดับสุดท้าย สำหรับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกที่มีผลการจัดอันดับด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสูงที่สุด คือ สิงคโปร์ (อันดับ 9) รองลงมาคือ นิวซีแลนด์ (อันดับ 12) และอินเดีย (อันดับ 16) (แผนภาพ 45)

แผนภาพ 45 ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ปี 2562

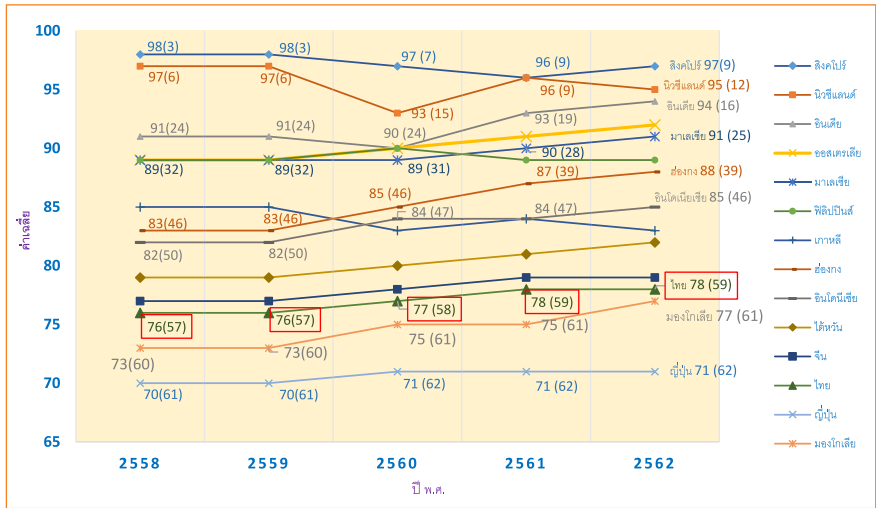
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 ใช้ข้อมูล TOEFL ปี 2017

อ้างอิงข้อมูลจาก : <http://www.ets.org/toefl/ibt/scores>

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2561

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแนวโน้มด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษระหว่างปี 2558 - 2562 ของประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก พบว่า **ประเทศไทยยังคงอยู่ในอันดับเกือบสุดท้ายในภูมิภาคนี้** โดยมีญี่ปุ่นเป็นอันดับสุดท้ายตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ขณะที่ประเทศสิงคโปร์ ยังคงครองอันดับ 1 ในภูมิภาคนี้ โดยมี นิวซีแลนด์ รองอันดับหนึ่ง เช่นเดียวกัน รองลงมา ได้แก่ อินเดีย อย่างไรก็ตาม ผลการจัดอันดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ระหว่าง ปี 2558 - 2559 มีอันดับคงที่เนื่องจาก IMD ใช้ฐานข้อมูลคะแนนทดสอบ TOEFL 2013 ทำให้อันดับของทุกประเทศไม่มีการเปลี่ยนแปลง (แผนภาพ 46)

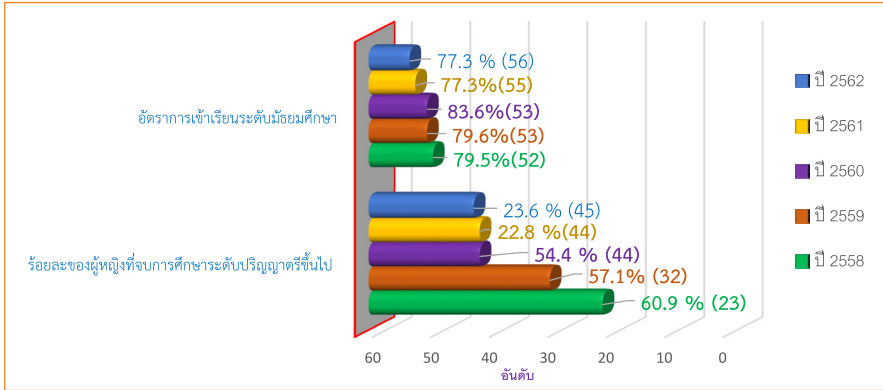
แผนภาพ 46 ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ปี 2558 - 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019 ให้ข้อมูลปี 2013 - 2017 (ปี 2555 - 2559)
 อ้างอิงจาก : <http://www.ets.org/toefl/ibt/scores>
 หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

2) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Reduce Disparity in Education) การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา และโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ซึ่ง IMD มีการประเมินสมรรถนะด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา และ 2) ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป พบว่า อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาของไทยมีอันดับลดลง แต่มีคะแนนเท่าเดิม และตัวชี้วัดร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งประเทศไทยมีคะแนนลดลงมาตามลำดับและมีอันดับลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อน แต่มีคะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย (แผนภาพ 47)

แผนภาพ 47 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาศึกษาของ IMD ปี 2558 - 2562 : ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2018

รายละเอียดตัวชี้วัดด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 2 ตัวชี้วัด มีรายละเอียด ดังนี้

(1) อัตราการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา

อัตราการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา เป็นตัวชี้วัดที่แสดงถึงโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งพิจารณาจากจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา อายุ 12 - 17 ปี ที่เรียนเต็มเวลาต่อประชากรกลุ่มอายุเดียวกัน จากแผนภาพ 48 พบว่า ประเทศไทยมีอัตราการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ปี 2562 ร้อยละ 77.3 (อันดับ 56) ลดลง 1 อันดับจากปี 2561 แต่มีอัตราการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา เท่าเดิม ร้อยละ 77.3 (อันดับ 55) โดยมีอันดับสูงกว่าเพียง 2 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย (อันดับ 57) และฟิลิปปินส์ (อันดับ 60) แต่มีอันดับต่ำกว่าประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีอัตราการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาของประชากรกลุ่มอายุดังกล่าว ร้อยละ 90 ขึ้นไป (แผนภาพ 48)

แผนภาพ 48 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ปี 2562

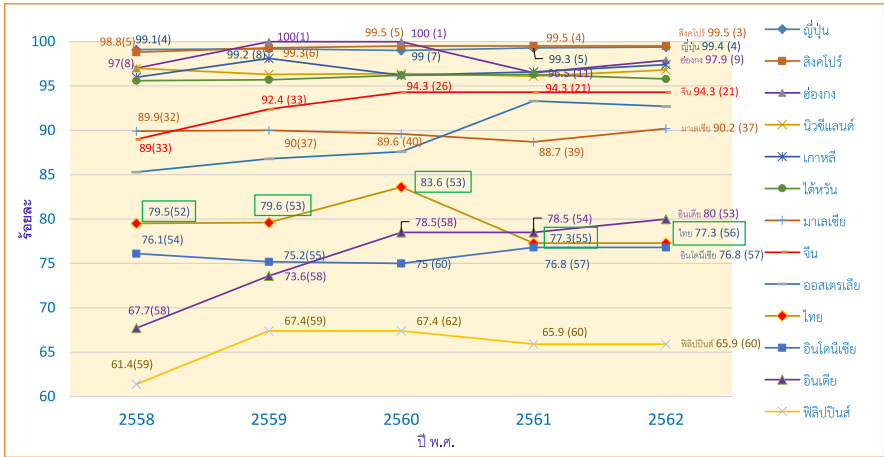
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 ใช้ข้อมูลปี 2017 (ปี 2560)

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO/UIS 2. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับในปี 2561

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิก ระหว่างปี 2558 - 2562 พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มอัตราการเข้าเรียนเพิ่มมากขึ้นทุกปีตั้งแต่ปี 2558 ถึงปี 2560 แต่มีอันดับลดลงในปี 2561 ถึง ปี 2562 ซึ่งเป็นอันดับเกือบสุดท้ายในภูมิภาคนี้ อย่างไรก็ตาม ประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ดีขึ้น โดยมี สิงคโปร์ (ร้อยละ 99.5 อันดับ 3) และญี่ปุ่น (ร้อยละ 99.4 อันดับ 4) ที่มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ดีที่สุด ในภูมิภาคนี้ (แผนภาพ 49)

แผนภาพ 49 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ปี 2558 - 2562

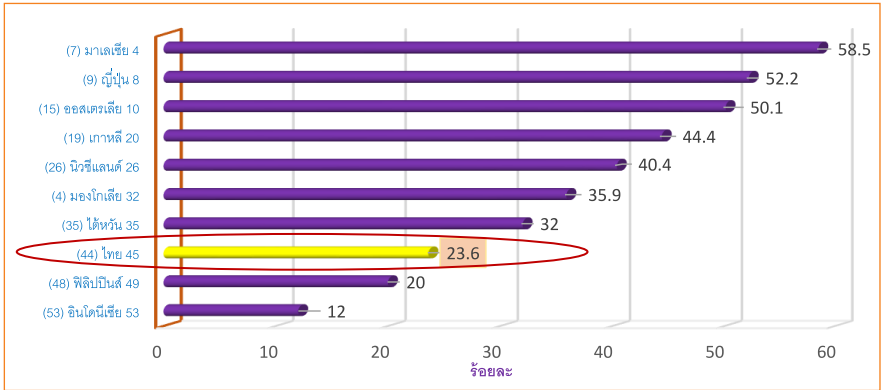

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019 ใช้ข้อมูลปี 2013 - 2017 (ปี 2556 - 2560)
 อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO/UIS 2. National sources
 หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(2) ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ประเทศไทยมีผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ลดลง 22 อันดับจากเมื่อ 5 ปีก่อน จากอันดับ 23 (ร้อยละ 60.9) ในปี 2558 เป็นอันดับ 45 (ร้อยละ 23.6) ในปี 2562 โดยมีอันดับดีกว่าเพียง 2 ประเทศในภูมิภาคนี้ ได้แก่ ประเทศฟิลิปปินส์ อันดับ 49 (ร้อยละ 20) และอินโดนีเซีย อันดับ 53 (ร้อยละ 12) และเมื่อเปรียบเทียบอันดับในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก พบว่า ประเทศส่วนใหญ่มีอัตราของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ลดลงมาก ในปี 2561 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2562 โดยมีประเทศมาเลเซียมีอันดับดีที่สุดในภูมิภาคนี้ คือ อันดับ 4 (ร้อยละ 58.5) อย่างไรก็ตาม จีน ฮ่องกง อินเดีย และสิงคโปร์ ไม่ได้เข้าร่วมการจัดอันดับในตัวชี้วัดนี้ (แผนภาพ 50 และ 51)

แผนภาพ 50 ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป 2562

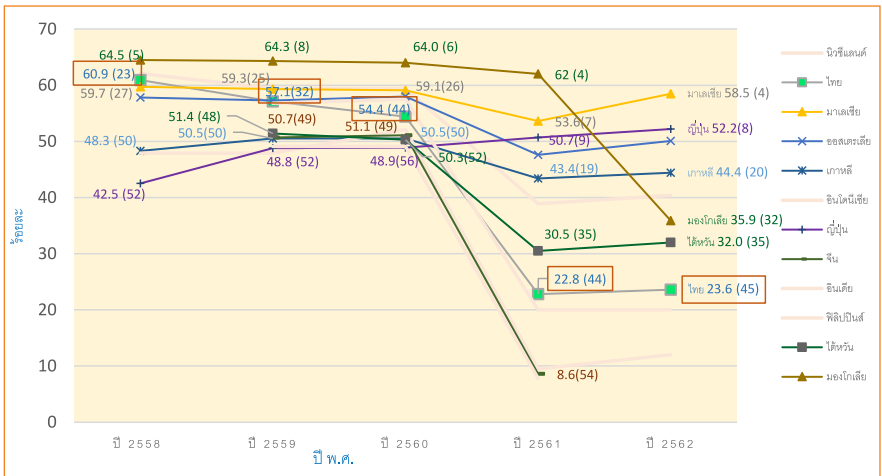

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 ใช้ข้อมูลปี 2017 (ปี 2560)

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO/UIS

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับในปี 2561

แผนภาพ 51 ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ปี 2558 - 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019 ใช้ข้อมูลปี 2014 - 2017 (ปี 2557 - 2560)

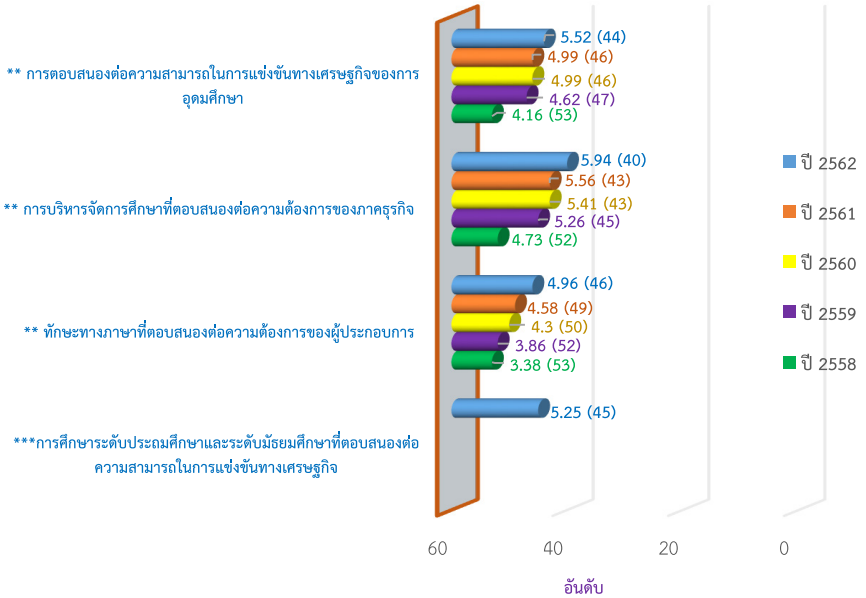
อ้างอิงข้อมูลจาก : UNESCO

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

3) มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Leverage Excellence and Competitiveness)

การมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ หมายถึง การสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีศักยภาพสูง และสอดคล้องกับทิศทางการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ IMD ประเมินสมรรถนะด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 4 ตัวชี้วัด พบว่า มีอันดับดีขึ้น 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา (2) การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ (3) ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ โดยมีตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นมาใหม่ในปีนี้ 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ (แผนภาพ 52)

แผนภาพ 52 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2558 - 2562 : มุ่งความเป็นเลิศ และสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019

หมายเหตุ : ** หมายถึง ตัวชี้วัดที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารธุรกิจ

*** หมายถึง ตัวชี้วัดที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารธุรกิจที่เพิ่มขึ้นใหม่ในปี 2562
ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับของตัวชี้วัด

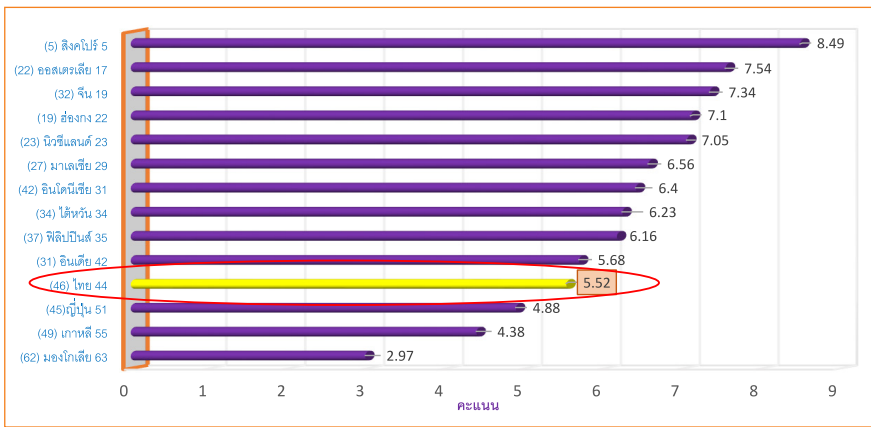
ตัวชี้วัดด้านการมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 4 ตัวชี้วัด มีรายละเอียด ดังนี้

(1) การตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของภาคการอุดมศึกษา

ผลการประเมินของ IMD ในปี 2562 พบว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยสามารถตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจอยู่ในอันดับ 44 มีคะแนนผลการประเมิน 5.52 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ทั้งนี้ การศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยยังสามารถตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขัน

ทางเศรษฐกิจได้ดีกว่าเพียง 3 ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น อันดับ 51 (4.88 คะแนน) เกาหลี อันดับ 55 (4.38 คะแนน) และมองโกเลีย อันดับ 63 (2.97 คะแนน) ขณะที่สิงคโปร์ อยู่ในอันดับ 5 (คะแนน 8.49) มาเป็นอันดับ 1 ในภูมิภาคนี้ รองลงมา ได้แก่ ออสเตรเลีย อันดับ 17 (คะแนน 7.54) จีน อันดับ 19 (คะแนน 7.34) ตามลำดับ (แผนภาพ 53)

แผนภาพ 53 การตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา ปี 2562

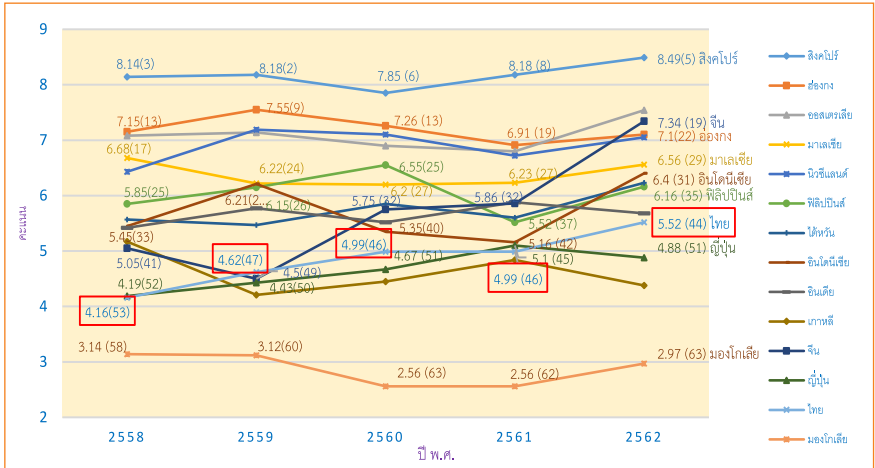

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 จากการสำรวจโดย IMD

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2561

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างปี 2558 - 2562 พบว่า ประเทศไทย มีสมรรถนะในด้านนี้เพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับ ปี 2558 ที่ได้คะแนน 4.16 คะแนน เพิ่มเป็นคะแนน 5.52 ในปี 2562 และเป็นคะแนนที่มากที่สุดในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ขณะที่ประเทศสิงคโปร์มีสมรรถนะด้านนี้ดีมาตลอด 5 ปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก มีคะแนนไม่เพิ่มขึ้นหรือลดลงมากนัก (แผนภาพ 54)

แผนภาพ 54 การตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา ปี 2558 - 2562

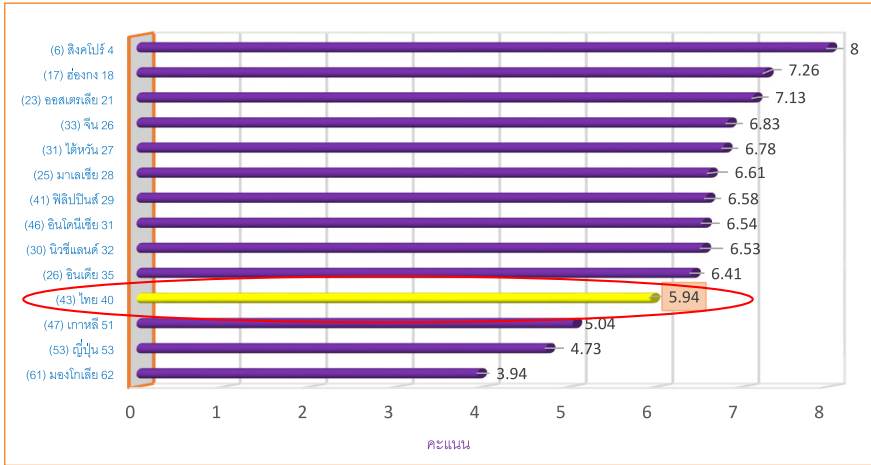

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019 จากการสำรวจโดย IMD
 หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(2) การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ

ผลการประเมินในปี 2562 พบว่า การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจของไทยอยู่ในอันดับ 40 มีคะแนนการประเมิน 5.94 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ซึ่งมีอันดับและคะแนนดีขึ้นกว่าปีที่ผ่านมาซึ่งอยู่อันดับ 43 มีผลคะแนน 5.56 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก พบว่า การบริหารจัดการศึกษาของไทยยังสามารถตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจของประเทศได้ดีกว่า เกาหลี อันดับ 51 (5.04 คะแนน) ญี่ปุ่น อันดับ 53 (4.73 คะแนน) และมองโกเลีย อันดับ 62 (3.94 คะแนน) ขณะที่ประเทศสิงคโปร์มีการบริหารจัดการด้านการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจดีที่สุดในภูมิภาคนี้ อยู่ในอันดับที่ 4 (คะแนน 8.00) รองลงมา ได้แก่ ฮ่องกง อันดับ 18 (คะแนน 7.26) และ ออสเตรเลีย อันดับ 21 (คะแนน 7.13) (แผนภาพ 55)

แผนภาพ 55 การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ ปี 2562

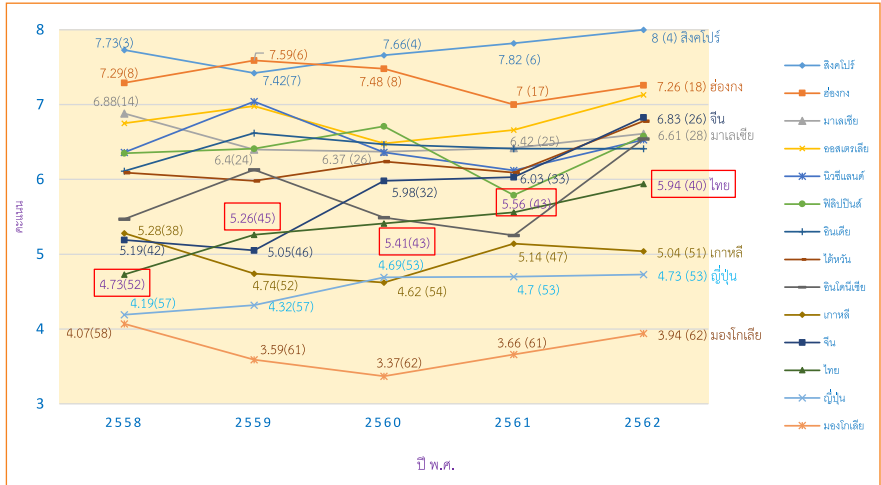

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 จากการสำรวจโดย IMD

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2561

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแนวโน้มการบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ ระหว่างปี 2558 - 2562 พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 4.73 คะแนน ในปี 2558 เป็น 5.94 คะแนน ในปี 2562 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก พบว่า สิงคโปร์มีคะแนนสูงสุดในภูมิภาคนี้ ทั้งนี้ประเทศไทยส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้มีคะแนนและอันดับดีขึ้น (แผนภาพ 56)

แผนภาพ 56 การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ ปี 2558 - 2562

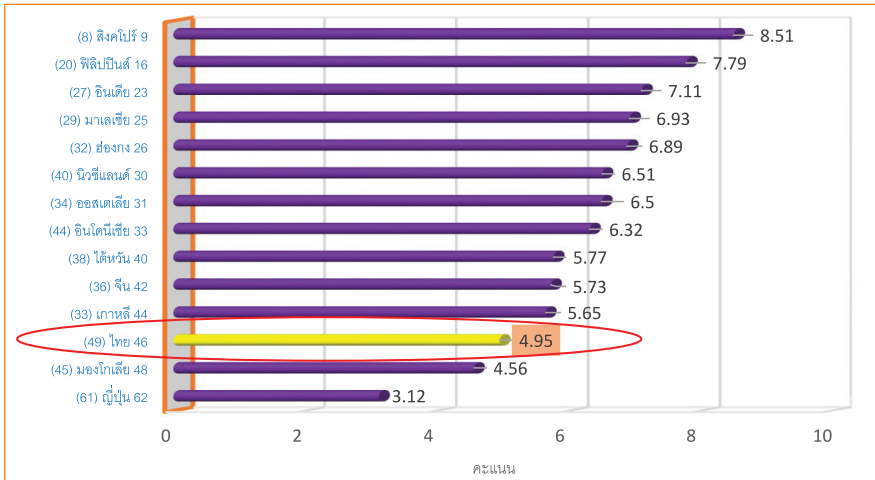

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019 จากการสำรวจโดย IMD
 หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(3) ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ

ผลการประเมินในปี 2562 พบว่า ประเทศไทยมีทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการอยู่ในอันดับ 46 (4.95 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10) คะแนนต่ำกว่าทุกประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ยกเว้น มองโกเลียที่อยู่ในอันดับ 48 (คะแนน 4.56) และญี่ปุ่นที่อยู่ในอันดับ 62 (3.12 คะแนน) ขณะที่สิงคโปร์มีคะแนนสูงสุดในภูมิภาคนี้ อันดับ 9 (8.51 คะแนน) รองลงมา ได้แก่ ฟิลิปปินส์ อันดับ 16 (7.79 คะแนน) และอินเดีย อันดับ 23 (7.11 คะแนน) ตามลำดับ (แผนภาพ 57)

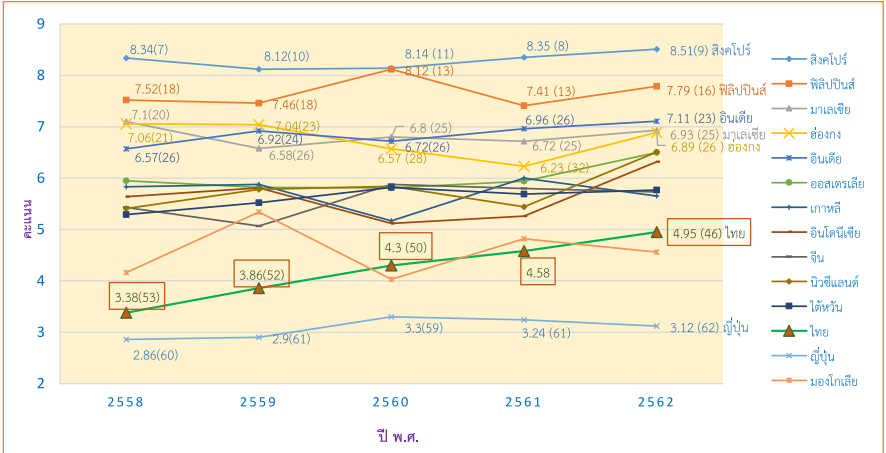
แผนภาพ 57 ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการปี 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 จากการสำรวจโดย IMD
 หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2561

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างปี 2558 - 2562 พบว่า ประเทศไทย มีสมรรถนะในด้านนี้เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2558 ที่ได้ 3.38 คะแนน โดยในปี 2562 ได้คะแนน 4.95 ซึ่งมีคะแนนสูงสุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ขณะที่สิงคโปร์สามารถพัฒนาสมรรถนะด้านนี้ได้ดีที่สุดในภูมิภาคนี้ รองลงมา ได้แก่ ฟิลิปปินส์ อินเดีย และ มาเลเซีย ขณะที่ญี่ปุ่นมีคะแนนในด้านนี้ต่ำที่สุดในภูมิภาคนี้ (แผนภาพ 58)

แผนภาพ 58 ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ ปี 2558 - 2562

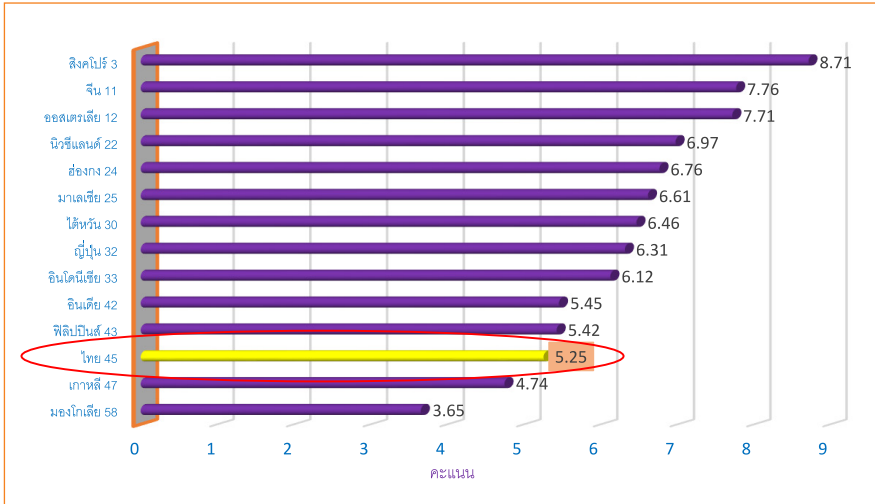
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019 จากการสำรวจโดย IMD
 หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(4) การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

ในปี 2562 IMD ได้เพิ่มตัวชี้วัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจขึ้นมาใหม่ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีเชิงคุณภาพ โดยการสอบถามด้วยเทคนิค Delphi เพื่อพิจารณาว่า การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาสามารถตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ มากน้อยเพียงใด

ผลการประเมินของ IMD ในปี 2562 พบว่า การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในอันดับ 47 มีคะแนนการประเมิน 5.25 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ซึ่งมีอันดับดีกว่าเพียง 2 ประเทศ ได้แก่ เกาหลี อันดับ 47 (4.74 คะแนน) และมอริโกเลีย อันดับ 58 (3.65 คะแนน) โดยมีสิงคโปร์ที่มีอันดับ 3 (8.71 คะแนน) ซึ่งเป็นอันดับที่ดีที่สุดในภูมิภาคนี้ รองลงมา ได้แก่ จีน อันดับ 11 (7.76 คะแนน) และออสเตรเลีย อันดับ 12 (7.71 คะแนน) (แผนภาพ 59)

แผนภาพ 59 การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ปี 2562

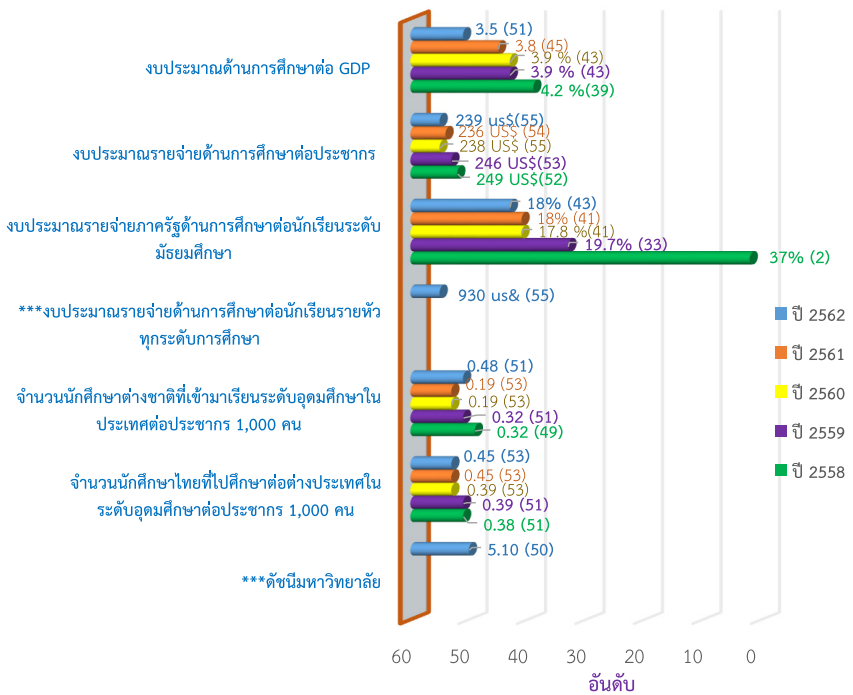
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 จากการสำรวจโดย IMD

4) ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล (Improve Efficiency, Agility and Good Governance)

IMD ประเมินสมรรถนะด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร และเพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา จำนวน 7 ตัวชี้วัด พบว่า ตัวชี้วัดด้านการปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของไทย มีแนวโน้มลดลง โดยมีตัวชี้วัดที่มีอันดับลดลง 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) งบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP 2) งบประมาณด้านการศึกษาต่อประชากร และ 3) งบประมาณรายจ่ายภาครัฐด้านการศึกษาต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และตัวชี้วัดที่มีอันดับเท่าเดิม 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ จำนวนนักศึกษาไทยที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน สำหรับตัวชี้วัดที่มีอันดับดีขึ้น 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ จำนวนนักศึกษา

ต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน ทั้งนี้ IMD ได้เพิ่มตัวชี้วัดใหม่ 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา และดัชนีมหาวิทยาลัย (แผนภาพ 60)

แผนภาพ 60 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2558 - 2562 : ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019

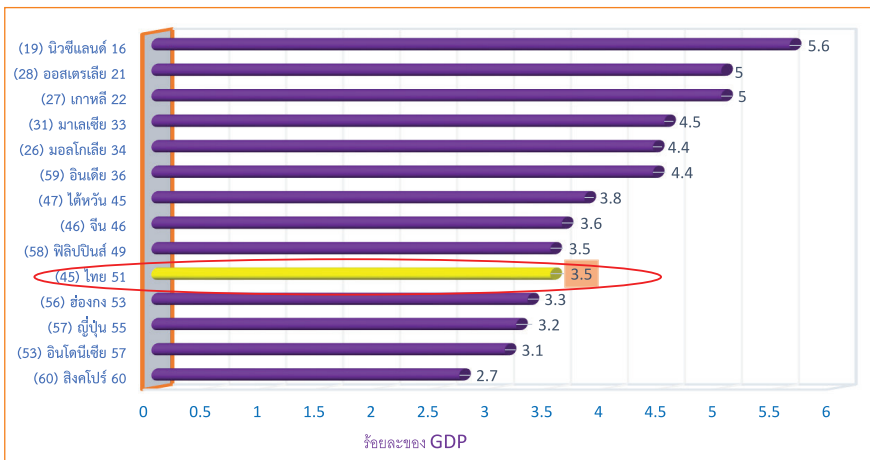
หมายเหตุ : *** หมายถึง ตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นใหม่ในปี 2562 ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับของตัวชี้วัด

รายละเอียดตัวชี้วัดด้านการปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ 7 ตัวชี้วัด มีรายละเอียด ดังนี้

(1) งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP)

การลงทุนทางการศึกษา พิจารณาจากงบประมาณด้านการศึกษา ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ในปี 2562 ประเทศไทยมีการลงทุนทางการศึกษาร้อยละ 3.5 ของ GDP (อันดับ 51) น้อยกว่าฟิลิปปินส์ร้อยละ 3.5 (อันดับ 49) จีน ร้อยละ 3.6 (อันดับ 46) ไต้หวัน ร้อยละ 3.8 (อันดับ 45) อินเดีย ร้อยละ 4.4 (อันดับ 36) มองโกเลีย ร้อยละ 4.4 (อันดับ 34) มาเลเซีย ร้อยละ 4.5 (อันดับ 33) เกาหลี ร้อยละ 5 (อันดับ 21) ออสเตรเลีย ร้อยละ 5 (อันดับ 21) และนิวซีแลนด์ ร้อยละ 5.6 (อันดับ 16) แต่ประเทศไทยมีการลงทุนทางการศึกษาเทียบกับ GDP สูงกว่า ฮังการี ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีการลงทุนทางการศึกษาเทียบกับ GDP น้อยที่สุดร้อยละ 2.7 (อันดับ 60) (แผนภาพ 61)

แผนภาพ 61 งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ปี 2562

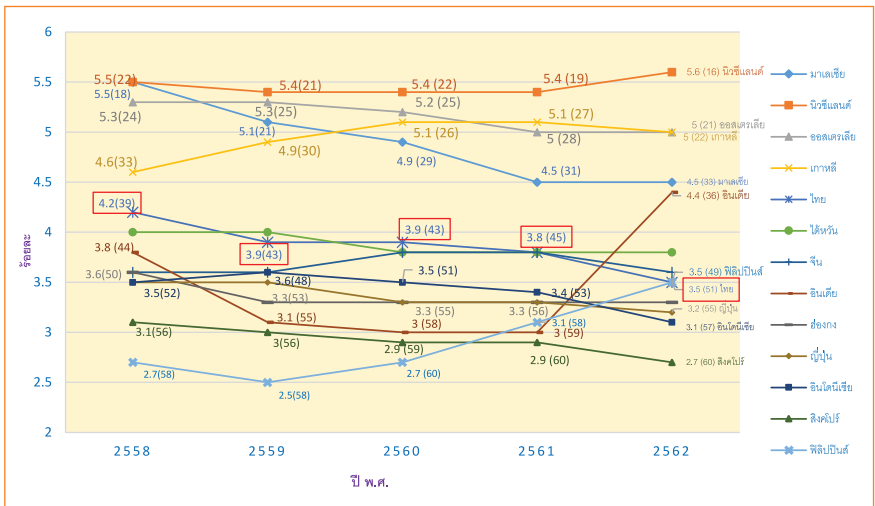
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 ใช้ข้อมูลปี 2017

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2. Eurostat April 2019 UIS 3. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2561

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ระหว่างปี 2558 - 2562 พบว่า ประเทศไทยลงทุนทางการศึกษาอยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างกันมากนัก (ร้อยละ 3.5 - 4.2) ไม่เพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างมาก ส่วนประเทศที่มีแนวโน้มการลงทุนทางการศึกษาลดลง ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย จากปี 2558 ที่มีการลงทุนทางการศึกษา ร้อยละ 5.5 (อันดับ 18) ลดลงเหลือ ร้อยละ 4.5 (อันดับ 33) ในปี 2562 สำหรับประเทศที่มีการลงทุนทางการศึกษาเพิ่มขึ้น ได้แก่ ฟิลิปปินส์ จากปี 2558 ที่มีการลงทุนทางการศึกษา ร้อยละ 2.7 (อันดับ 58) เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 3.5 (อันดับ 51) และอินเดีย จากปี 2561 ที่มีการลงทุนทางการศึกษา ร้อยละ 3 (อันดับ 59) เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 4.4 (อันดับ 36) ทั้งนี้ สิงคโปร์มีการลงทุนทางการศึกษาน้อยที่สุดในภูมิภาคนี้ ร้อยละ 2.7 (อันดับ 60) (แผนภาพ 62)

แผนภาพ 62 งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ปี 2558 - 2562

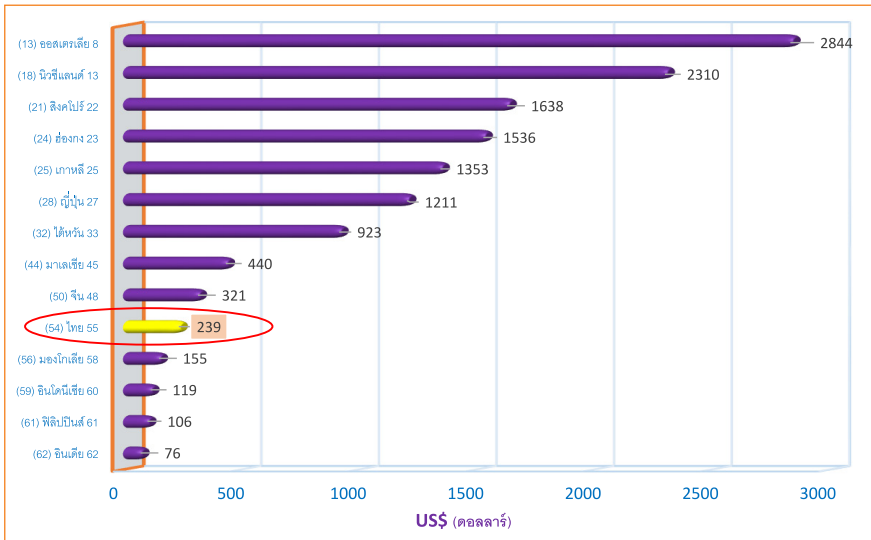

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019 ใช้ข้อมูลปี 2013 - 2017 (ปี 2556 - 2560) อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2. Eurostat April 2019 UIS 3. National sources
หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(2) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร

งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร พบว่าประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากรเท่ากับ 239 ดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นเงินไทย 7,791 บาท (อัตราแลกเปลี่ยน 32.60 : US\$ จาก ปี 2017) อยู่อันดับ 55 ซึ่งน้อยกว่าประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก แต่ยิ่งมากกว่าประเทศมองโกเลีย (155 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 55) อินโดนีเซีย (119 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 60) ฟิลิปปินส์ (106 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 61) และอินเดีย (76 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 62) (แผนภาพ 63)

แผนภาพ 63 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร ปี 2562

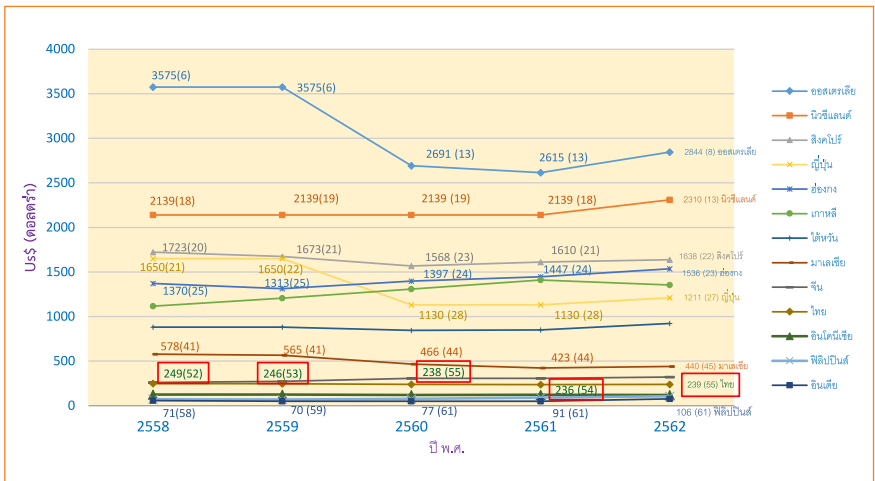
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 ใช้ข้อมูลปี 2017

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2. Eurostat April 2019 3. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2561

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ระหว่างปี 2558 - 2562 พบว่า ประเทศส่วนใหญ่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากรมีแนวโน้มที่ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก สำหรับประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากรลดลงจาก 249 ดอลลาร์สหรัฐ (อันดับ 52) ในปี 2558 เป็น 239 ดอลลาร์สหรัฐ (อันดับ 55) ในปี 2562 ทั้งนี้ ประเทศออสเตรเลียยังคงมีงบประมาณรายจ่ายต่อประชากรมากที่สุดในภูมิภาคนี้ ตลอด 5 ปีที่ผ่านมา แต่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากรลดลงจาก 3575 ดอลลาร์สหรัฐ (อันดับ 6) ในปี 2558 เป็น 2844 ดอลลาร์สหรัฐ (อันดับ 8) ในปี 2562 ส่วนฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีงบประมาณรายจ่ายต่อประชากรน้อยที่สุดตลอดมา (แผนภาพ 64)

แผนภาพ 64 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร ปี 2558 - 2562

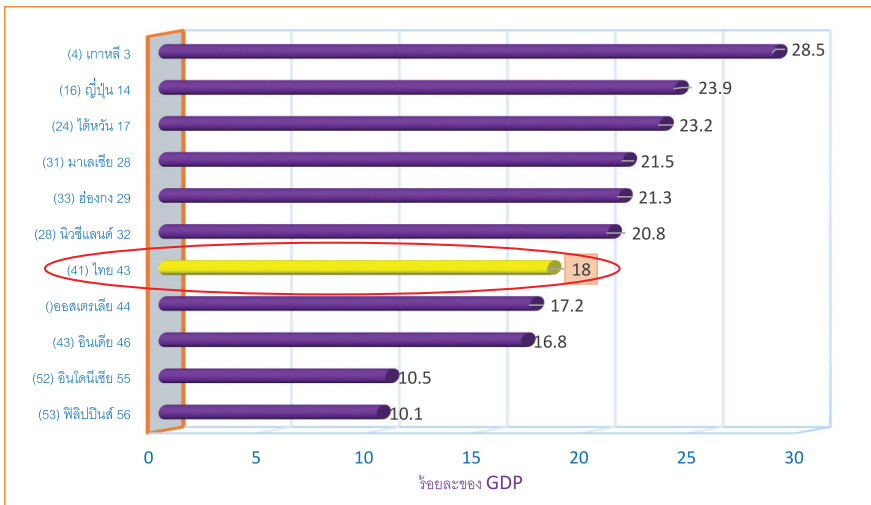

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019 ใช้ข้อมูลปี 2013 - 2017 (ปี 2556 - 2560)
 อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2. Eurostat April 2019 UIS 3. National sources
 หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(3) งบประมาณรายจ่ายภาครัฐด้านการศึกษต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

งบประมาณรายจ่ายภาครัฐด้านการศึกษต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นงบประมาณที่อยู่ในลักษณะของกองทุนภาครัฐ (Government funding) แสดงโดยใช้สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อประชากร โดยปี 2562 (ใช้ข้อมูลจาก UNESCO/UIS 2016) ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 18.0 (อันดับ 43) เป็นรองนิวซีแลนด์ ร้อยละ 20.8 (อันดับ 32) ฮองกง ร้อยละ 21.3 (อันดับ 29) มาเลเซีย ร้อยละ 21.5 (อันดับ 28) ไต้หวัน ร้อยละ 23.2 (อันดับ 17) ญี่ปุ่น ร้อยละ 23.9 (อันดับ 14) และเกาหลี ร้อยละ 28.5 (อันดับ 3) ส่วนประเทศที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษต่อนักเรียนระดับมัศึกษาน้อยที่สุดในภูมิภาคนี้ คือ ฟิลิปปินส์ ร้อยละ 10.1 (อันดับ 56) ทั้งนี้ จีน และสิงคโปร์ไม่ได้เข้าร่วมในการจัดอันดับในตัวชี้วัดนี้ (แผนภาพ 65)

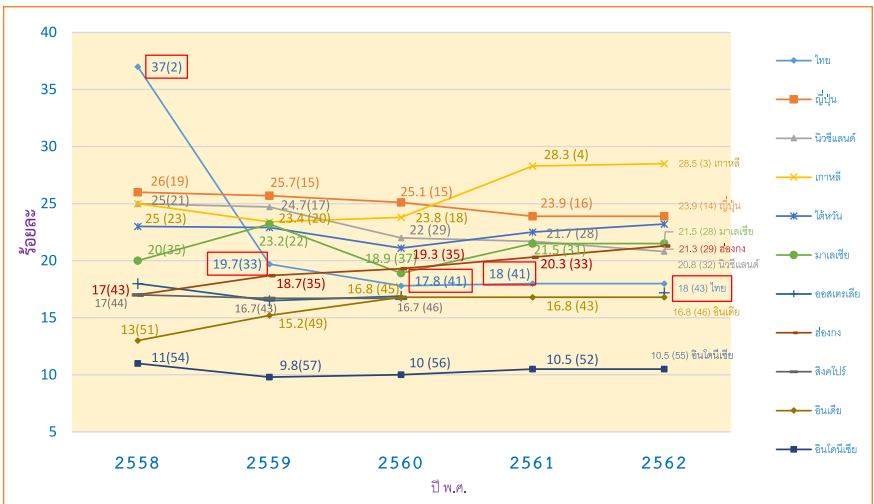
แผนภาพ 65 งบประมาณรายจ่ายภาครัฐด้านการศึกษต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ปี 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 ใช้ข้อมูลปี 2016 (ปี 2559)
อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2. Eurostat April 2019 3. National sources
หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2561

เมื่อพิจารณางบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ระหว่าง ปี 2558 - 2562 พบว่า ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสูงมากในปี 2558 ร้อยละ 37 (อันดับ 2) ซึ่งแตกต่างจากปี 2559 ร้อยละ 19.7 (อันดับ 33) ปี 2560 ร้อยละ 17.8 (อันดับ 41) ปี 2561 ร้อยละ 18 (อันดับ 41) และปี 2562 ร้อยละ 18 (อันดับ 43) ขณะที่ในภาพรวมประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกส่วนใหญ่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่เพิ่มขึ้น มีเพียงบางประเทศเท่านั้นที่ลดลง (แผนภาพ 66)

แผนภาพ 66 งบประมาณรายจ่ายภาครัฐด้านการศึกษต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ปี 2558 - 2562

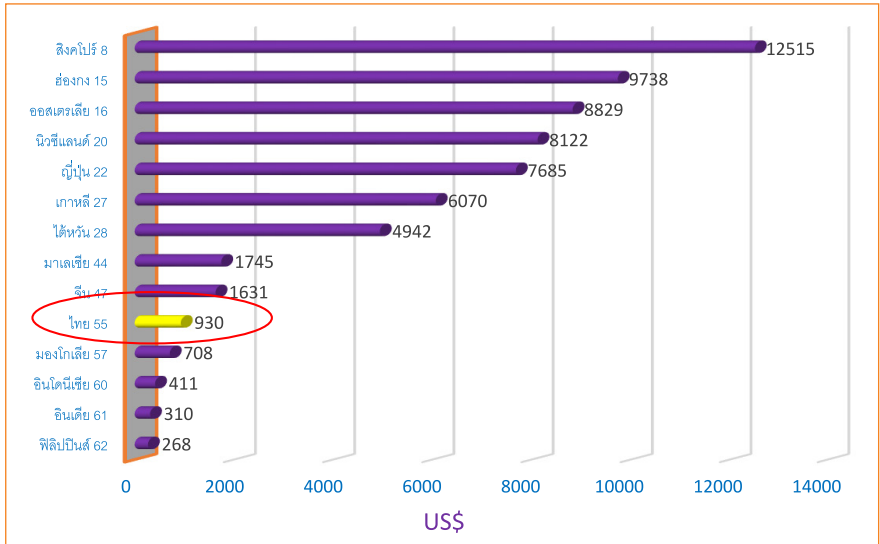
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019 ใช้ข้อมูลปี 2012 - 2016 (ปี 2555 - 2559)
 อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2. Eurostat April 2019 3. National sources
 หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้น

(4) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา

ในปี 2562 IMD ได้เพิ่มตัวชี้วัดงบประมาณด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา ซึ่งเป็นตัวชี้วัดในเชิงปริมาณ โดยการรวบรวมข้อมูลจากสถาบันสถิติแห่งองค์การยูเนสโก (UNESCO, Eurostat April 2019, National sources) เพื่อพิจารณาว่า งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษานั้นเป็นจำนวนเท่าใด

ผลการประเมินของ IMD ในปี 2562 พบว่า ประเทศไทยมีงบประมาณด้านการศึกษาต่อนักเรียนทุกคน เท่ากับ 930 ดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นเงินไทย 30,318 บาท (อัตราแลกเปลี่ยน 32.60 : US\$ จาก ปี 2017) **อยู่อันดับ 55 ซึ่งน้อยกว่าประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก** แต่ยังคงมากกว่าประเทศมองโกเลีย (708 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 57) อินโดนีเซีย (411 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 60) อินเดีย (310 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 61) และฟิลิปปินส์ (268 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 62) ขณะที่สิงคโปร์มีงบประมาณด้านการศึกษาต่อนักเรียนทุกคนมากที่สุดถึง 12,515 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 8 (แผนภาพ 67)

แผนภาพ 67 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา ปี 2562

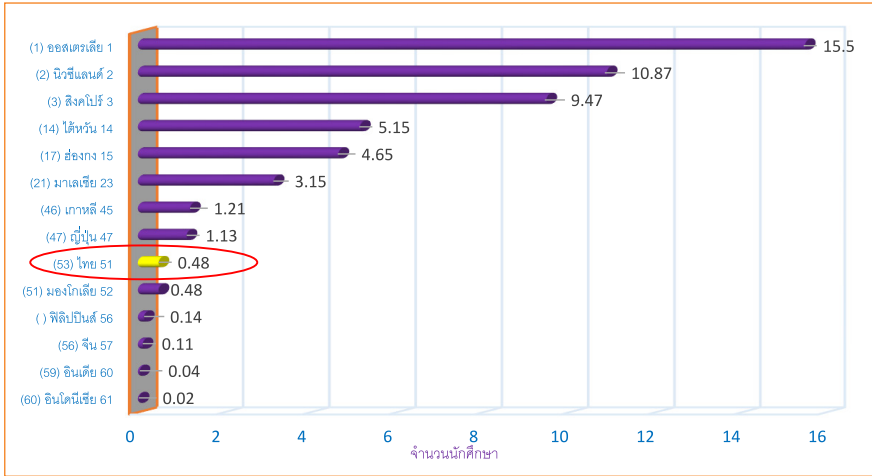
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 ใช้ข้อมูลปี 2017 (ปี 2560)

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2. Eurostat April 2019 3. National sources

(5) นักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศ ต่อประชากร 1,000 คน

จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนต่อในประเทศต่อประชากร 1,000 คน ในปี 2562 พบว่า ประเทศไทยมีนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนต่อในประเทศไทยเพียงร้อยละ 0.48 (อันดับ 51) มากกว่า ฟิลิปปินส์ ร้อยละ 0.14 (อันดับ 56) จีน ร้อยละ 0.11 (อันดับ 57) อินเดีย ร้อยละ 0.04 (อันดับ 60) และอินโดนีเซีย ร้อยละ 0.02 (อันดับ 61) สำหรับประเทศที่มีนักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียนต่อในประเทศมากที่สุดประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ได้แก่ ออสเตรเลีย ร้อยละ 15.5 (อันดับ 1) รองลงมา คือ นิวซีแลนด์ ร้อยละ 10.87 (อันดับ 2) และสิงคโปร์ ร้อยละ 9.47 (อันดับ 3) (แผนภาพ 68)

แผนภาพ 68 นักศึกษาต่างชาติที่เข้าเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน ปี 2562

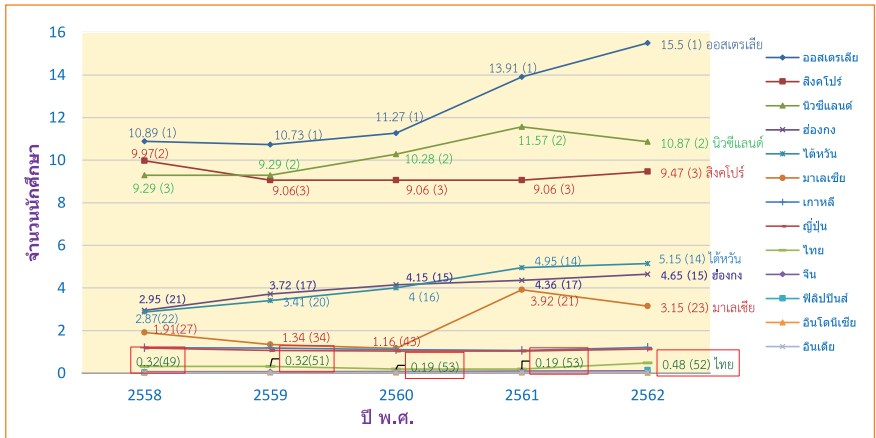
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 ใช้ข้อมูลปี 2017 (ปี 2560)

อ้างอิงข้อมูลจาก : UNESCO <http://stats.uis.unesco.org>

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2561

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน ในประเทศกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ระหว่างปี 2558 - 2562 พบว่า ประเทศไทยมีนักศึกษาต่างชาติมาเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาลดลง โดยมีประเทศที่มีแนวโน้มนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศเพิ่มจำนวนมากขึ้น ได้แก่ ออสเตรเลีย จากร้อยละ 10.89 อันดับ 1 ในปี 2558 มาเป็น ร้อยละ 15.5 อันดับ 1 ในปี 2562 ไต้หวัน จากร้อยละ 2.87 อันดับ 22 ในปี 2558 มาเป็น ร้อยละ 5.15 อันดับ 14 ในปี 2562 และฮ่องกง จากร้อยละ 2.95 อันดับ 21 ในปี 2558 มาเป็น ร้อยละ 4.65 อันดับ 15 ในปี 2562 สำหรับประเทศออสเตรเลีย มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนในประเทศต่อประชากร 1,000 คน เป็นอันดับ 1 มาโดยตลอด โดยมี สิงคโปร์ และนิวซีแลนด์ อยู่ในอันดับ 2 และอันดับ 3 สลับกัน (แผนภาพ 69)

แผนภาพ 69 นักศึกษาต่างชาติที่เข้าเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน ปี 2558 - 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019 ใช้ข้อมูลปี 2013 - 2017 (ปี 2556 - 2560)

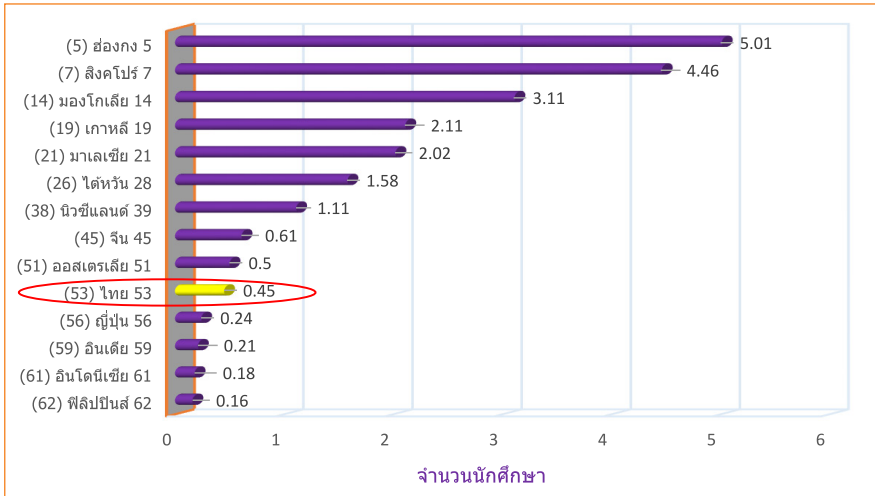
อ้างอิงข้อมูลจาก : UNESCO <http://stats.uis.unesco.org>

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(6) นักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษา ต่อประชากร 1,000 คน

นักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษา ต่อประชากร 1,000 คน ในปี 2562 พบว่า ประเทศไทย มีจำนวนนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ ร้อยละ 0.45 อยู่ในอันดับ 53 มีอันดับดีกว่า ญี่ปุ่น อินเดีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ สำหรับประเทศที่มีจำนวนนักศึกษาไปศึกษาต่อต่างประเทศมากที่สุด ได้แก่ ฮ่องกง อันดับ 5 (ร้อยละ 5.01) รองลงมาได้แก่ สิงคโปร์ อันดับ 7 (ร้อยละ 4.46) (แผนภาพ 70)

แผนภาพ 70 นักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษา ต่อประชากร 1,000 คน ปี 2562

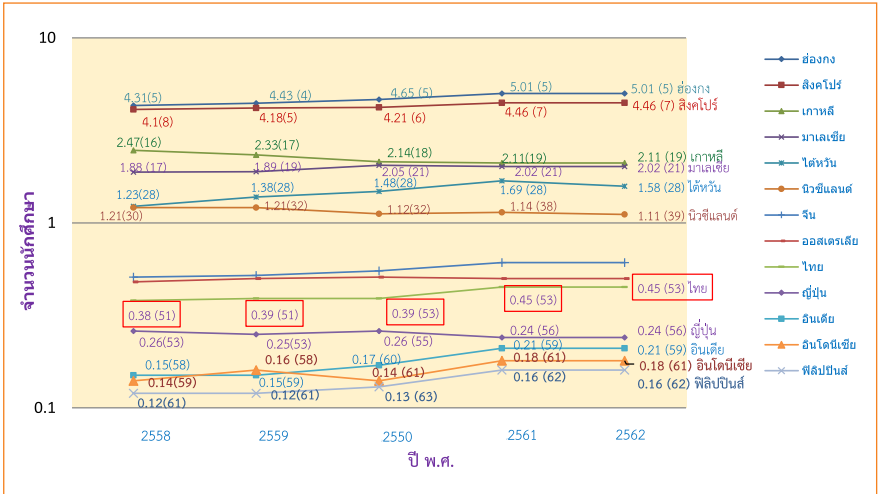
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 ใช้ข้อมูลปี 2017 (ปี 2560)

อ้างอิงข้อมูลจาก : UNESCO <http://stats.uis.unesco.org>

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2561

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ ต่อประชากร 1,000 คน ระหว่างปี 2558 - 2562 พบว่า ประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก มีแนวโน้มคงที่ สำหรับประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จาก ร้อยละ 0.38 ในปี 2558 มาเป็น ร้อยละ 0.45 ในปี 2562 โดยฮ่องกงมีจำนวนนักศึกษาในประเทศไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน มากที่สุดมาโดยตลอด รองลงมา ได้แก่ สิงคโปร์ และเกาหลี (แผนภาพ 71)

แผนภาพ 71 นักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษา ต่อประชากร 1,000 คน ปี 2558 - 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2019 ใช้ข้อมูลปี 2013 - 2017 (ปี 2556 - 2560)

อ้างอิงข้อมูลจาก : UNESCO <http://stats.uis.unesco.org>

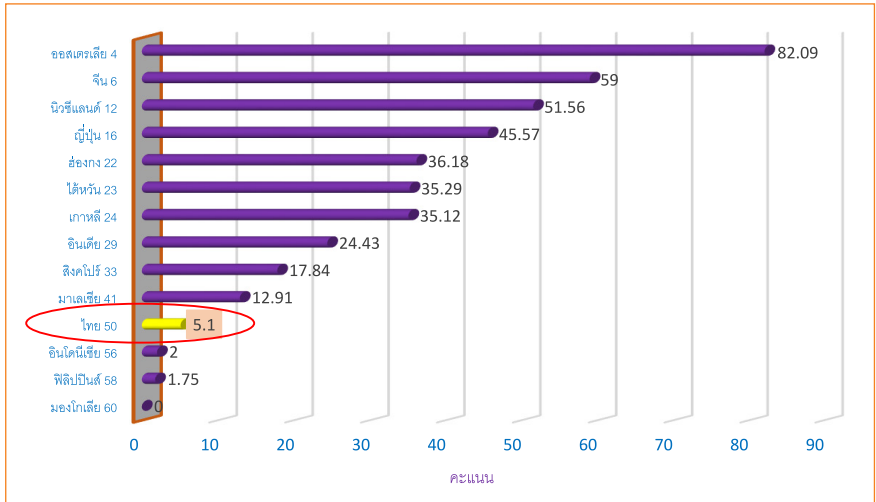
หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(7) ดัชนีมหาวิทยาลัย

ในปี 2562 IMD เพิ่มตัวชี้วัดดัชนีมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ซึ่ง IMD นำข้อมูลจากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยทั่วโลกของ Times Higher Education (THE) โดยคำนวณคะแนนรวมการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของแต่ละประเทศเป็น ร้อยละ 50 และคำนวณคะแนนรวมการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของแต่ละประเทศต่อประชากรอีกร้อยละ 50 แล้วจึงนำคะแนนมารวมและจัดอันดับ เพื่อพิจารณาว่าดัชนีมหาวิทยาลัยของแต่ละประเทศ มีคะแนนเท่าใด ซึ่งการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของ Times Higher Education (THE) พิจารณาจากระบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยระหว่างประเทศ การผลิตผลงานวิจัย และการสร้างนวัตกรรมที่ได้รับการจดสิทธิบัตร รวมทั้งทักษะของผู้จบการศึกษาที่สามารถตอบสนองต่อภาคธุรกิจโดยพิจารณาจากรายได้จากภาคอุตสาหกรรม

ผลการประเมินของ IMD ในปี 2562 พบว่า ประเทศไทยมีผลการจัดอันดับดัชนีมหาวิทยาลัยอยู่ในอันดับ 50 ด้วยคะแนน 5.10 คะแนน มีอันดับดีกว่าอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และมองโกเลีย โดยมีออสเตรเลีย มีอันดับดีที่สุดในภูมิภาคนี้ อันดับ 4 (82.09 คะแนน) รองลงมา ได้แก่ จีน อันดับ 6 (59 คะแนน) และนิวซีแลนด์ อันดับ 12 (51.56 คะแนน) (แผนภาพ 72)

แผนภาพ 72 ดัชนีมหาวิทยาลัย ปี 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 ใช้ข้อมูลปี 2018 (ปี 2561)

อ้างอิงข้อมูลจาก : World University Ranking, Times Higher Education

3.4 ตัวชี้วัดด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

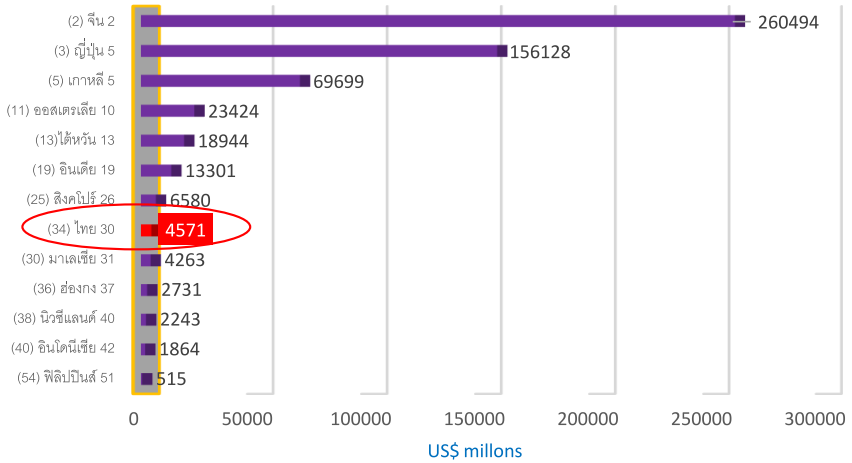
3.4.1 ด้านวิทยาศาสตร์

IMD ประเมินโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีจำนวน 7 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) งบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศต่อปี 2) งบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP 3) งบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาต่อประชากร 4) จำนวนบุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนา 5) จำนวนบุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานเต็มเวลา (FTE) ต่อประชากร 1,000 คน 6) จำนวนบทความทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ 7) การถ่ายโอนความรู้ โดยมีผลการประเมินดังนี้

1) งบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศต่อปี

ในปี 2562 ประเทศไทยมีการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาต่อปี (คิดเป็นเหรียญสหรัฐ) คิดเป็นมูลค่า 4,571 ล้านดอลลาร์ (อันดับ 30) มีอันดับดีกว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ในอันดับ 34 (3,217 ล้านดอลลาร์) หากเปรียบเทียบกับประเทศจีน ซึ่งเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีอันดับสูงสุด คือ อันดับ 2 ได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาสูงถึง 260,494 ล้านดอลลาร์ หรือคิดเป็น 57 เท่าของไทย (แผนภาพ 73)

แผนภาพ 73 งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศ ปี 2562

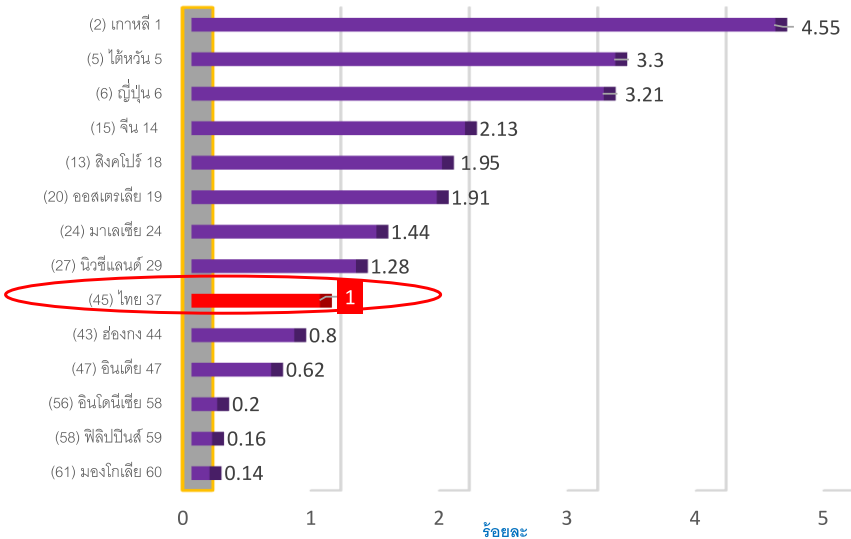
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. OECD Main Science and Technology Indicators 2/2018 2. UNESCO/UIS 3. National sources (ตัวเลขในวงเล็บเป็นอันดับ ปี 2561)

2) งบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP

เมื่อพิจารณาสัดส่วนของงบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP พบว่า ปี 2562 ประเทศไทยมีงบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 1.00 ต่อ GDP (อันดับ 37) เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่แล้ว (อันดับ 45) สูงกว่าฮ่องกง อินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และมองโกเลีย แต่เป็นรองมาเลเซียและสิงคโปร์ หากเปรียบเทียบกับเกาหลี ซึ่งมีสัดส่วนของงบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนา ต่อ GDP สูงที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและสูงที่สุดในโลก (อันดับ 1 ร้อยละ 4.55) ต่อ GDP จะสูงกว่าไทยเกือบ 5 เท่า (แผนภาพ 74)

แผนภาพ 74 งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศต่อ GDP ปี 2562

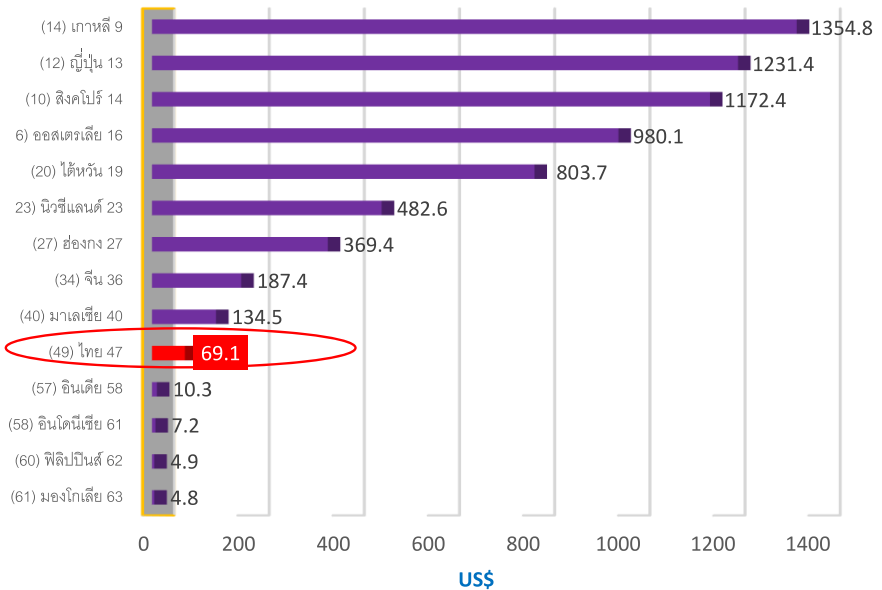
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. OECD Main Science and Technology Indicators 2/2018 2. UNESCO/UIS
3. National sources
(ตัวเลขในวงเล็บเป็นอันดับ ปี 2561)

3) งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศต่อประชากร

เมื่อพิจารณางบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาต่อประชากร หรืองบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาต่อหัว (คิดเป็นเหรียญสหรัฐ) พบว่า ประเทศไทย มีงบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนา เฉลี่ยต่อหัวเพียง 69.1 เหรียญสหรัฐ อยู่ในลำดับที่ 47 มีอันดับดีกว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ในอันดับ 49 (48.8 เหรียญสหรัฐ) แต่ต่ำกว่ามาเลเซียเกือบกว่า 2 เท่า หากเปรียบเทียบกับเกาหลีซึ่งเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีอันดับดีที่สุด คือ อันดับ 9 ได้รับการจัดสรรงบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาสูงถึง 1,354.8 เหรียญสหรัฐต่อหัวประชากร หรือคิดเป็นเกือบ 20 เท่าของไทย (แผนภาพ 75)

แผนภาพ 75 งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศต่อประชากร ปี 2562

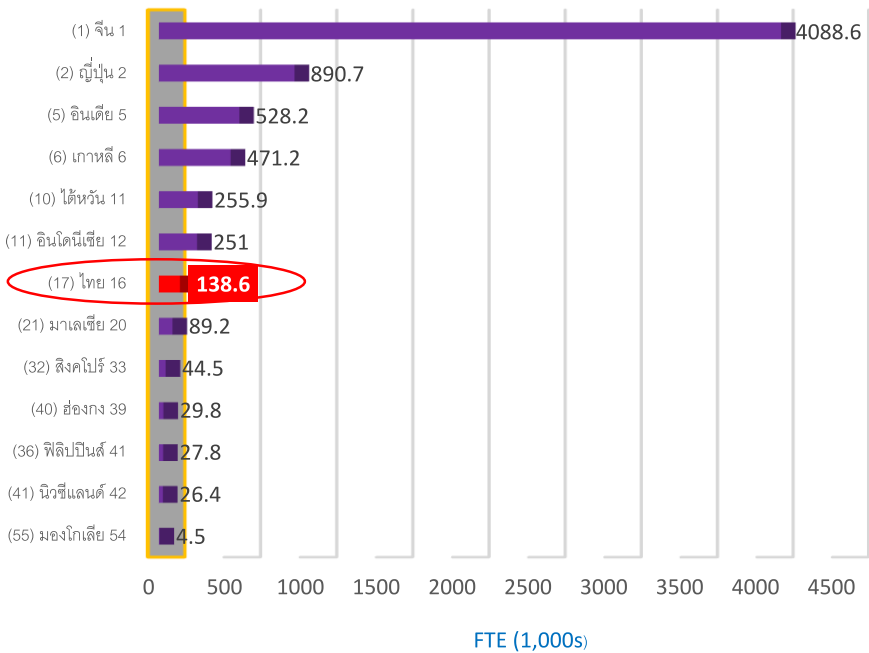
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. OECD Main Science and Technology Indicators 2/2018 2. UNESCO/UIS 3. National sources (ตัวเลขในวงเล็บเป็นอันดับ ปี 2561)

4) บุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนา

เมื่อพิจารณาจำนวนบุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนา พบว่า ปี 2562 ประเทศไทย มีบุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาเพียง 138.6 คน ต่อประชากร 1,000 คน อยู่ในอันดับที่ 16 ดีขึ้นกว่าปีที่ผ่านมาซึ่งมีบุคลากรด้านนี้ 112.4 คน ต่อประชากร 1,000 คน อยู่อันดับ 17 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศจีน ซึ่งมีจำนวนบุคลากรด้านวิจัยและพัฒนาสูงที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและสูงที่สุดในโลก (อันดับ 1 จำนวน 4,088.6 คน) จะสูงกว่าไทยถึง 29 เท่า และเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านทั้งหมด โดยไทยสูงกว่ามาเลเซียประมาณ 50 คน และสูงกว่าสิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ (ประเทศออสเตรเลียไม่ได้เข้าร่วมการจัดอันดับ) (แผนภาพ 76)

แผนภาพ 76 บุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศ ปี 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. OECD Main Science and Technology Indicators 2/2018 2. UNESCO/UIS 3. National sources (ตัวเลขในวงเล็บเป็นอันดับ ปี 2561)

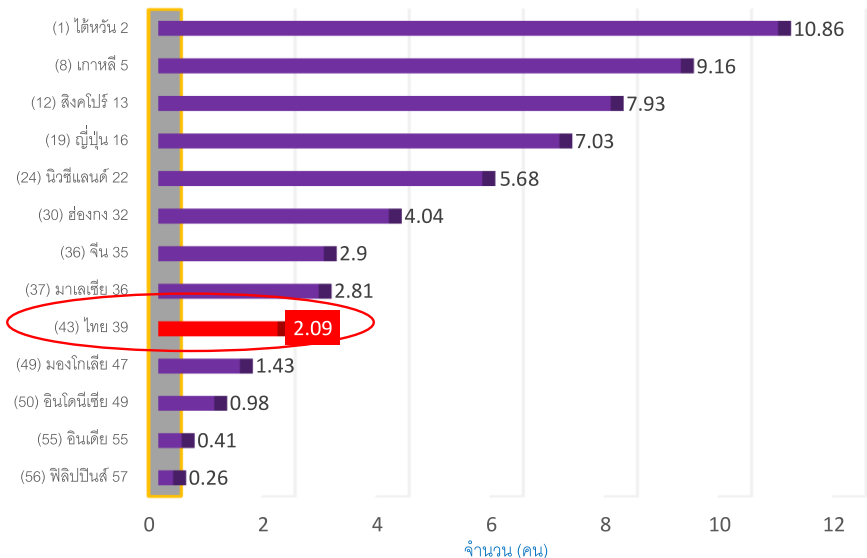
5) บุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานเต็มเวลา (FTE)

ต่อประชากร 1,000 คน

เมื่อพิจารณาจำนวนบุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานเต็มเวลา (full time equivalent : FTE) ต่อประชากร 1,000 คน ซึ่งหมายถึง จำนวนบุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาที่มีการนำสัดส่วนของเวลาที่ใช้ในกิจกรรมด้านการวิจัยและพัฒนา มาเทียบกับเวลาการทำงานทั้งหมดของแต่ละบุคคล พบว่า ปี 2562 ประเทศไทยมีบุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานเต็มเวลาที่ทั่วประเทศเพียง 2.09 คนต่อประชากร

1,000 คน อยู่ในอันดับที่ 39 ดีขึ้นกว่าปีที่แล้ว ซึ่งมีบุคลากรด้านนี้ 1.70 คนต่อประชากร 1,000 คน อยู่ในอันดับ 43 เมื่อเปรียบเทียบกับไต้หวัน ซึ่งมีจำนวนบุคลากรรวมด้านวิจัยและพัฒนาสูงที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก กล่าวคือ มีจำนวน 10.86 พันคน หรือ 10,860 คน ซึ่งสูงกว่าไทยประมาณ 5 เท่า หรือเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน พบว่าประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาต่ำกว่ามาเลเซีย และสิงคโปร์ แต่เหนือกว่าอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ (ประเทศออสเตรเลียไม่ได้เข้าร่วมการจัดอันดับ) (แผนภาพ 77)

แผนภาพ 77 บุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานเต็มเวลา (FTE) ต่อประชากร 1,000 คน ปี 2562

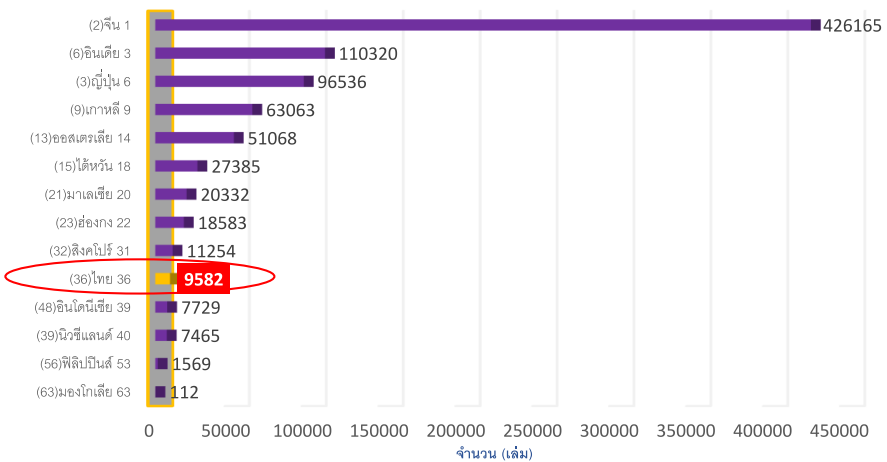
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. OECD Main Science and Technology Indicators 2/2018 2. UNESCO/UIS 3. National sources (ตัวเลขในวงเล็บเป็นอันดับ ปี 2561)

6) จำนวนบทความด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

หากพิจารณาจำนวนบทความด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เผยแพร่ในระดับสากล พบว่าปี 2562 ประเทศไทยมีบทความทางวิทยาศาสตร์ 9,582 เรื่อง เท่าเดิมจากปีที่ผ่านมา เนื่องจาก IMD ใช้ข้อมูลเดิมเหมือนปี 2561 ในการจัดอันดับ ซึ่งอยู่ในอันดับ 36 คงเดิม ในขณะที่ประเทศจีน อินเดีย และญี่ปุ่น มีการพิมพ์เผยแพร่ 429,165, 110,320 และ 96,536 เรื่อง ติดอันดับ 1, 3, และ 6 ตามลำดับ แต่ไทยยังมีอันดับที่ต่ำกว่าอินโดนีเซีย (อันดับ 39) และฟิลิปปินส์ (อันดับ 53) ซึ่งมีบทความทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 7,729 และ 1,569 เรื่อง ตามลำดับ (แผนภาพ 78)

แผนภาพ 78 จำนวนบทความด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปี 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. OECD Main Science and Technology Indicators 2/2018 2. UNESCO/UIS 3. National sources (ตัวเลขในวงเล็บเป็นอันดับ ปี 2561)

7) การถ่ายโอนความรู้

ปี 2562 ประเทศไทยมีการถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคธุรกิจอยู่ในระดับน้อย ได้คะแนนเพียง 5.24 จากคะแนนเต็ม 10 (อันดับที่ 32) มีอันดับดีกว่า เกาหลี ฟิลิปปินส์ อินเดีย ญี่ปุ่น และมองโกเลีย โดยมีสิงคโปร์ซึ่งมีคะแนนดีที่สุดในภูมิภาคนี้ด้วยคะแนน 7.34 (อันดับ 5) รองลงมาเป็น ฮองกง ไต้หวัน และมาเลเซีย (แผนภาพ 79)

แผนภาพ 79 การถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคธุรกิจ ปี 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 จากการสำรวจโดย IMD (ตัวเลขในวงเล็บเป็นอันดับ ปี 2561)

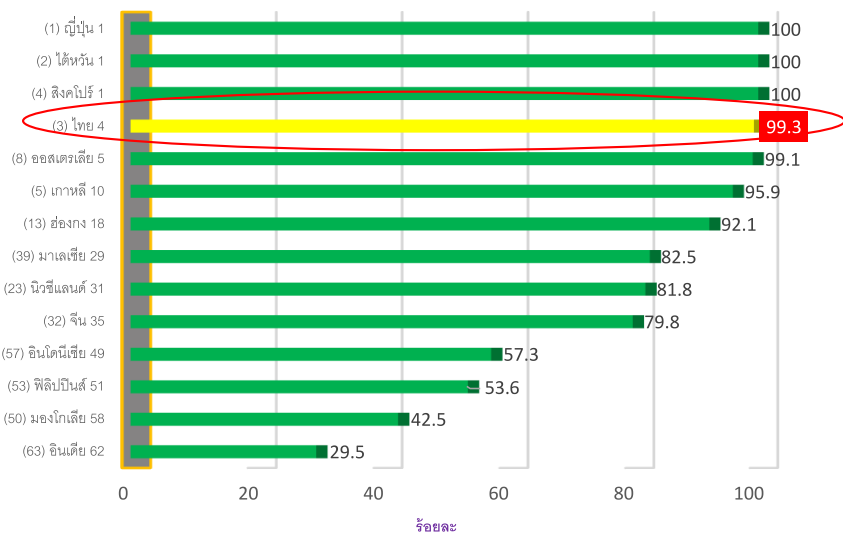
3.4.2 ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร

IMD ประเมินโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีจำนวน 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) ร้อยละของผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 3G และ 4G (2) จำนวนผู้ใช้คอมพิวเตอร์ต่อประชากร 1,000 คน (3) จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากร 1,000 คน (4) ความเร็วของอินเทอร์เน็ต (5) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ (6) การร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี โดยมีผลการประเมินดังนี้

1) ร้อยละของผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 3G และ 4G

การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 3G และ 4G ในปี 2562 พบว่า ญี่ปุ่น ไต้หวัน สิงคโปร์ และไทย ติดอันดับ 1 ใน 4 ของโลก ซึ่งประเทศไทยอยู่อันดับ 4 คิดเป็นร้อยละ 99.3 นับเป็นจุดแข็งของประเทศไทย เป็นรองเพียง 3 ประเทศ คือ ญี่ปุ่น ไต้หวัน และสิงคโปร์ (แผนภาพ 80)

แผนภาพ 80 ร้อยละของผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 3G และ 4G ปี 2562

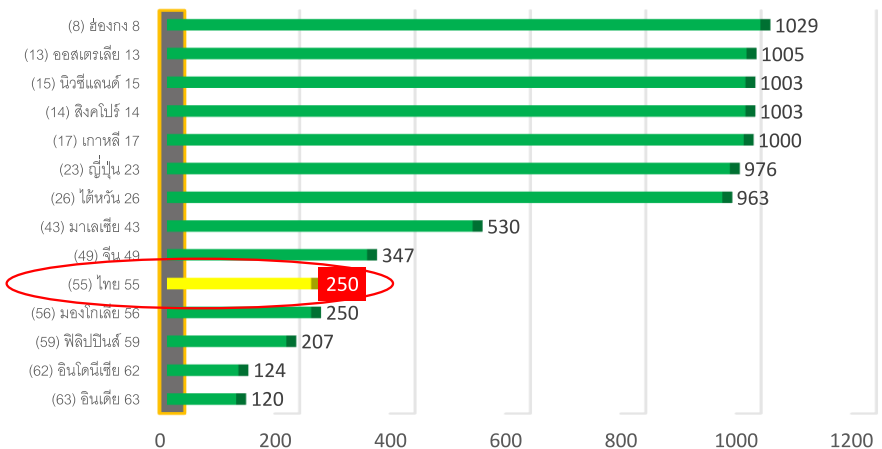
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019

อ้างอิงข้อมูลจาก : Business Monitor International
(ตัวเลขในวงเล็บเป็นอันดับ ปี 2561)

2) จำนวนผู้ใช้คอมพิวเตอร์ต่อประชากร 1,000 คน

การใช้คอมพิวเตอร์ในประเทศไทยกำลังพัฒนาจะแตกต่างจากประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างเด่นชัด โดยประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น อินโดนีเซีย และอินเดีย สัดส่วนผู้ใช้คอมพิวเตอร์ยังต่ำไม่ถึง 200 เครื่องต่อประชากร 1,000 คน ขณะที่ไทยมีสัดส่วนการใช้คอมพิวเตอร์ 250 เครื่องต่อประชากร 1,000 คน อยู่ในอันดับที่ 55 จากทั้งหมด 63 ประเทศ ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้วมีสัดส่วนผู้ใช้คอมพิวเตอร์สูงกว่า 500 เครื่องต่อประชากร 1,000 คน ซึ่งประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีผู้ใช้คอมพิวเตอร์มากที่สุดคือ ฮองกง (อันดับ 8 จำนวน 1,029 เครื่อง) รองลงมา ได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ เกาหลี ญี่ปุ่น และไต้หวัน ตามลำดับ ขณะที่มาเลเซียและจีน มีอันดับและสัดส่วนผู้ใช้คอมพิวเตอร์สูงกว่าไทย แต่สัดส่วนของผู้ใช้คอมพิวเตอร์ของจีนก็ยังต่ำกว่า 500 เครื่องต่อประชากร 1,000 คน (แผนภาพ 82)

แผนภาพ 81 จำนวนผู้ใช้คอมพิวเตอร์ต่อประชากร 1,000 คน ปี 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019

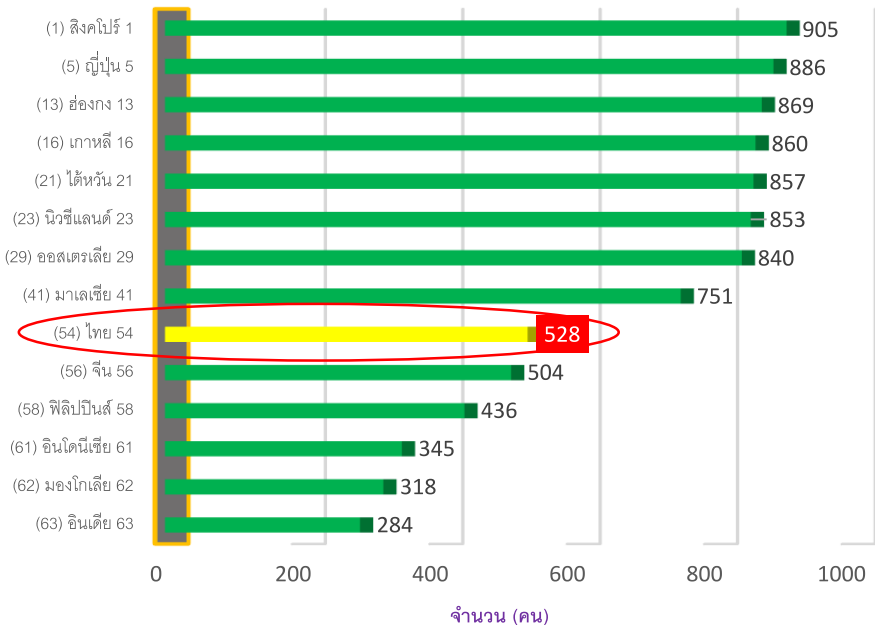
อ้างอิงข้อมูลจาก : Computer Industry Almanac Inc. April 2018

(ตัวเลขในวงเล็บเป็นอันดับ ปี 2561)

3) จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากร 1,000 คน

ประเทศไทยมีสัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 528 คนต่อประชากร 1,000 คน อยู่อันดับที่ 54 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่า 5 ประเทศ คือ จีน ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มองโกเลีย และอินเดีย ส่วนสิงคโปร์เป็นประเทศเพื่อนบ้านประเทศเดียวที่มีจำนวนผู้ใช้ อินเทอร์เน็ตต่อประชากรสูงที่สุดมาเป็นอันดับที่ 1 คือ 905 คนต่อประชากร 1,000 คน รองลงมา ได้แก่ ญี่ปุ่น ฮังการี เกาหลีใต้ ฮ่องกง นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย ซึ่งประเทศ เหล่านี้มีสัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสูงกว่า 800 คนต่อประชากร 1,000 คน (แผนภาพ 83)

แผนภาพ 82 จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากร 1,000 คน ปี 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019

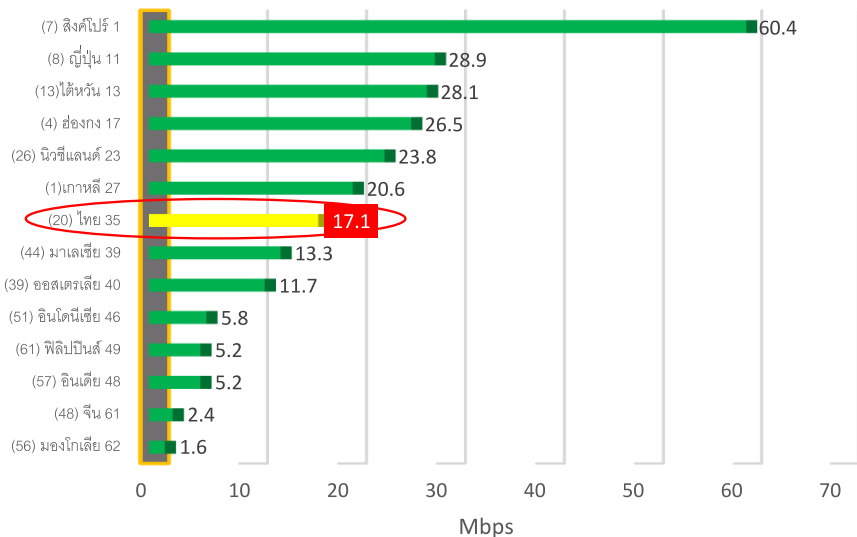
อ้างอิงข้อมูลจาก : Computer Industry Almanac Inc. April 2018

(ตัวเลขในวงเล็บเป็นอันดับ ปี 2561)

4) ความเร็วของอินเทอร์เน็ต

เมื่อพิจารณาอัตราความเร็วในการรับส่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตพบว่า สิงคโปร์ มีอัตราความเร็วในการรับส่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตสูงที่สุดในจำนวนประเทศที่เข้าร่วมจัดอันดับในปี 2562 คือ สูงถึง 60.4 เมกะบิตต่อวินาที (Mbps) มาเป็นอันดับที่ 1 ซึ่งสูงที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและสูงที่สุดในโลก รองลงมาคือ ญี่ปุ่น ไต้หวัน ฮังกง และนิวซีแลนด์ สำหรับประเทศไทยมีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเฉลี่ย 17.1 เมกะบิตต่อวินาที (Mbps) อยู่ในอันดับที่ 35 สูงกว่าเพื่อนบ้านเกือบทุกประเทศ ยกเว้นสิงคโปร์ (แผนภาพ 84)

แผนภาพ 83 ความเร็วของอินเทอร์เน็ต ปี 2562

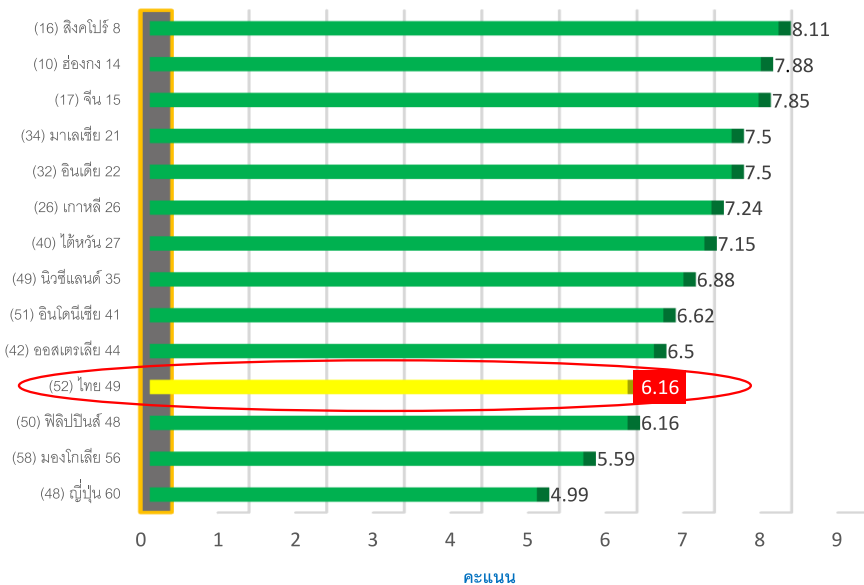
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019

อ้างอิงข้อมูลจาก : M - Labs and cable.co.uk: Worldwide broadband speed league (ตัวเลขในวงเล็บเป็นอันดับ ปี 2561)

5) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากข้อมูลการสำรวจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปี 2562 พบว่า สิงคโปร์ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากที่สุด ติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลก (อันดับ 8 คะแนน 8.11) รองลงมา คือ ฮองกง จีน และมาเลเซีย สำหรับประเทศไทย อยู่ที่อันดับ 49 ซึ่งมีอันดับดีขึ้น 3 อันดับจากปี 2561 และเป็นอันดับเกือบรั้งท้าย โดยได้คะแนน 6.16 ดีกว่าเพียง ฟิลิปปินส์ มองโกเลียและญี่ปุ่น (แผนภาพ 85)

แผนภาพ 84 ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปี 2562

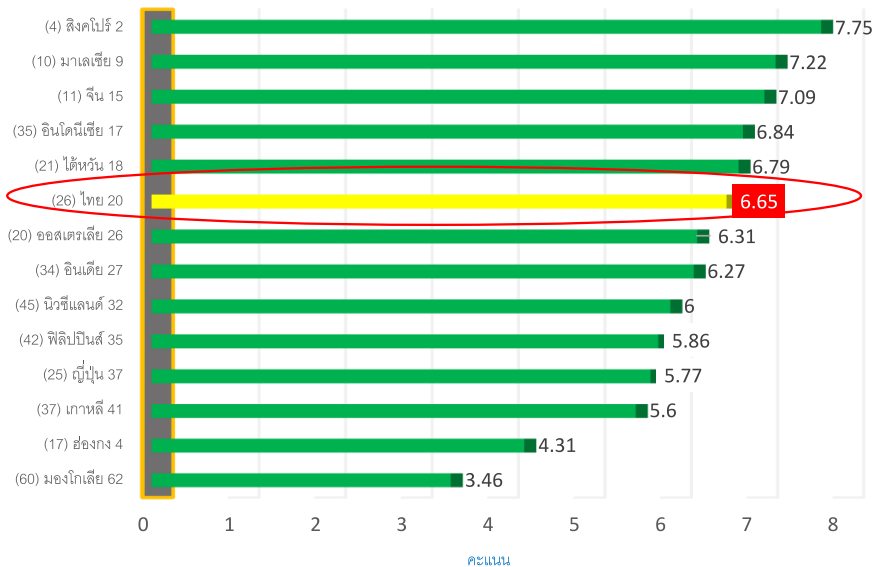

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 จากการสำรวจโดย IMD (ตัวเลขในวงเล็บเป็นอันดับ ปี 2561)

6) การร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี

IMD สํารวจการร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีพบว่า ปี 2562 ประเทศไทยอยู่ที่อันดับ 20 ดีขึ้น 6 อันดับ ด้วยคะแนน 6.65 และดีกว่าหลายประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์ ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น เกาหลี ฮองกง และมองโกเลีย ส่วนประเทศสิงคโปร์อยู่ที่อันดับ 2 ดีขึ้น 2 อันดับ ด้วยคะแนน 7.75 (แผนภาพ 86)

แผนภาพ 85 การร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี ปี 2562

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 จากการสำรวจโดย IMD (ตัวเลขในวงเล็บเป็นอันดับ ปี 2561)

บทที่ 4

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุป

4.1 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในภาพรวม

ในปี 2562 IMD ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ในภาพรวมไว้ในอันดับที่ 25 จาก 63 ประเทศ ดีขึ้นจากปี 2561 ที่ได้อันดับที่ 30

ความสามารถในการแข่งขันจากปัจจัยหลัก 4 ปัจจัยที่ใช้ประเมิน พบว่า มี 3 ปัจจัยที่มีอันดับดีขึ้นกว่าปี 2561 ได้แก่ ปัจจัยด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ และปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน และมี 1 ปัจจัยที่มีอันดับลดลง ได้แก่ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ ซึ่งปัจจัยด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ยังคงเป็นจุดแข็งของประเทศไทย รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ และด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจ ขณะที่ปัจจัยหลักด้านโครงสร้างพื้นฐานถือเป็นจุดอ่อนที่ควรเร่งให้อันดับภาพรวมไม่ดีขึ้นมากนัก

ปัจจัยหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 8 โดยปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน คือ ปัจจัยย่อยด้านการจ้างงาน ประกอบด้วย อัตราการว่างงานต่ำ รวมทั้งปัจจัยย่อยด้านการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วยรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในปัจจัยย่อยแล้ว จุดที่ยังเป็นจุดอ่อน คือ ปัจจัยย่อยด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวของประชากรต่ำ

สำหรับปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพภาครัฐ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 20 โดยมีปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน คือ ปัจจัยย่อยด้านนโยบายการคลัง ซึ่งประกอบด้วยประสิทธิภาพการเก็บภาษีเงินได้ส่วนบุคคล อัตราการให้ความช่วยเหลือสังคมด้านความปลอดภัยของนายจ้าง และการเก็บภาษีการบริโภคที่เพิ่มขึ้น ส่วนจุดอ่อนที่เป็นตัวฉุดรั้งประสิทธิภาพภาครัฐ คือ ปัจจัยย่อยด้านกฎระเบียบในการทำธุรกิจ ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายที่ซ้ำซ้อน อุปสรรคทางการค้าด้านภาษีขาเข้า และการลงทุนจากต่างชาติที่ต่ำ

ในปัจจุบันหลักด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจประเทศไทยถูกจัดอันดับอยู่ที่ 27 โดยมีปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน คือ ปัจจัยย่อยด้านตลาดแรงงานโดยเฉพาะเรื่อง ร้อยละของกำลังแรงงานที่สูง และสัดส่วนของชั่วโมงทำงานต่อสัปดาห์ อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนที่เป็นตัวจุดรั้งปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจ คือ ปัจจัยย่อยด้านผลิตภาพ และประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย ผลิตภาพในภาพรวม และประสิทธิภาพของผู้ประกอบการ ขนาดกลางและขนาดเล็กที่ได้มาตรฐานระดับสากลต่ำลง

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 45 โดยมีปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน คือ ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ประกอบด้วย อัตราการพึ่งพิงของประชากรต่ำ และด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ประกอบด้วย จำนวนผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 3G และ 4G ที่มีจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม **จุดอ่อนที่เป็นตัวจุดรั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน** ได้แก่ ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และด้านการศึกษา ประกอบด้วย การช่วยเหลือทางการแพทย์ ในขณะที่ด้านการศึกษา ต้องเร่งปรับปรุงในเรื่องอัตราส่วนครูต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีจำนวนมาก สำหรับจุดอ่อนด้านเทคโนโลยี ประกอบด้วย จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต และจำนวนคอมพิวเตอร์ต่อประชากรมีจำนวนน้อย นอกจากนี้ ปัจจัยย่อยโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย เภมณฑ์ชีวิตในเรื่อง จำนวนการจดสิทธิบัตรมีจำนวนน้อย เป็นต้น

4.2 ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย

สมรรถนะด้านการศึกษาในภาพรวม ปี 2562 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาอยู่ในอันดับที่ 56 จากทั้งหมด 63 ประเทศ โดยมีอันดับเท่าเดิมกับปี 2561 และเมื่อเปรียบเทียบกับระหว่าง 2558 - 2562 พบว่า ประเทศไทยได้อันดับ 48, 52, 54, 56 และ 56 ตามลำดับ

IMD จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ตามตัวชี้วัดด้านการศึกษาทั้งหมด 19 ตัวชี้วัด จำแนกตามวัตถุประสงค์โดยรวมของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษา พิจารณาจากตัวชี้วัดต่างๆ ของ IMD จำนวน 6 ตัวชี้วัด พบว่า **ตัวชี้วัดที่มีอันดับดีขึ้นมีเพียง 1 ตัวชี้วัด** ได้แก่ 1) อัตราส่วน

นักเรียนต่อ ครู 1 คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษา เท่ากับ 26.63 : 1 (อันดับ 60) สำหรับ **ตัวชี้วัดที่มีอันดับเท่าเดิม 5 ตัวชี้วัด** ได้แก่ 1) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับประถมศึกษา เท่ากับ 16.70 : 1 (อันดับ 40) 2) ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่มีอายุ 15 ปี (ผลการทดสอบ PISA) (อันดับ 49) 3) อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี ร้อยละ 7.1 (อันดับ 59) 4) ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา พบว่า มีผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาร้อยละ 33.2 (อันดับ 41) และ 5) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL) ร้อยละ 78 (อันดับ 59) จะเห็นได้ว่า ตัวชี้วัดในด้านคุณภาพการศึกษายังไม่ดีมากนัก ทั้งผลการสอบด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ รวมถึงอัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษาที่มีอันดับดีขึ้นแต่ยังมีอันดับเกือบสุดท้ายของการประเมินในปีนี้ นอกจากนี้ ตัวชี้วัดส่วนมากที่มีอันดับคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง แต่ไม่มีตัวชี้วัดใดที่มีอันดับถึง 31.5 ที่อยู่จุดกึ่งกลางของประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับรวม 63 ประเทศ รวมทั้งตัวชี้วัดบางตัวแม้จะมีอันดับดีขึ้นจากปีก่อน แต่ยังมีอันดับเกือบสุดท้ายของประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน อีกด้วย

ด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา พิจารณาจากตัวชี้วัดต่างๆ ของ IMD จำนวน 2 ตัวชี้วัด พบว่า **ตัวชี้วัดมีอันดับลดลงทั้ง 2 ตัวชี้วัด** ได้แก่ 1) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทยมีอันดับลดลง แต่คะแนนเท่าเดิม จากอันดับ 55 (ร้อยละ 77.3) ในปี 2561 มาเป็นอันดับ 56 (ร้อยละ 77.3) ในปี 2562 ซึ่งต่ำกว่าประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกที่มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 90 ขึ้นไป และ 2) ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป พบว่า ประเทศไทยมีผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป เป็นสัดส่วนที่ลดลงมากและในการจัดอันดับลดลงถึง 22 อันดับ จากอันดับ 23 (ร้อยละ 60.9) ในปี 2558 เป็นอันดับ 45 (ร้อยละ 23.6) ในปี 2562

ด้านการมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ IMD ประเมินสมรรถนะด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จำนวน 4 ตัวชี้วัด พบว่า **ตัวชี้วัดมีอันดับดีขึ้น 3 ตัวชี้วัด** ได้แก่ 1) การตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา มีคะแนนผลการประเมินเท่ากับ 5.52 คะแนน จากคะแนนเต็ม

10 คะแนน (อันดับ 44) 2) การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ ได้คะแนน 5.94 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน (อันดับ 40) และ 3) ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ ได้ 4.96 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน (อันดับ 46) และ**ตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นใหม่ในปีนี้ 1 ตัวชี้วัด** ได้แก่ การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ได้ 5.25 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 (อันดับ 45) จะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดด้านสร้างสมรรถนะเพื่อมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันมีแนวโน้มของค่าคะแนนและอันดับที่เพิ่มมากขึ้น แต่มีอันดับที่ไม่เกินครึ่งจากประเทศที่เข้ารับการประเมินทั้งหมด

ด้านการปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร พิจารณาจากเกณฑ์ต่างๆ ของ IMD จำนวน 7 ตัวชี้วัด พบว่า **ตัวชี้วัดที่มีอันดับลดลง 3 ตัวชี้วัด** ได้แก่ 1) งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) พบว่าในปี 2562 ประเทศไทยมีการลงทุนทางการศึกษาร้อยละ 3.5 ของ GDP (อันดับ 51) 2) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร จำนวน 239 เหรียญสหรัฐ (อันดับ 55) และ 3) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 18 (อันดับ 43) **ตัวชี้วัดที่มีอันดับเท่าเดิม 1 ตัวชี้วัด** ได้แก่ จำนวนนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศต่อประชากร 1,000 คน คิดเป็น ร้อยละ 0.45 (อันดับ 53) สำหรับ**ตัวชี้วัดที่มีอันดับเพิ่ม 1 ตัวชี้วัด** ได้แก่ จำนวนศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาต่อในไทยต่อประชากร 1,000 คน คิดเป็นร้อยละ 0.48 (อันดับ 51) โดยมี**ตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นใหม่ในปี 2 ตัวชี้วัด** ได้แก่ 1) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา จำนวน 930 เหรียญสหรัฐ (อันดับ 55) และ 2) ดัชนีมหาวิทยาลัย (อันดับ 55) จะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดในด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีอันดับไม่ดีขึ้น และตัวชี้วัดส่วนใหญ่มีอันดับที่ต่ำ และมีอันดับที่ต่ำมากกว่าอันดับที่ 40

กล่าวโดยสรุป เมื่อพิจารณาถึงสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากลยังอยู่ในระดับที่ไม่ดีมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก รวมทั้งตัวชี้วัดด้านการศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีแนวโน้มของอันดับและคะแนนที่ลดลง ทั้งด้านการยกระดับด้านคุณภาพการศึกษา ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้านการมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้ง

ด้านการปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ประเทศไทยจึงถูกจัดอันดับอยู่ในกลุ่มระดับล่างที่มีอันดับไม่เกินครึ่งจากประเทศที่เข้ารับการประเมินทั้งหมด

อภิปราย

1. ความสามารถในการแข่งขันในภาพรวม จำแนกตามปัจจัยหลัก ดังนี้

1.1 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ มีอันดับดีขึ้น 2 อันดับ อยู่ในอันดับ 8 โดยปัจจัยหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจยังคงเป็นปัจจัยหลักที่ไทยมีอันดับดีที่สุด โดยมี **จุดแข็ง** อยู่ที่กลุ่มการจ้างงาน (อันดับ 3) และ **กลุ่มการค้าระหว่างประเทศ** (อันดับ 6) ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การจ้างงานอยู่ในระดับสูง และอัตราการว่างงานอยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งภาคการท่องเที่ยวยังคงเป็นฮีโร่ที่ช่วยพยุงเศรษฐกิจไทยไว้ โดยรายได้จากการท่องเที่ยวของชาวไทยและต่างชาติในช่วงครึ่งแรกของปี 2562 มีบทบาทสำคัญถึง 17% ของ GDP ซึ่งมีระดับใกล้เคียงกับปีก่อน นอกจากนี้ ภาคการท่องเที่ยวของไทยยังเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีศักยภาพสะท้อนจากอันดับในดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวปี 2562 โดย World Economic Forum ที่ไทยติดอันดับ 31 จาก 140 ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับ 3 ของอาเซียนรองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย¹ นอกจากนี้ Trip Advisor ซึ่งเป็นเว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยวที่ใหญ่ที่สุด ซึ่งได้รวบรวมความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวทั่วโลกและสรุป 25 จุดหมายปลายทางที่ดีที่สุด Top Destination ที่ควรค่าแก่การเดินทางไปเที่ยวมากที่สุดในปี 2019 ซึ่ง ภูเก็ต (Phuket, Thailand) ได้รับการจัดอันดับเป็นลำดับที่ 6 จาก 25 จุดหมายปลายทางที่ดีที่สุดในโลก ประจำปี 2019 เนื่องจาก ภูเก็ตเป็นเกาะใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ทะเลที่สวยงามแห่งหนึ่งของไทย รวมทั้งภูเก็ตมีความหลากหลายสีสันของทัศนียภาพ ไม่ว่าจะเป็น รถสามล้อหรือรถตุ๊กๆ รถแท็กซี่ หรือรถบัส และเรือหางยาวพร้อมจะพานักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมความงดงามเหล่านี้ ทั้งชายฝั่งทางใต้

¹ https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_29Oct2019.aspx สืบค้น วันที่ 20 ธันวาคม 2562.

ของภูเก็ตมีชายหาดที่ได้รับความนิยมมากมาย เป็นแหล่งรวมนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบทะเล และการดำน้ำ รวมไปถึงกิจกรรมทางน้ำต่างๆ มากมาย² สำหรับจุดอ่อนของไทยยังคงอยู่ในเรื่องผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวของประชากร (อันดับ 53) และร้อยละค่าใช้จ่ายของครัวเรือนด้านการบริโภค (อันดับ 52)

อย่างไรก็ตาม สมรรถนะทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยดีกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ฟิลิปปินส์ ที่มีสมรรถนะด้านเศรษฐกิจต่ำกว่าไทยถึง 30 อันดับ เนื่องจากฟิลิปปินส์มีจุดอ่อนในปัจจุบันอยู่ด้านการค้าระหว่างประเทศ และการลงทุนระหว่างประเทศ นอกจากนี้ไทยยังได้คะแนนและอันดับด้านสมรรถนะด้านเศรษฐกิจโดยรวมตามดัชนีของ IMD ซึ่งเน้นการเปิดให้ต่างประเทศมาลงทุนและค้าขายได้สะดวกสูงกว่า ได้หวัน และเกาหลี

ทั้งนี้ จากการคาดการณ์แนวโน้มเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี 2562 - 2563 โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า แนวโน้มเศรษฐกิจไทยปี 2562 - 2563³ คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 2.7 - 3.7 โดยมีแรงสนับสนุนสำคัญประกอบด้วย (1) แนวโน้มการขยายตัวในเกณฑ์ที่น่าพอใจของอุปสงค์ภายในประเทศทั้งในด้านการใช้จ่ายภาคครัวเรือน และการลงทุนภาครัฐและเอกชน (2) การปรับตัวดีขึ้นอย่างช้าๆ ของการส่งออกภายใต้แนวโน้มการปรับตัวดีขึ้นอย่างช้าๆ ของเศรษฐกิจโลก และการปรับตัวของภาคการส่งออกต่อมาตรการกีดกันทางการค้าที่จะมีความชัดเจนมากขึ้น (3) การดำเนินมาตรการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาครัฐ และ (4) การปรับตัวดีขึ้นของภาคการท่องเที่ยว ตามลำดับ

1.2 ความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ มีอันดับดีขึ้น 2 อันดับ อยู่ในอันดับ 20 พบว่า จุดเด่นสำหรับความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านประสิทธิภาพภาครัฐ คือ กลุ่มนโยบายการคลัง มีอันดับดีที่สุด (อันดับ 6) โดยมีจุดแข็งอยู่ที่ประสิทธิภาพการเก็บภาษีรายได้ส่วนบุคคล (อันดับ 5) ซึ่งมีอันดับดีกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ฟิลิปปินส์ (อันดับ 8) มาเลเซีย (อันดับ 15) สิงคโปร์

² <https://th.tripadvisor.com/TravelersChoice-Destinations-cTop-g1> สืบค้นจาก 25 จุดหมายปลายทางที่ดีที่สุดในปี 2019 จาก Tripadvisor สืบค้นวันที่ 20 ธันวาคม 2562.

³ https://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=9625&filename=indexเศรษฐกิจไทยไตรมาสที่สามของปี 2562 และแนวโน้มปี 2562 - 2563 สืบค้นวันที่ 20 ธันวาคม 2562.

(อันดับ 34) และจีน (อันดับ 38) นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีจุดแข็งด้านความปลอดภัยของนายจ้าง (อันดับ 6) และด้านการเก็บภาษีการบริโภค (อันดับ 8) สำหรับจุดอ่อนด้านประสิทธิภาพภาครัฐ คือ ปัจจัยย่อยด้านกฎระเบียบในการทำธุรกิจ/กฎหมายด้านธุรกิจ โดยมีจุดอ่อนอยู่ที่ค่าใช้จ่ายเข้าซื้อซึ่งมีอันดับรั้งท้าย (อันดับ 61) รองลงมาคืออุปสรรคทางการค้าด้านภาษีขาเข้า (อันดับ 55) และการลงทุนจากต่างชาติในระดับต่ำ (อันดับ 53)

ที่น่าสังเกต คือ ประเทศไทยได้คะแนนสมรรถนะด้านประสิทธิภาพของภาครัฐดีกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยเฉพาะจีนที่มีสมรรถนะทางเศรษฐกิจเป็นอันดับ 2 ของโลก แต่จีนกลับได้คะแนนสมรรถนะด้านประสิทธิภาพของภาครัฐอยู่ในอันดับ 35 ต่ำกว่าไทย 25 อันดับ เนื่องจากจีนมีจุดอ่อนนโยบายการคลัง (Tax Policy) ในเกณฑ์ชี้วัดเรื่องอัตราการบริจาคมเพื่อช่วยเหลือความมั่นคงปลอดภัยแก่สังคมของนายจ้างอยู่ในอันดับต่ำ (อันดับ 62) และอัตราการบริจาคมเพื่อช่วยเหลือความมั่นคงปลอดภัยแก่สังคมของลูกจ้างอยู่ในอันดับต่ำ (อันดับ 61) เมื่อคิดเป็นร้อยละของรายได้เทียบกับ GDP ต่อประชากร เช่นกัน ในขณะที่ไทยมีเกณฑ์ชี้วัดอัตราการบริจาคมเพื่อช่วยเหลือความมั่นคงปลอดภัยแก่สังคมของนายจ้าง และลูกจ้าง อยู่ในอันดับ 6 และ 13 ตามลำดับ

1.3 ความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพของภาครัฐกิจ
มีอันดับลดลง 2 อันดับ อยู่ในอันดับ 27 ซึ่งไทยยังมีอันดับดีกว่าประเทศฟิลิปปินส์ (อันดับ 32) เกาหลี (อันดับ 34) ญี่ปุ่น (อันดับ 46) ในขณะที่ยังรอง (อันดับ 2) สิงคโปร์ (อันดับ 5) จีน (อันดับ 15) และมาเลเซีย (อันดับ 18) ซึ่งมีอันดับดีกว่าประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยยังคงรักษาจุดแข็งอยู่ที่ปัจจัยกลุ่มตลาดแรงงาน (อันดับ 9) โดยมีเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องร้อยละของกำลังแรงงาน (อันดับ 5) และสัดส่วนของชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ (อันดับ 7) สำหรับจุดอ่อนอยู่ในปัจจัยด้านกลุ่มผลิตภาพและประสิทธิภาพ (อันดับ 43) ซึ่งมีเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องผลิตภาพด้านแรงงาน (อันดับ 54) ผลิตภาพในภาพรวม (อันดับ 53) ประสิทธิภาพของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่ได้มาตรฐานระดับสากล (อันดับ 50) และการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัล

เพื่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท (อันดับ 40) รวมทั้งการวิเคราะห์และการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (อันดับ 37) เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัล ซึ่งจะช่วยให้ความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม **จุดอ่อนสำคัญในเรื่องผลิตภาพด้านแรงงาน (อันดับ 54) ของไทย**นั้น เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น ความไม่สมดุลของตลาดแรงงาน แรงงานมีความชำนาญหรือทักษะ (Skill) ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีโลก รวมถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกำลังแรงงานของประเทศไทย⁴ เป็นต้น ดังนั้น การยกระดับผลิตภาพของแรงงานจำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีที่เหมาะสม สถานประกอบการและตัวแรงงานเองจะต้องมีความสามารถในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับลักษณะงานของตนเองได้⁵

จะเห็นได้จากการจัดอันดับของสถาบัน WEF ในด้านทักษะของกำลังแรงงาน พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 73 ของโลก อยู่ในอันดับ 6 ของอาเซียน มีอันดับดีกว่าเพียง 3 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา อย่างไรก็ตาม แรงงานที่มีทักษะสูงจะช่วยลดค่าดำเนินการทางธุรกิจ ทำให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเกิดเร็วขึ้น รวมทั้งช่วยการปรับปรุงประสิทธิภาพและนวัตกรรมในประเทศได้ นอกจากนี้ ประเทศไทยควรเร่งพัฒนาให้เกิดผลเป็นรูปธรรมคือความสามารถในการสร้างนวัตกรรม (Innovation Capability) ซึ่งเป็นด้านที่ไทยอยู่ห่างจากบรรทัดฐานโลก (Frontier) มากที่สุด โดยได้คะแนน 43.9 จาก 100 คะแนน ดังนั้นประเทศไทยจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างขีดความสามารถในด้านนี้ควบคู่ไปกับการปรับปรุงปัจจัยสนับสนุนด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Spillovers) ระหว่างบริษัทต่างชาติและผู้ประกอบการไทย รวมทั้งความร่วมมือระหว่างบริษัทที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสูงกับบริษัทอื่นๆ ในประเทศอีกด้วย⁶

⁴ สถานการณ์ด้านแรงงานเดือนมกราคม 2561 และประมาณการไตรมาส 1 ปี 2561. เอกสารอัดสำเนา.

⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. การศึกษาแนวโน้มความต้องการกำลังคนโดยยึดพื้นฐานที่เป็นฐาน. 2562 หน้า 42

⁶ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.สรุปผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยโดย wef ปี 2019 - 2020. หน้า 2 เอกสารอัดสำเนา

อย่างไรก็ตาม ธนาคารโลก หรือ World Bank ได้รายงาน Doing Business 2020⁷ จัดอันดับให้ประเทศไทยมีความสะดวกในการประกอบธุรกิจสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อยู่ในลำดับที่ 21 จากทั้งหมด 190 ประเทศทั่วโลก ซึ่งมีอันดับดีขึ้นจากปีก่อน 6 อันดับ และมีคะแนนเพิ่มขึ้น 1.65 คะแนน เป็น 80.10 คะแนน นับเป็นอันดับที่ดีที่สุดของไทยในรอบ 6 ปี และมีคะแนนขึ้นมาใกล้เคียงกับสิงคโปร์ ซึ่งอยู่ในอันดับ 2 ได้ 86.20 คะแนน และมาเลเซียอยู่อันดับที่ 12 ได้ 81.50 คะแนน ทั้งนี้ การที่ประเทศไทยมีอันดับดีขึ้นในครั้งนี้เป็นผลมาจากความพยายามของภาครัฐในการดำเนินมาตรการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความพยายามลดขั้นตอนของการขออนุมัติหรือการนำระบบดิจิทัลเข้ามาให้บริการภาครัฐ รวมถึงการปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆ ให้สอดคล้องกับบริบททางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงเพื่อความสามารถในการแข่งขันได้ดีขึ้น รวมถึงการคุ้มครองผลประโยชน์ของนักลงทุน

1.4 ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐาน ผลการจัดอันดับของไทยในด้านนี้ยังคงต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องถึงแม้จะมีอันดับดีขึ้นโดยได้รับการจัดอันดับที่ 45 จากอันดับที่ 48 ในปีก่อน ซึ่งต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ โดยเฉพาะสิงคโปร์ (อันดับ 6) รองลงมา คือ ญี่ปุ่น จีน ออสเตรเลีย ได้หวัน เกาหลี ฮังการี นิวซีแลนด์ และมาเลเซีย โดยมีปัจจัยย่อย 3 กลุ่มที่ปรับตัวดีขึ้น ได้แก่ 1) กลุ่มสาธารณูปโภคพื้นฐานอันดับดีขึ้น 4 อันดับ เป็นอันดับ 27 (อันดับ 31 ปี 2561) 2) กลุ่มโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ดีขึ้น 4 อันดับ เป็นอันดับ 38 (อันดับ 42 ในปี 2561) และ 3) กลุ่มด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น 3 อันดับ เป็นอันดับ 55 (อันดับ 58 ในปี 2561) และมี 1 กลุ่มที่ปรับตัวลดลง ได้แก่ กลุ่มโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี โดยมีอันดับลดลง 2 อันดับ เป็นอันดับ 38 (อันดับ 36 ปี 2561) สำหรับกลุ่ม **ด้านการศึกษา มีอันดับเท่าเดิมกับปีก่อน อันดับ 56 (อันดับ 56 ในปี 2561)**

เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ พบว่าประเทศไทย มีอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์ดีขึ้นถึง 4 อันดับ (อันดับ 38) แต่ยังคงมีอันดับต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย (อันดับ 28) สิงคโปร์ (อันดับ 14) และต่ำกว่าประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เช่น จีน เกาหลี และ

⁷ <https://workpointnews.com/2019/10/24/worldbank-doing-business-2020>
สืบค้นวันที่ 20 ธันวาคม 2562.

ญี่ปุ่น ที่มีอันดับการแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์ในภาพรวมโดดเด่นมาก อยู่อันดับ 2 อันดับ 3 และ อันดับ 5 ตามลำดับ สำหรับจีนนั้นได้อันดับ 2 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา ที่ได้อันดับ 1 ของโลก โดยจีนมีการพัฒนาอย่างมาก จากอันดับ 7 ในปี 2558 มาเป็นอันดับ 2 ของโลกในปีนี้ และมีอันดับเหนือกว่าสิงคโปร์ถึง 12 อันดับ ดังนั้น จีนจึงเป็นประเทศที่น่าจับตามอง เนื่องจากจีนกำลังก้าวสู่ความเป็นเลิศทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในอีกสองทศวรรษข้างหน้า (2560 - 2593) ตามที่ IMD ได้เคยเสนอภาพแนวโน้มสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตไว้

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ประเทศไทย มีอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์ดีขึ้น อาจเป็นเพราะประเทศไทยมีงบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาที่เพิ่มขึ้น เฉลี่ยต่อหัวประชากร 69.1 เหรียญสหรัฐ (อันดับ 47) ในขณะที่เกาหลีมีอันดับดีที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (อันดับ 9) ได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาต่อหัวประชากรสูงถึง 1,354.8 เหรียญสหรัฐมากกว่าไทยเกือบ 20 เท่า ส่วนงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาต่อจีดีพีของไทยก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 1 (อันดับ 37) ซึ่งเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปีก่อน (อันดับ 45) ในขณะที่เกาหลีมีสัดส่วนของงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศต่อจีดีพี ร้อยละ 4.55 มาเป็นอันดับ 1 ซึ่งสูงที่สุดในภูมิภาคนี้ และมากกว่าไทยถึง 5 เท่า นอกจากนี้ จำนวนบทความด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เผยแพร่ในระดับสากลของประเทศไทยเท่าเดิมเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา เนื่องจาก IMD ใช้ข้อมูลเดิมในการจัดอันดับ แต่ก็ยังมีจำนวนน้อย มีเพียง 9,582 เรื่อง (อันดับ 36) เมื่อเปรียบเทียบกับสิงคโปร์ ซึ่งมีประชากรน้อยกว่าไทยมาก แต่มีบทความทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 11,254 เรื่อง มากกว่าไทยกว่าเท่าตัว ในขณะที่จีน มีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศมากที่สุด (อันดับ 1) และก็มีจำนวนบทความด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากที่สุดเป็นอันดับ 1 เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยของกลุ่ม**โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี** พบว่าการขยายตัวของเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้คนไทยมีโอกาสนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ได้อย่างกว้างขวาง จะเห็นได้จากผลการจัดอันดับของ IMD พบว่า คนไทยใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 3G และ 4G (อันดับ 4) ร้อยละ 99.4 จากจำนวนประชากรทั้งหมด โดยมีความเร็วของอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 17.1 เมกะบิต

ต่อวินาที (Mbps) (อันดับ 35) แต่ไทยมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 528 คนต่อประชากร 1,000 คน อันดับ 54 รวมถึงทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของไทยอยู่ในอันดับ 49 ได้ 6.16 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน หากพิจารณาความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีระดับนานาชาติในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกพบว่า สิงคโปร์ อยู่ในอันดับ 1 แชนงาห์ จีนอยู่อันดับ 2 (อันดับ 1 ในปี 2561) สำหรับอินโดนีเซียถึงแม้ว่าภาพรวมโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีได้อันดับ 49 ซึ่งเป็นอันดับที่ต่ำกว่าไทย (อันดับ 38) แต่อินโดนีเซียมีข้อได้เปรียบในด้านทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอันดับดีกว่าไทยถึง 8 อันดับ (อันดับ 41) รวมทั้งด้านการลงทุนภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี ซึ่งมีอันดับดีกว่าไทยถึง 3 อันดับ เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลจากรายงาน IMD World Digital Competitiveness Ranking 2019⁸ พบว่า ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในภาพรวมอยู่ในอันดับ 40 จาก 63 ประเทศ โดยมีอันดับดีกว่าเพียง 2 ประเทศ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ (อันดับ 55) และอินโดนีเซีย (อันดับ 56) โดยมีสิงคโปร์อยู่ในอันดับ 2 ของโลก มาเลเซียอันดับ 26 ซึ่งมีอันดับดีกว่าไทย ขณะที่ผลการดำเนินงานภาพรวมที่ทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 27 โดยมีอันดับดีกว่าเพียง 2 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย (อันดับ 47) และฟิลิปปินส์ (อันดับ 55) โดยมีสิงคโปร์อยู่ในอันดับ 1 ของโลก และมาเลเซีย (อันดับ 19) ซึ่งมีอันดับดีกว่าไทย เช่นกัน

นอกจากนี้ การจัดอันดับจากรายงาน The Global Competitiveness Index 4.0 โดย World Economic Forum ปี 2019⁹ พบว่า ประเทศไทยมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาปรับใช้อยู่ในอันดับ 62 จาก 141 ประเทศ โดยมีสิงคโปร์อยู่ในอันดับ 5 มาเลเซียอันดับ 33 ซึ่งมีอันดับดีกว่าไทย สำหรับอินโดนีเซียอยู่อันดับ 72 และฟิลิปปินส์อันดับ 88 นั้น มีอันดับต่ำกว่าไทย ขณะที่ทักษะด้านดิจิทัลของประชากรไทยอยู่ในอันดับ 66 จาก 141 ประเทศ ในขณะที่สิงคโปร์อยู่ในอันดับ 5 มาเลเซียอันดับ 10 ฟิลิปปินส์อันดับ 22 และอินโดนีเซียอันดับ 55 ซึ่งมีอันดับดีกว่าไทย

⁸ IMD Digital Competitive Ranking 2019

⁹ <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2019>
สืบค้น วันที่ 21 ธันวาคม 2562.

ทั้งนี้ เศรษฐกิจของโลกในศตวรรษที่ 21 (ค.ศ. 2000 - 2100) ได้เปลี่ยนแปลงจากระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมยุคแรกๆ ไปเป็นทุนนิยมอุตสาหกรรมข้ามชาติ ระบบเศรษฐกิจที่เน้นความรู้ที่มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและการบริหารจัดการในระดับสูงกว่ายุคก่อนอย่างมาก โดยเน้นการผลิตสินค้าและบริการไฮเทคแบบอัตโนมัติที่ใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่เพิ่มมากขึ้น ต้องการใช้แรงงานและการจัดองค์กรที่มีความรู้และการคิดค้นใหม่ คนทำงานมีความรู้ทักษะแบบใหม่ที่ปรับตัวเรียนรู้งานแบบใหม่ได้เร็ว รวมทั้งตัดสินใจเป็นเพิ่มมากขึ้น¹⁰ ดังนั้น เศรษฐกิจโลกยุคใหม่ บางครั้งใช้คำว่ายุค Disruption Technology หมายความว่า เทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านไอซีทีและอื่นๆ จะเข้าไปแทนที่เทคโนโลยีแบบเก่า ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหม่ที่มีผลกระทบต่อเรื่องอาชีพการงาน และวิถีชีวิตของผู้คนอย่างขนานใหญ่¹¹ นอกจากนี้แนวโน้มสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกที่อาจเกิดขึ้น ในอีก 3 ทศวรรษข้างหน้า (ปี 2560 - 2593)¹² นั้น เทคโนโลยีจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นในช่วงปี 2559 - 2593 อุปกรณ์และสิ่งของที่เชื่อมโยงกันผ่านระบบเครือข่าย (Internet of Everything) จะทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจใหม่ สร้างงานที่แตกต่างเพิ่มค่าจ้างให้สูงขึ้น และมีธุรกิจเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งในอนาคตอันใกล้นี้ ข้อมูลและความรู้ทั้งหมดจะอยู่ในระบบคลาวด์ ส่งผลต่อการจัดการทางเลือกและความคล่องตัวที่เปลี่ยนแปลงไป เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ยังคงเป็นกลไกขับเคลื่อนสำคัญของการถ่ายโอนความรู้ไปทั่วโลก ตลาดเกิดใหม่จะเกิดขึ้นมากในระบบอินเทอร์เน็ต และผลักดันให้การค้าขายผ่านทางออนไลน์ (E-commerce) เติบโตในอนาคตอันใกล้นี้ ข้อมูลและความรู้ทั้งหมดจะอยู่ในระบบคลาวด์ (Cloud) ซึ่งทำให้เกิดการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลง และเกิดความคล่องตัวและทางเลือกใหม่ อย่างไรก็ตาม อุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น คือ การไหลเวียนของข้อมูลที่ยังคงไม่มั่นคง เนื่องจากการเพิ่มขึ้นและการขาดการควบคุมข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ

¹⁰ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (ร่าง) รายงานสภาวะการศึกษาไทย 2561/2562. เอกสารอัดสำเนา

¹¹ <https://www.bangkokbiznews.com/biog/detail/647022> อนุสรณ์ ธรรมใจ “อนาคตภายใต้ Digital Transformation การอภิวัฒน์อุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (2)” กรุงเทพธุรกิจ 12 เมษายน 2560.

¹² สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2560. หน้า 94

อย่างไรก็ตาม จากผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตของประเทศไทยปี 2561¹³ จากสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สพธอ.) หรือ ETDA กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พบว่า พฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยนานขึ้นเป็น 10 ชั่วโมง 5 นาทีต่อวัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 3 ชั่วโมง 41 นาทีต่อวัน โดย Gen Y (อายุ 18 - 37 ปี) เป็นแชมป์การใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงสุดติดกันเป็นปีที่ 4 เป็นผลมาจากการเปลี่ยนผ่านชีวิตไปสู่ดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ คนไทยนิยมใช้โซเชียลมีเดีย อาทิ Facebook, Instagram, Twitter และ Pan tip สูงมากถึง 3 ชั่วโมง 30 นาทีต่อวัน ขณะที่การรับชมวิดีโอสตรีมมิ่ง เช่น YouTube หรือ Line TV มีชั่วโมงการใช้งานเฉลี่ยอยู่ที่ 2 ชั่วโมง 35 นาทีต่อวัน ส่วนการใช้แอปพลิเคชันเพื่อคุย เช่น Messenger และ LINE เฉลี่ย 2 ชั่วโมงต่อวัน การเล่นเกมออนไลน์อยู่ที่ 1 ชั่วโมง 51 นาทีต่อวัน และการอ่านบทความหรือหนังสือทางออนไลน์อยู่ที่ 1 ชั่วโมง 31 นาทีต่อวัน ทั้งนี้ เมื่อดูการเปลี่ยนผ่านการใช้ชีวิตประจำวันไปสู่ชีวิตดิจิทัล พบว่า 5 อันดับแรกที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทำกิจกรรมทางออนไลน์มากกว่าแบบดั้งเดิม ได้แก่ การส่งข้อความ 94.5% การจองโรงแรม 89.2% การจองซื้อตั๋วโดยสาร 87.0% การชำระค่าสินค้าและบริการ 82.8% และการดูหนัง/ฟังเพลง 78.5% ตามลำดับ

ผลการสำรวจยังพบว่ามีหลากหลายกิจกรรมที่คนไทยยังมีความเสี่ยงในการถูกละเมิดข้อมูลส่วนตัว แบ่งได้เป็น **กลุ่ม Baby Boomer (อายุ 54 - 72 ปี)** เมื่อทำธุรกรรมทางการเงินผ่านเว็บไซต์ธนาคารจะละเอียดที่จะสังเกตว่าเป็นเว็บไซต์ที่ขึ้นต้นด้วย https:// หรือไม่ 55.94% และเมื่อสิ้นสุดการใช้งานคอมพิวเตอร์สาธารณะ/อุปกรณ์เคลื่อนที่ของผู้อื่นก็ไม่ลบประวัติการใช้งาน 46.96% หรือไม่ลงชื่อออกจากการใช้งานจากเครื่องดังกล่าว 26.14 % รวมถึงการที่ไม่ได้ล็อกหน้าจออัตโนมัติ 29.1% ขณะที่ **Gen Z (อายุน้อยกว่า 18 ปี)** จะมีความเสี่ยงในเรื่องของการให้วันเดือนปีเกิดที่แท้จริงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ 55.97% การไม่เปลี่ยนรหัสผ่านทุกๆ 3 เดือน 53.73% หรือเปิดอีเมล/คลิกลิงก์ที่ไม่รู้จัก 51.49% รวมทั้งเมื่อใช้งานคอมพิวเตอร์สาธารณะ/อุปกรณ์

¹³ <https://www.etda.or.th/content/etda-reveals-thailand-internet-user-profile-2018.html> สืบค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2560.

เคลื่อนที่ของผู้อื่นมักตั้งค่าให้อุปกรณ์ดังกล่าวจดจำรหัสผ่าน เพื่อจะได้ไม่ต้องพิมพ์ใหม่ ทุกครั้ง 28.36% และคลิกลิงก์ของธนาคารที่ได้จากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่เว็บไซต์ของธนาคาร โดยตรง 16.42% ส่วน **Gen Y (อายุ 18 - 37 ปี)** มักจะชอบทำกิจกรรมเสี่ยงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยตั้งค่าเป็นสาธารณะ เช่น การอัปโหลดรูปถ่าย/วิดีโอทันทีหลังถ่าย 37.90% รวมทั้งการอัปโหลดภาพตั๋วเครื่องบิน/Boarding pass ก่อนการเดินทาง 33.77% และการแชร์ตำแหน่ง (Location) แบบ Real time 13.57% ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ถือเป็นการสร้างความไม่ปลอดภัยให้กับเจ้าของข้อมูล ดังนั้นจึงควรตั้งค่าดังกล่าวเป็นส่วนตัว เปิดให้เฉพาะเพื่อนหรือญาติพี่น้อง หรือคนที่ไว้ใจเท่านั้น สำหรับ **Gen X (อายุ 38 - 53 ปี)** ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่เกิดในยุคเดียวกันหรือก่อนคอมพิวเตอร์เครื่องแรกทำให้ระมัดระวังในการให้ข้อมูลส่วนตัวมากกว่ากลุ่มคนในอายุอื่น ๆ

นอกจากนี้ คนในยุคสังคมดิจิทัลสามารถแบ่งลักษณะได้เป็น ผู้ที่มีความสามารถทางเทคโนโลยีติดตัวมาแต่กำเนิด (Digital Native) คือ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่วโดยไม่ต้องสอน และคนที่เกิดก่อนการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (Digital Immigrant) แต่สามารถเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีได้ภายหลัง สำหรับคนที่ไม่อยากเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (Disengage Holdout) อาจจะถูกตอกออกไปจากสังคมได้ และไม่สามารถอยู่รอดในสังคมดิจิทัลได้ ดังนั้น คนที่เกิดก่อนยุคเทคโนโลยีดิจิทัลจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดในสังคมเทคโนโลยี 4.0 โดยมีทักษะพื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะการจัดการลำดับและแยกแยะข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญ (Cognitive Load Management Ability) เนื่องจากข้อมูลส่วนใหญ่ในปัจจุบันอยู่ในรูปแบบของข้อมูลที่ไม่มีโครงสร้าง 2) ทักษะการแปลงข้อมูลที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ (Computational Thinking Ability) และ 3) ทักษะการทำงานร่วมกับคนอื่นในโลกเสมือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการติดต่อสื่อสารในปัจจุบันจะมีลักษณะเป็นการติดต่อสื่อสารผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลในระบบคลาวด์มากขึ้น¹⁴ รวมทั้ง การพัฒนา 8 ทักษะที่จำเป็นของความฉลาดทางดิจิทัล¹⁵ เพื่อให้มีโอกาสที่ดีในการเข้าถึงช่องทางสำหรับการหาความรู้และพัฒนาศักยภาพ

¹⁴ สรุปลผลการจัดสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 14 เรื่อง “การพัฒนากำลังคนเพื่อสนองความต้องการของประเทศยุคไทยแลนด์ 4.0” 17 กุมภาพันธ์ 2560

¹⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. ครูไทยยุคใหม่สนใจดิจิทัล. พริกหวานกราฟฟิค จำกัด. หน้า 7

ของตนเองได้ทุกที่ ทุกเวลา ได้แก่ 1) ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ของตนเองทั้งในโลกออนไลน์ และโลกความเป็นจริง (Digital Identity) 2) ทักษะการใช้เทคโนโลยี โดยไม่ถูกเทคโนโลยีใช้ (Digital Use) 3) ทักษะในการบริหารความเสี่ยงโลกไซเบอร์ (Digital Safety) 4) ทักษะการบริหารจัดการความปลอดภัยไซเบอร์เบื้องต้นได้ (Digital Security) 5) ทักษะการเข้าสังคมในโลกออนไลน์ (Digital Emotional Intelligence) 6) ทักษะการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านการใช้เทคโนโลยี (Digital Communication) 7) ทักษะการรู้ดิจิทัล สามารถใช้และสร้างสรรค์ได้อย่างเท่าทัน ปลอดภัย (Digital Literacy) และ 8) ทักษะในการเข้าใจสิทธิ เสรีภาพในสังคมดิจิทัล (Digital Rights)

จะเห็นได้ว่า แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อการดำรงชีวิตประจำวันของทุกช่วงวัย ดังนั้นทุกภาคส่วนควรสร้างความร่วมมือร่วมกัน เพื่อสร้างเครือข่ายและร่วมกันพัฒนาศักยภาพของบุคคล รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และใช้เทคโนโลยีเศรษฐกิจดิจิทัล ที่เกิดขึ้นใหม่อย่างเท่าทัน สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกที่กำลังจะเกิดขึ้น ใน 3 ทศวรรษข้างหน้า อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาของประเทศอย่างน่าสนใจ ทั้งในด้านการพัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การมีทักษะการใช้เทคโนโลยี อย่างรู้เท่าทัน เป็นต้น รวมทั้งการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด การเข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง (Internet of Things) ที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้และวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยฉับพลันสิ้นเชิง (Disruption) และการเข้าสู่วิกฤตสังคมสูงวัย เนื่องด้วยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขทำให้ประชาชนมีอายุยืนยาวมากขึ้น ประกอบกับอัตราการเกิดที่ลดลง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม อันเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาวต่อไป

กล่าวโดยสรุป สมรรถนะในการแข่งขันของประเทศไทยในปี 2562 อยู่ในระดับที่ดีเพิ่มมากขึ้นถึง 5 อันดับ และอยู่ในอันดับเกินครึ่ง (อันดับ 25 ของ 63 ประเทศที่เข้าร่วมการประเมิน) ถึงแม้ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจในภาพรวม และผลการจัดอันดับด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นรากฐานของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ของประเทศในระยะยาวเริ่มมีอันดับที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ที่มีอันดับดีขึ้นถึง 4 อันดับจากอันดับที่ 42 ในปี 2561 เป็นอันดับที่ 38 ในปี 2562 อันเป็นผลมาจากการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในภาคเอกชนที่รัฐบาลมีมาตรการส่งเสริมโดยให้นักวิจัยภาครัฐสามารถทำงานร่วมกับภาคเอกชน นอกจากนี้ อันดับความสามารถด้านสาธารณสุขภาคพื้นฐานก็มีอันดับดีขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่เริ่มเห็นเป็นรูปธรรม รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี เพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ยังคงต้องให้ความสำคัญ คือ การพัฒนาทางด้านสังคม ทั้งด้านการศึกษา และสาธารณสุข ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรบุคคลจะส่งผลโดยตรงต่อปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาครัฐกิจ ปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาครัฐและด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ อันจะส่งผลต่อด้านประสิทธิภาพของภาครัฐกิจและสมรรถนะเศรษฐกิจโดยรวม และสามารถยกระดับประเทศให้เท่าทันกับสภาวะการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลก และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา

ตัวชี้วัดด้านการศึกษาตามกรอบการประเมินการจัดอันดับของ IMD จำแนกตามวัตถุประสงค์โดยรวมของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (Enhance Quality of Education) พิจารณาจาก อัตราส่วนนักเรียนต่อครู พบว่า ประเทศไทยมีครู 1 คนรับผิดชอบนักเรียนระดับประถมศึกษาประมาณ 17 คน (อันดับ 40) ซึ่งมีอันดับเท่าเดิมขณะที่อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย 1 คน รับผิดชอบนักเรียนประมาณ 27 คน อยู่อันดับ 60 ซึ่งมีอันดับดีขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา แต่มีอันดับเกือบสุดท้ายและเป็นตัวฉุดรั้ง

อันดับด้านการศึกษาของไทย เมื่อพิจารณาแนวโน้มสัดส่วนนักเรียนต่อ ครู 1 คน ที่สอนระดับประถมศึกษาในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิกระหว่างปี 2558 - 2562 มีแนวโน้มที่ดีขึ้นสำหรับประเทศมาเลเซียครูที่สอนระดับประถมศึกษา 1 คน รับผิดชอบนักเรียน 12 คน (อันดับ 11) ซึ่งเป็นอันดับที่ดีที่สุดในภูมิภาคนี้ แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศสิงคโปร์ที่มีอันดับด้านการศึกษาที่เป็นอันดับ 1 ในภูมิภาคนี้ตลอด 5 ปีที่ผ่านมา พบว่า ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาของประเทศสิงคโปร์ 1 คน รับผิดชอบนักเรียน 15 คน ซึ่งมากกว่าประเทศไทยเล็กน้อย แต่กลับมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีเยี่ยมสะท้อนให้เห็นได้ว่าจำนวนครูต่อนักเรียนอาจไม่ใช่ปัจจัยหลักเพียงปัจจัยเดียวที่ทำให้คุณภาพการศึกษาดีขึ้น แต่อาจมีปัจจัยอื่นๆ เช่น คุณภาพของครู ตัวผู้เรียน สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สภาพเศรษฐกิจชุมชน และความพร้อมของพ่อแม่ผู้ปกครองอีกด้วย

ปัจจุบันประเทศไทยมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กและมีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน เป็นจำนวนมาก จะเห็นได้จาก จำนวนโรงเรียน สหุ. ทั้งหมด 30,122 แห่ง (ปี 2561) ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน อยู่ถึง 15,089 แห่ง ที่รับนักเรียนอยู่ 981,447 คน และโรงเรียนเกือบทั้งหมดสอนในระดับชั้นประถมศึกษา¹⁶ ทำให้มีจำนวนครูน้อย และมีครูไม่ครบทุกสาขาวิชา จำเป็นต้องให้ครูสอนไม่ตรงกับสาขาวิชาเฉพาะ การขาดแคลนครูที่โรงเรียนขนาดเล็กในท้องถิ่นห่างไกล ซึ่งเป็นผลมาจากรูปแบบและสัดส่วนในการผลิตครูที่ขาดแคลนในระดับวิกฤตในขณะนี้ จึงเป็นครูที่มีสมรรถนะความเป็นครูที่สามารถปรับตนไปสอนวิชาต่างๆ ได้ตามความจำเป็น ตลอดจนมีความเป็นครูที่สามารถดูแลเด็กนักเรียนให้มีการพัฒนาได้ตามความถนัด ไม่ใช่การกำกับให้เกิดความรู้ตามหลักสูตรเนื้อหาสาระวิชาการเท่านั้น¹⁷ ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งซึ่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยในปัจจุบัน

นอกจากนี้ จากผลจากการศึกษาอัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับอำเภอของประเทศไทย พบว่า ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่มีสัดส่วนนักเรียนต่อครูในลำดับที่ต่ำกว่าภูมิภาคอื่นของประเทศ และต่ำกว่าพื้นที่ที่อยู่ตาม

¹⁶ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. รายงานพันธกิจของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. หน้า 37 - 39

¹⁷ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. ปฏิรูปการศึกษาไทย. (เอกสารอัคราณา) หน้า 32

แนวตะเข็บชายแดนของประเทศ¹⁸ แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรทรัพยากรบุคคลด้านการศึกษาเชิงพื้นที่ที่อาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยได้ เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก มีแนวโน้มที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2558 โดยครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา รับภาระนักเรียนในจำนวนที่ลดลง และน้อยกว่า 15 คน

สำหรับ ผลการทดสอบ PISA ในปี 2562 นั้น IMD ได้จัดอันดับจากผลการทดสอบ PISA 2015 ของ OECD (ปี 2558) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเด็กอายุ 15 ปี ที่พยายามสะท้อนภาพรวมของทั้งประเทศ พบว่า ประเทศไทยได้อันดับที่ 49 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย OECD และต่ำกว่าเกือบทุกประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยมีคะแนนดีกว่าเพียง 1 ประเทศ คือ ประเทศอินโดนีเซีย ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์ ได้อันดับ 1 รองลงมาได้แก่ ไต้หวัน อันดับ 2 และฮ่องกง อันดับ 3 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม จากรายงานผลการประเมินโครงการ PISA 2018¹⁹ พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยในด้านการอ่าน 393 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 487) คณิตศาสตร์ 419 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 489 คะแนน) และวิทยาศาสตร์ 426 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 489) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ PISA 2015 พบว่า ด้านการอ่านมีคะแนนลดลง 16 คะแนน ส่วนด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีคะแนนเพิ่มขึ้น 3 คะแนน และ 4 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งในการทดสอบทางสถิติถือว่าคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับรอบการประเมินที่ผ่านมา เมื่อวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคะแนนตั้งแต่การประเมินรอบแรกจนถึงปัจจุบัน พบว่า ผลการประเมินด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของไทยไม่เปลี่ยนแปลง แต่ผลการประเมินด้านการอ่านมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง

OECD ได้แบ่งระดับความสามารถของนักเรียนในแต่ละด้านเป็น 6 ระดับ โดยระดับ 2 ถือเป็นระดับพื้นฐานที่นักเรียนสามารถใช้ทักษะและความรู้ในชีวิตจริงได้ พบว่า ในด้านการอ่าน ประเทศไทยมีนักเรียนที่มีความสามารถตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป

¹⁸ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. สภาวะการศึกษาไทย ปี 2558/2559 ความจำเป็นของการแข่งขันและการกระจายอำนาจในระบบการศึกษาไทย. พริกหวานกราฟฟิค. มีนาคม 2560 หน้า 32.

¹⁹ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). โปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล. (เอกสารอัดสำเนา). หน้า 1-2

ประมาณ 40% ขณะที่ค่าเฉลี่ย OECD มีนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป 77% สำหรับด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ นักเรียนไทยที่มีความสามารถตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป มีประมาณ 47% และ 56% ตามลำดับ ขณะที่ค่าเฉลี่ย OECD มีนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป ด้านคณิตศาสตร์ 76% และวิทยาศาสตร์ 78% กล่าวคือนักเรียนไทยมีความรู้ในทุกด้านต่ำกว่าระดับพื้นฐานที่ใช้ทักษะและความรู้ในชีวิตจริง ถึงแม้ว่าในด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์นั้นจะมีนักเรียนไทยที่มีความสามารถระดับสูง (ระดับ 5 และ 6) เพิ่มขึ้นเล็กน้อย เมื่อเทียบกับ PISA 2015 ก็ตาม

เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินการอ่านของนักเรียนไทย PISA 2012 กับ PISA 2018 พบว่า คะแนนการอ่านของนักเรียนไทยโดยเฉลี่ยลดต่ำลง ในขณะที่กลุ่มโรงเรียนเน้นวิทย์ และกลุ่มโรงเรียนสาธิตมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD สำหรับกลุ่มโรงเรียนอื่นมีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย OECD อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจข้อมูลการอ่านหนังสือของประชากรในปี 2558 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าคนไทยวัยเด็ก 6 - 14 ปี อ่านหนังสือมากที่สุด ร้อยละ 90.7 รองลงมาได้แก่ วัยเยาวชน (15 - 24 ปี) ร้อยละ 89.6 วัยทำงาน (25 - 59 ปี) ร้อยละ 79.1 และวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ร้อยละ 52.8 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างการสำรวจที่ผ่านมา พบว่าปี 2558 การอ่านของประชากรทุกกลุ่มวัย มีอัตราการอ่านลดลงจากปี 2556²⁰ ขณะที่พฤติกรรมการอ่านหนังสือของคนไทยเปลี่ยนไปเมื่อดิจิทัลเข้ามามีบทบาทมากขึ้นทำให้คนไทยซื้อหนังสือน้อยลง และอ่านใน Smart Phone Tablet เพิ่มขึ้น รวมถึงการอ่านผ่าน Social Network ด้วย โดยประชากรอายุ 6 ปี ขึ้นไป (62.6 ล้านคน) มีอัตราการอ่าน 77.7% เฉลี่ย 66 นาทีต่อวัน

ในขณะที่ อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี ประเทศไทยมีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 3.3 (อันดับ 43) ในปี 2558 เป็นร้อยละ 7.7 (อันดับ 59) ในปี 2562 ขณะที่ประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกที่ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มการไม่รู้หนังสือลดลง โดยมีประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ มีประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือเพียง ร้อยละ 1 และยังคงอันดับ 1 มาโดยตลอด

²⁰ <http://service.nso.go.th/nso/web/survey/surpop2-3-1.html> สืบค้นวันที่ 23 ธันวาคม 2562.

ดังนั้น ประเทศไทยควรมีการส่งเสริมทักษะความรู้ด้านการอ่าน ทักษะการวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล ทักษะการแปลข้อมูลที่มีประโยชน์ โดยปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการอ่านและการศึกษาค้นคว้าต่อการอ่านตั้งเด็กจากพ่อและแม่²¹ เนื่องจากปัจจุบัน พฤติกรรมการของคนไทยได้เปลี่ยนไป เมื่อดิจิทัลเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ฉะนั้น รัฐควรมีนโยบายการผลิตสื่อและช่องทางการเผยแพร่ที่สามารถเข้าถึงประชากรทุกช่วงวัย ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือ ตำรา) สื่อวิทยุทัศน์ (ซีดี วีซีดี) สื่อดิจิทัล (สื่อออนไลน์) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E - Book) โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม เนื่องจากสังคมปัจจุบัน ประชาชนมีการเข้าถึงสื่อออนไลน์เป็นจำนวนมาก รวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนมีการรู้หนังสือและความสามารถในการอ่านเพิ่มมากขึ้น พร้อมกับส่งเสริมให้ประชาชนรักการอ่าน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในโลกยุคปัจจุบันและในอนาคตซึ่งเป็นโลกแห่งเทคโนโลยีดิจิทัลต่อไป

สำหรับ ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา IMD ได้พิจารณาจากร้อยละของประชากรอายุ 25 - 34 ปี ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป ในปี 2562 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรวัยดังกล่าวสำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป อยู่ในอันดับ 41 (ร้อยละ 33.6) เมื่อพิจารณาแนวโน้มระหว่างปี 2558 - 2562 พบว่า ประเทศไทยมีอันดับดีขึ้น ในขณะที่ ประเทศสิงคโปร์ เกาหลีใต้ ฮ่องกง และญี่ปุ่น ยังคงเป็นอันดับ 1 ถึงอันดับ 4 ของโลกมาโดยตลอด 5 ปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยกลุ่มเอเชียและระดับโลก จากข้อมูลของ QS University Ranking : Asia ปี 2020 พบว่า อันดับของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยติดอันดับ 300 อันดับแรกเพียง 1 มหาวิทยาลัย ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อันดับ 247) รองมาคือ มหาวิทยาลัยมหิดล (อันดับ 314) ในขณะที่มหาวิทยาลัยของสิงคโปร์ติดอันดับ 15 อันดับแรกของโลก 2 แห่ง และเป็นที 1 ในภูมิภาคเอเชีย รองลงมาได้แก่ จีน (อันดับ 16) ญี่ปุ่น (อันดับ 22) และฮ่องกง (อันดับ 25)²²

นอกจากนี้ **ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL)** ในปี 2562 IMD พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยจากการสอบ TOEFL 2017 (ปี 2560) พบว่า **ประเทศไทย**

²¹ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุเพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคนรองรับโลกศตวรรษที่ 21. 2558. หน้า 349

²² <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2020> สืบค้นวันที่ 23 ธันวาคม 2562.

มีผลการจัดอันดับที่ 59 ซึ่งเป็นอันดับเกือบสุดท้าย มีอันดับสูงกว่าเพียง 2 ประเทศ คือ ประเทศมองโกเลีย (อันดับ 61) และญี่ปุ่น (อันดับ 62) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ แนวโน้มด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ระหว่างปี 2558 - 2562 ของ ประเทศกลุ่มเอเชียแปซิฟิก พบว่า ประเทศสิงคโปร์ ยังคงครองอันดับ 1 ในภูมิภาคนี้ โดยมีญี่ปุ่นเป็นอันดับสุดท้ายตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา สอดคล้องกับรายงาน การจัดอันดับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของ Education First (EF)²³ ซึ่งได้วิเคราะห์ข้อมูล และจัดอันดับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก 100 ประเทศทั่วโลก พบว่า ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 74 จาก 100 ประเทศ มีคะแนน ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ที่ 47.61 จาก 100 คะแนนเต็ม ซึ่งอยู่ในระดับต่ำมาก (Very Low) โดยทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของไทยอยู่ในอันดับที่ 6 จาก 8 ประเทศในภูมิภาค เอเชียตามหลังสิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เวียดนาม และอินโดนีเซีย แสดงให้เห็นว่าทักษะทางภาษาของประเทศไทยนั้น อยู่ในอันดับที่ไม่ดี ควรดำเนินการพัฒนา อย่างเร่งด่วน

จากผลการจัดอันดับโดย World Economic Forum ปี 2562 ที่ได้จัด อันดับความสามารถทางการแข่งขันระดับโลก 4.0 ประจำปี 2562 พบว่า การสอน ทักษะการคิดวิเคราะห์ของไทย อยู่ในอันดับ 89 ได้คะแนน 3.2 จากคะแนนเต็ม 7 อยู่ในอันดับเกือบสุดท้ายในภูมิภาคเอเชีย โดยมีอันดับดีกว่าเพียง 1 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม²⁴ นอกจากนี้ ทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 79 ได้ 4 คะแนนจากคะแนนเต็ม 7 คะแนน อยู่ในอันดับ 7 ของภูมิภาคอาเซียน มีอันดับ ดีกว่าเพียง 2 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา และเวียดนาม เท่านั้น

ทั้งนี้ ประเทศสิงคโปร์ มีอันดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ และการสอน วิทยาศาสตร์ในโรงเรียนอยู่ในอันดับ 1 มาโดยตลอด 5 ปีที่ผ่านมา สาเหตุหนึ่งอาจเนื่อง มาจากหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ของสิงคโปร์ตระหนัก ว่าภาษาและการอ่านเป็นวิชาแรกที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ถัดมา คือ วิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์เบื้องต้น โดยเน้นการฝึกการคิด การเข้าใจอย่างเป็นเหตุผลเชื่อมโยง

²³ https://www.ef.co.th/_/~/media/centralefcom/epi/downloads/full-reports/v8/ef-epi-2020-english.pdf สืบค้นวันที่ 23 ธันวาคม 2562.

²⁴ <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2019> สืบค้น วันที่ 21 พฤศจิกายน 2562.

และเป็นระบบ การเน้น 3 วิชาในชั้นประถมศึกษา โดยพยายามวิจัย ค้นคว้า หาวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย สนุกกับการเรียน ผลิตรูที่สอนใน 3 ด้านนี้อย่างได้ผลคืออย่างพอเพียง ทำให้นักเรียนสิงคโปร์ได้รับการปูพื้นฐานวิธีการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง²⁵

จะเห็นได้ว่า คุณภาพการศึกษาของประเทศไทยยังไม่ดีมากนัก ไม่ว่าจะ เป็นอัตราส่วนครูต่อนักเรียนที่ครูสอนในระดับมัธยมศึกษา 1 คน รับผิดชอบนักเรียน ในจำนวนที่มากกว่า 25 คน และมากกว่าเกือบทุกประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก รวมทั้งความสามารถของนักเรียนในด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ที่ต่ำลง ซึ่งเห็นได้จากผลการสอบ PISA ที่อยู่ในระดับต่ำกว่าเกือบทุกประเทศในภูมิภาคนี้ และพบว่าอัตราการไม่รู้หนังสือของไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีแนวโน้มลดลง รวมถึงความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ และผลสัมฤทธิ์ของการ อุดมศึกษา ที่อยู่ในระดับไม่ดีมากนัก ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาความรู้ ความสามารถ ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ รวมทั้งความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และการนำ ความรู้ไปใช้ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลง ของโลกยุคดิจิทัลที่กำลังจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตอันใกล้

2.2 ด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Reduce Disparity in Education) เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา (Equity in Education) เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ซึ่ง IMD ได้นำเสนอ อัตราการเข้าเรียน ระดับมัธยมศึกษาโดยพิจารณาจากจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาอายุ 12 - 17 ปี ที่เรียนเต็มเวลาต่อประชากรกลุ่มอายุเดียวกัน ประเทศไทยมีอัตราการเข้าเรียนระดับ มัธยมศึกษา ปี 2562 ร้อยละ 77.3 (อันดับ 56) ซึ่งต่ำกว่าประเทศในกลุ่มเอเชีย แปซิฟิกที่ส่วนใหญ่ที่มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาของประชากรกลุ่มอายุ ดังกล่าวร้อยละ 90 ขึ้นไป เมื่อพิจารณาแนวโน้มของอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ระหว่างปี 2558 - 2562 พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มของอัตราการเข้าเรียนระดับ มัธยมศึกษาดีขึ้น จากร้อยละ 79.5 ในปี 2558 เป็นร้อยละ 83.6 ในปี 2560 และ ลดลงในปีนี้เป็นร้อยละ 77.3 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก พบว่า เกือบทุกประเทศมีแนวโน้มที่ดีขึ้น

²⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 จะปฏิรูปการศึกษาไทย ให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร. พิมพ์ดีการพิมพ์. 2559. หน้า 112

สำหรับ การจัดอันดับโดย World Economic Forum ปี 2560 - 2561²⁶ พบว่า ประเทศไทยมีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา (อายุ 12 - 17 ปี) ร้อยละ 129.0 (อันดับ 8) จากทั้งหมด 137 ประเทศ เป็นที่สังเกตได้ว่า ประเทศไทยมีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาดีที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เป็นรองเพียงประเทศเดียว ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย ร้อยละ 137 (อันดับ 4) และมีอันดับดีที่สุดในรอบ 5 ปี ที่ผ่านมา นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีอัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา (อายุ 6 - 11 ปี) ร้อยละ 90.8 (อันดับ 100) น้อยกว่าเกือบทุกประเทศในเอเชียแปซิฟิก ยกเว้น ประเทศอินโดนีเซีย ร้อยละ 89.7 (อันดับ 106) โดยมีประเทศสิงคโปร์ และจีนร้อยละ 100 (อันดับ 1) ในส่วนอัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา ประเทศไทยมีอัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 48.9 (อันดับ 60) ดีกว่าหลายประเทศในเอเชียแปซิฟิก ยกเว้น เกาหลี ร้อยละ 93.2 (อันดับ 3) สิงคโปร์ ร้อยละ 92.2 (อันดับ 4) ออสเตรเลีย ร้อยละ 90.3 (อันดับ 5) นิวซีแลนด์ ร้อยละ 83.9 (อันดับ 10) มองโกเลีย ร้อยละ 68.6 (อันดับ 29) และฮ่องกง ร้อยละ 68.5 (อันดับ 31)

อย่างไรก็ตาม จากรายงานการศึกษาสถานะการศึกษาไทย ปี 2559/2560²⁷ พบว่า เด็กประถมศึกษา (3-5 ปี) มีอัตราการเข้าเรียนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 94.4 ในปี 2552 เป็นร้อยละ 118.3 ในปี 2558 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กในกลุ่มอายุนี้อาจมีโอกาสรับการศึกษาปฐมวัยช่วงอนุบาลเพิ่มขึ้น และมีเด็กจำนวนหนึ่งเข้าเรียนก่อนวัย แต่จากนี้ไปการศึกษาปฐมวัยควรเน้นคุณภาพเพื่อวางรากฐานการพัฒนาที่ดีให้แก่เด็ก เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่สำคัญและเป็นรากฐานของการพัฒนาไปตลอดชีวิต รวมทั้ง ประชากรกลุ่มวัยเรียนมีโอกาสเข้ารับการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ส่งผลให้ประชากรในวัยเรียนมีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน อย่างไรก็ตาม อัตราการเข้าเรียนต่อประชากรช่วงอายุ 12 - 14 ปี มีแนวโน้มลดลง จากร้อยละ 99.4 ในปี 2553 เหลือร้อยละ 88.3 ในปี 2558 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ยังมีประชากรที่อยู่ในวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษามากกว่าร้อยละ 11.7 หรือจำนวนประมาณ 310,000 คน อาจกล่าวได้ว่า ประชากร

²⁶ <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018> สืบค้น วันที่ 13 พฤศจิกายน 2560.

²⁷ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.สถานะการศึกษาไทย ปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทย เพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0. พริกหวานกราฟฟิค จำกัด. หน้า 15 - 25 จ

ของไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น แต่ประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ไม่ได้เข้าการศึกษาก็ยังคงมีจำนวนมาก ดังนั้น ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม และสิ่งสำคัญที่ต้องให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพของการศึกษาซึ่งเป็นปัญหาที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่ต่อไป

นอกจากนี้ จากรายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2560/2561²⁸ ได้วิเคราะห์อัตราการเข้าเรียนของประเทศไทย พบว่า เมื่อนำข้อมูลสัมมะโนประชากรและเคหะมาวิเคราะห์อัตราการเข้าเรียนในแต่ละพื้นที่ พบว่า อัตราการเข้าเรียนระดับปฐมวัยแทบทุกอำเภอสูงกว่าร้อยละ 95 ยกเว้นพื้นที่ตะเข็บชายแดนประเทศพม่า ส่วนในระดับประถมศึกษา (อายุระหว่าง 6 - 11 ปี) และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 12 - 14 ปี) ก็มีอัตราการเข้าเรียนในทุกอำเภออยู่ในระดับที่สูงมาก ในขณะที่อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุ 15 - 17 ปี) ยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงมากนัก รวมทั้ง จากข้อมูลของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการยังชี้ให้เห็นว่า จำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาในปีการศึกษา 2560 มีอยู่ประมาณ 4.8 ล้านคน มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2546 ซึ่งแนวโน้มที่ลดลงนี้เป็นผลมาจากการลดลงของจำนวนประชากรในวัยเรียน ในทำนองเดียวกันจำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และอุดมศึกษา ก็มีแนวโน้มลดลงเช่นเดียวกัน แต่อยู่ในอัตราที่ต่ำกว่า ยกเว้นระดับก่อนประถมศึกษาที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจในการศึกษาปฐมวัยที่เพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ซึ่งต่างสะท้อนในทิศทางเดียวกันว่า ด้านปริมาณ เด็กวัยเรียนในประเทศไทยสามารถเข้าถึงบริการด้านการศึกษาอย่างทั่วถึง อาจจะมีปัญหาบ้างตามชายขอบ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาอัตราการเข้าเรียนตามภูมิภาค²⁹ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปี 2543 มีอัตราการเข้าเรียนสูงสุดในทุกช่วงอายุ ขณะที่พื้นที่ที่มีอัตราการเข้าเรียนในช่วงอายุ 12 - 17 ปี ต่ำที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่เมื่อพิจารณาจากข้อมูลในปี 2553 ชี้ให้เห็นว่า กรุงเทพมหานครมีอัตราการเข้าเรียนต่ำกว่าภูมิภาคอื่นอย่างชัดเจน ในขณะเดียวกัน อัตราการเข้าเรียนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือกลับเพิ่มขึ้น

²⁸ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. สภาวะการศึกษาไทย ปี 2560/2561 ฐานข้อมูลกับการบรรลุตามเป้าหมายแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด หน้า 33 - 35.

²⁹ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. สภาวะการศึกษาไทย ปี 2558/2559 ความจำเป็นของการแข่งขันและการกระจายอำนาจในระบบการศึกษาไทย. 21 เซ็นจูรี จำกัด. หน้า 15 - 25

อย่างชัดเจนเช่นกัน ทั้งนี้ น่าจะเป็นผลมาจากการขยายตัวของโรงเรียนในเขตชนบทที่เกิดจากการกำหนดให้การศึกษาภาคบังคับครอบคลุมถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในขณะที่กรุงเทพมหานครกลับมีอัตราการเข้าเรียนที่มีแนวโน้มลดลงจากประมาณร้อยละ 67 ในปี 2543 เป็นร้อยละ 62 ในปี 2553 ซึ่งสาเหตุหนึ่งอาจเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนบุตรหลานของแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและอยู่ในวัยเรียน แต่ไม่ได้เข้าเรียน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาอัตราการเข้าเรียนของผู้เรียนในทุกภูมิภาครวมทั้งกรุงเทพฯ พบว่ามีอัตราการเข้าเรียนที่เพิ่มขึ้น แต่ยังไม่ถึง ร้อยละ 80 ในทุกภูมิภาคเนื่องจากปัญหาของภูมิภาคที่มีความแตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม ยังพบเด็กไทยที่ไม่สามารถได้รับการศึกษาตามวัยของตนด้วยเหตุต่างๆ จำนวนไม่น้อย ซึ่งจากการศึกษาในปี 2555³⁰ พบว่า ต้นเหตุที่เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาเกิดจากความยากจนมากที่สุด มีถึง 4,144,783 คน รองลงมาเป็นเด็กด้อยโอกาสประเภทอื่นๆ จำนวน 75,118 คน และน้อยที่สุดเป็นเด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศ จำนวน 25 คน โดยพบว่าเด็กด้อยโอกาสเหล่านี้ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับครอบครัวที่เป็นกลุ่มแรงงานรายได้ต่ำ มีจำนวนถึง 13.8 คน นอกจากนี้ยังมีเด็กที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพการงานที่ต้องย้ายที่ทำอาชีพอยู่บ่อยๆ จนเด็กไม่สามารถเข้าโรงเรียนเป็นหลักแหล่งได้ เด็กที่เกิดจากพ่อแม่ไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งได้รับโอกาสเข้าถึงการศึกษาในโรงเรียนสำหรับเด็กในแต่ละอายุมีความแตกต่างกันตามถิ่นที่อยู่

นอกจากนี้ IMD พิจารณาจากร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นในปี 2558 พบว่า ไทยมีผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ลดลง 22 อันดับ จากอันดับที่ 23 (ร้อยละ 60.9) ในปี 2558 เป็นอันดับที่ 45 (ร้อยละ 23.6) ในปี 2562 เมื่อพิจารณาประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกพบว่า มาเลเซีย มีอัตราของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมากที่สุดอันดับ 4 (ร้อยละ 58.5) สำหรับ ฮองกง และสิงคโปร์ไม่ได้เข้าร่วมการจัดอันดับในตัวชี้วัดนี้ ทั้งนี้ ประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกส่วนใหญ่มีอัตราของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปลดลง

³⁰ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. รายงานเฉพาะเรื่องที่ 2 ความไม่เสมอภาคทางการศึกษา. หน้า 12 - 13

จะเห็นได้ว่า การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของไทย เมื่อพิจารณาจากอัตราการเข้าเรียนจากตัวชี้วัดจากการประเมินของ IMD ปี 2019 และ WEF (ปี 2017 - 2018) นั้น มีแนวโน้มที่ดีในบางประเด็น แต่ยังไม่ดีมากนักเมื่อเทียบกับประเทศที่มีอันดับการจัดการศึกษาที่ดีที่สุดในภูมิภาคนี้ แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของประเทศไทยยังสร้างโอกาสทางการศึกษาได้ไม่ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมายมากนัก และมีความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ ซึ่งจะพบปัญหาที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านการด้อยโอกาสเนื่องจากปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของผู้ปกครองของเด็ก และการเข้าไม่ถึงบริการทางการศึกษาที่ตั้งของโรงเรียน แต่สิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง เพื่อสะท้อนภาพการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างแท้จริง คือ การมีข้อมูลนักเรียนที่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงทุกคน ซึ่งข้อมูลต้องสะท้อนความเป็นจริงได้ตามบริบทพื้นที่ รวมถึงการมีระบบเครือข่ายกองทุนเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึงได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ในแต่ละพื้นที่มีบริบทที่มีความแตกต่างกัน และมีความยากง่ายในการส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดโอกาสทางการศึกษาที่ไม่เหมือนกัน

2.3 ด้านการมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Leverage Excellence and Competitiveness) หมายถึง การสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีศักยภาพสูง และสอดคล้องกับทิศทางการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ IMD พิจารณาจาก การศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยสามารถตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขัน อันดับ 44 การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 40 ประเทศไทยมีทักษะด้านภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการอยู่ในอันดับ 46 และการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ อันดับ 45 จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มของการสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนเพื่อมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศดีขึ้นเล็กน้อย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับเกือบสุดท้ายในกลุ่มนี้

ดังนั้น การศึกษาของประเทศไทยยังไม่สามารถสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีศักยภาพสูง สอดคล้องกับทิศทางการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้ดีมากนัก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโลก ในศตวรรษที่ 21 จากระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมยุคแรกๆ ไปเป็นทุนนิยมอุตสาหกรรมข้ามชาติที่มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและการบริหารจัดการในระดับที่สูงกว่ายุคก่อนอย่างมาก เน้นการผลิตสินค้าและบริการไฮเทคแบบอัตโนมัติที่ใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่เพิ่มขึ้น ต้องการใช้แรงงานและการจัดการที่มีความรู้และการคิดค้นใหม่ คนทำงานมีความรู้ทักษะแบบใหม่ที่เรียนรู้งานแบบใหม่ได้เร็ว สามารถตัดสินใจได้เพิ่มขึ้นมาก รวมทั้งเป็นยุคอุตสาหกรรม 4.0 ที่มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา ซึ่งเทคโนโลยีทำให้ประสิทธิภาพการทำงานเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งมีการเชื่อมต่อเทคโนโลยีเข้ากับอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานในรูปแบบของ Internet of Things และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ระบบการขนส่ง และความต้องการของผู้บริโภค เป็นต้น

จากผลการจัดอันดับโดย World Economic Forum 2019³¹ ที่ได้จัดอันดับความสามารถทางการแข่งขันระดับโลก 4.0 ประจำปี 2562 จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ด้านทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา อยู่ในอันดับที่ 79 ได้คะแนน 4 ด้านทักษะด้านดิจิทัลของประชากร อยู่ในอันดับที่ 66 ได้คะแนน 4.3 และด้านความง่ายในการค้นพบแรงงานที่ทักษะ อยู่ในอันดับ 86 ได้คะแนน 4 จากคะแนนเต็ม 7 จะเห็นได้ว่า ทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา ทักษะด้านดิจิทัล และความสามารถในการค้นพบแรงงานที่ทักษะโดยง่ายอยู่ในอันดับเกือบสุดท้ายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยมีอันดับดีกว่าเพียง กัมพูชา เวียดนาม และลาว เท่านั้น

ทั้งนี้ การนำเทคโนโลยีมาใช้จะส่งผลกระทบต่อตำแหน่งงานใน 10 - 15 ปีข้างหน้า และทำให้งานจำนวนหนึ่งหายไป แต่จะมีการสร้างงานรูปแบบใหม่ขึ้นมาอีกจำนวนหนึ่ง โดยรูปแบบงานจะเปลี่ยนไปภายหลังจากการเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 แบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะ คือ 1) งานที่หายไปจากการถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักร 2) งานที่ทำร่วมกับเครื่องจักร เช่น เครื่องมือหุ่นยนต์ทางการแพทย์ที่ต้องใช้คนในการ

³¹ <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2018>
สืบค้น วันที่ 22 พฤศจิกายน 2561.

ควบคุมและสั่งการ 3) งานเครื่องจักรที่เกี่ยวกับการศิ่ข้อมูล การเก็บข้อมูลแต่ไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ และต้องอาศัยคนในการวิเคราะห์ข้อมูล และ 4) งานที่เครื่องจักรไม่สามารถทำได้ คืองานเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ จากการศึกษาของ OECD ปี 2018 พบว่า แรงงานกว่า 66 ล้านคนจะตกงาน³²

ถึงแม้ว่า ระดับการศึกษาของประชากรวัยแรงงานไทย (กลุ่มอายุ 15 - 59 ปี) จะมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอุดมศึกษา และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี³³ แต่การใช้งานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลยังไม่นิยมเท่าที่ควร โดยเฉพาะ SMEs มีการใช้เทคโนโลยีในระดับที่ค่อนข้างต่ำ ขณะที่รูปแบบของงานใหม่ๆ ต้องการความรู้ และทักษะในระดับสูง รวมทั้งยังมีจุดอ่อนด้านภาษาในการสื่อสาร³⁴ นอกจากนี้ จากการเปลี่ยนแปลงจากยุค Industry 1.0 2.0 และ 3.0 จนก้าวสู่ยุค Industry 4.0 ที่มีการเปลี่ยนแปลงแรงงานจาก Labor เป็น Intelligence Worker ซึ่งต้องใช้ทักษะในการเรียนรู้ใหม่ๆ ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเร็ว ระบบการเรียนการสอนนอกสถานศึกษามีมากขึ้น คนจำนวนมากที่สามารถเรียนรู้พร้อมกับพัฒนาทักษะของตัวเองเพื่อสามารถทำงานได้ ความเชื่อเรื่องวุฒิการศึกษาที่ระดับศักยภาพในการทำงานของคน (Skilled หรือ Unskilled labor) จะมีการเชื่อมโยงกันน้อยลง โดยเฉพาะบริษัทด้านเทคโนโลยีขั้นสูงใน Industry 4.0 จะให้ความสำคัญกับผู้สมัครที่มีผลงานและมีประสบการณ์ด้วยตัวเองมากกว่าวุฒิบัตรจากการศึกษาในระบบ เนื่องจากปัจจุบันนี้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคม แต่หากสังคมและคนในสังคมขาดความรู้ ทักษะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขาดความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัล นอกจากจะไม่ได้ประโยชน์จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีแล้วยังตกเป็นเหยื่อทางเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดผลเชิงลบมากมายมหาศาล³⁵

³² สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานการศึกษาแนวปฏิบัติของการสร้างและส่งเสริมการรู้ดิจิทัล สำหรับครู. พริกหวานกราฟฟิค. 2562. หน้า 7

³³ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. ปีการศึกษาเฉลี่ยของประเทศไทย ปี 2555 - 2559. พริกหวานกราฟฟิค. 2560 หน้า (จ)

³⁴ กระทรวงแรงงาน. ภาวะสังคมไทยไตรมาสแรก ปี 2560. ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม 2560 (เอกสารอัดสำเนา)

³⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานการศึกษาแนวปฏิบัติของการสร้างและส่งเสริมการรู้ดิจิทัล สำหรับครู. พริกหวานกราฟฟิค. 2562. หน้า 7

ในอนาคตคนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถทางเทคโนโลยี จะสามารถทำงานได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ รวมทั้งสามารถใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่มีอยู่ได้อย่างคล่องแคล่ว และการทำงานจะเป็นระบบอัตโนมัติมากขึ้น ดังนั้น การพัฒนามนุษย์เพื่อสนองต่อความต้องการในยุคอุตสาหกรรม 4.0 จึงจำเป็นต้องพัฒนาให้คนมีทักษะพื้นฐานที่สำคัญประกอบด้วย ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี กล่าวคือ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างคล่องแคล่วทุกรูปแบบที่อยู่ในยุค Internet of Things ได้ รวมทั้งทักษะความสามารถในการทำงานเป็นเครือข่าย ติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลได้

สำหรับ ประเทศไทย 4.0 มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมดิจิทัลและการใช้เทคโนโลยีผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีการนำ Big Data มาใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้น ผู้ใช้จำเป็นต้องมีทักษะในการคิดวิเคราะห์เพื่อสามารถเปลี่ยนข้อมูลให้กลายเป็นการปฏิบัติงานที่มีประโยชน์ได้ ดังนั้น ทักษะการคิดวิเคราะห์ จึงเป็นทักษะจำเป็นพื้นฐานในยุคประเทศไทย 4.0 เพราะเป็นยุคของการหลั่งไหลด้านข้อมูลข่าวสารที่ปราศจากโครงสร้างหรือรูปแบบที่ชัดเจน ดังนั้น การจัดการศึกษาควรมุ่งเน้นการพัฒนากำลังคนให้มีทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องและดำรงชีวิตอยู่ได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีประเทศที่เป็นตัวอย่างที่ดีในการพัฒนาและเตรียมคนเพื่อรองรับสังคมดิจิทัล ตัวอย่างเช่น ประเทศมาเลเซีย มีเป้าหมายการพัฒนาคนเพื่อเตรียมพร้อมรองรับสังคมดิจิทัล โดยเริ่มต้นจากโรงเรียน และกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ชัดเจน มีการจัดทำหลักสูตร ตัวชี้วัด รวมทั้งการวัดและประเมินผลที่เป็นระบบเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและทักษะกระบวนการทางความคิด เพื่อมุ่งสู่การเป็นพลเมืองดิจิทัลในอนาคต ประเทศฟินแลนด์ มีการประกาศอย่างเป็นทางการให้ยกเลิกวิชาเรียนออกจากหลักสูตรการศึกษา โดยจะไม่มี การสอบรายวิชาต่างๆ ในโรงเรียน แต่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้ ประเทศอิสราเอลประสบความสำเร็จด้านการสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพ โดยมีการสอนให้ผู้เรียนเขียนโปรแกรมประยุกต์ได้ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา นอกจากนั้น ประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ญี่ปุ่น เกาหลี และจีน เป็นต้น ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนเพื่อรองรับ

ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลและการขับเคลื่อนหลักต้นระบบเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศอย่างเห็นผลเป็นรูปธรรม เช่นกัน

ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องเร่งพัฒนาความรู้ความสามารถของแรงงานทั้งด้านทักษะเทคโนโลยี และภาษา เพื่อสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีศักยภาพสูง สอดคล้องกับทิศทางการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ และรองรับระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ที่ต้องการคนทำงานที่มีความรู้ทักษะแบบใหม่เพิ่มขึ้น รวมทั้งเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เนื่องจาก คนที่ไม่มีความรู้ทักษะแบบใหม่ คิด/ทำอะไรใหม่ๆ แก้ปัญหายาก ซ้ำซ้อนไม่เป็น ต้องตกงาน หรือไม่ก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปทำงานแบบใช้แรงงาน ซึ่งงานบางอย่างเป็นงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะมาก และยังใช้คอมพิวเตอร์ทำแทนไม่ได้ เช่น งานทำความสะอาด เก็บขยะ ฯลฯ โดยได้ค่าจ้างในอัตราที่ต่ำ³⁶ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม ผลเชิงบวกของ Digital Disruption ต่อการศึกษาที่เด่นชัดคือ เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญของการขยายโอกาสและสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาให้เกิดขึ้นได้ ผ่านแนวคิด Open Education เช่น ระบบคลังบทเรียนออนไลน์แบบเปิด หรือ Massive Open Online Courses (MOOC) ที่สามารถเรียนรู้ออนไลน์ผ่านบทเรียนต่างๆ ทั่วโลกได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งในปัจจุบันสถาบันการศึกษาและผู้ให้บริการด้านการศึกษาทั่วโลกทั้งในและต่างประเทศต่างจัดคอร์สเรียนที่น่าสนใจให้สามารถเรียนรู้โดยไม่ต้องเดินทาง อีกทั้ง สามารถได้รับการรับรองประกาศนียบัตรในการจบหลักสูตรได้ และระบบคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด หรือ Open Educational Resource (OER) ที่เป็นคลังสื่อ ทั้งภาพ วิดีโอ องค์กรความรู้สำหรับการดำรงชีวิตต่างๆ ที่เจ้าของ ผู้สร้างสรรค์ผลงานอนุญาตให้ใช้ได้ภายใต้สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ (Creative Commons)³⁷

ดังนั้น การศึกษาไทยจึงต้องเร่งแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้มีความเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการพัฒนาความรู้ความสามารถ

³⁶ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร. พิมพ์ดีการพิมพ์. 2559. หน้า 64

³⁷ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานการศึกษาแนวปฏิบัติของการสร้างและส่งเสริมการเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับครู. พริกหวานกราฟฟิค. 2562. หน้า 10

ของนักเรียนทั้งด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ที่เป็นวิชาพื้นฐานหลักในการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ และสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศ และการให้ความสำคัญของการรู้หนังสือและความสามารถในการอ่านที่เพิ่มมากขึ้น หลักของผู้เรียน โดยเฉพาะความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ รวมทั้งการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะเพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียน (Student Care Competencies)³⁸ ที่เป็นสมรรถนะสำคัญที่จำเป็นต่อการทำงาน และการเรียนรู้ของผู้เรียนในโลกยุคปัจจุบัน ได้แก่ 1) ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร 2) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน 3) การสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ 4) ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 5) ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน 6) ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ 7) ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม 8) การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล 9) การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและภาวะผู้นำ และ 10) การเป็นพลเมืองตื่นรู้ และสำนึกสากล ซึ่งสมรรถนะทั้ง 10 นี้ จะช่วยให้เด็กไทยมีคุณสมบัติเป็นคนไทยฉลาดรู้ อยู่ดีมีสุข มีความสามารถสูง และใส่ใจสังคม เนื่องจากความสามารถเหล่านี้จะเป็นความรู้พื้นฐานที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยมีทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลที่กำลังเกิดขึ้น

2.4 ด้านการปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล (Improve Efficiency, Agility and Good Governance) IMD พิจารณาจาก งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ในปี 2562 IMD 2019 ใช้ฐานข้อมูลปี 2017 เป็นหลักในการคำนวณ พบว่า ประเทศไทยมีการลงทุนทางการศึกษา ร้อยละ 3.5 ของ GDP ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่า ฮองกง ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ แต่ประเทศไทยกลับมีคุณภาพทางการศึกษาที่ต่ำกว่าประเทศดังกล่าว ขณะที่งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร ของประเทศไทย อยู่ที่ 239 เหรียญสหรัฐ คิดเป็นเงินไทย 7,791 บาท³⁹ ซึ่งน้อยกว่าประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเอเชีย

³⁸ <https://www.thaiedreform.org/news/1393/> สืบค้นวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 การประชุมคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ครั้งที่ 31/2561. กอปศ. วางแนวทาง 10 สมรรถนะหลักเพื่อให้เด็กไทยฉลาดรู้ อยู่ดีมีสุข มีความสามารถสูง และใส่ใจสังคม.

³⁹ https://www.bot.or.th/thai/_layouts/application/exchangerate/exchangerate.aspx (อัตราแลกเปลี่ยน 32.60 บาท ต่อ 1 เหรียญสหรัฐ) สืบค้น วันที่ 23 พฤศจิกายน 2562.

แปซิฟิก โดยจะเห็นได้จากงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากรของประเทศจีน 321 เหรียญสหรัฐ คิดเป็นเงินไทย 10,465 บาท มากกว่าไทยเกือบ 1 เท่า มาเลเซีย 440 เหรียญสหรัฐ คิดเป็นเงินไทย 14,344 บาท มากกว่าไทย 1.84 เท่า และสิงคโปร์ 1,638 เหรียญสหรัฐ คิดเป็นเงินไทย 53,399 บาท มากกว่าไทยถึง 6.8 เท่า นอกจากนี้ งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 18 (อันดับ 41) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิก ระหว่างปี 2558 - 2562 พบว่า ประเทศส่วนใหญ่มีงบประมาณด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ใกล้เคียงกัน

จะเห็นได้ว่า ประเทศสิงคโปร์ ญี่ปุ่น และฮ่องกง ซึ่งมีงบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ต่ำกว่าประเทศไทย แต่กลับมีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อหัวประชากรมากกว่าประเทศไทย ประกอบกับประเทศดังกล่าว ยังมีคุณภาพการศึกษาที่ดีกว่าประเทศไทยอีกด้วย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการบริหารและการจัดการงบประมาณด้านการศึกษาของไทยยังไม่สอดคล้องและส่งผลต่อคุณภาพการศึกษามากนัก นอกจากนี้ จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาต่อในประเทศต่อประชากร 1,000 คน ในปี 2562 มีเพียงร้อยละ 0.48 (อันดับ 51) โดยมีประเทศออสเตรเลีย มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนในประเทศต่อประชากร 1,000 คน เป็นอันดับ 1 มาโดยตลอด รองลงมาได้แก่ นิวซีแลนด์ และสิงคโปร์ อยู่ในอันดับ 2 และอันดับ 3 สลับกัน สำหรับนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน ในปี 2562 มีเพียงร้อยละ 0.45 (อันดับ 53) สำหรับประเทศที่มีจำนวนนักศึกษาในประเทศไปศึกษาต่อต่างประเทศมากที่สุด ได้แก่ ฮ่องกง รองลงมา ได้แก่ สิงคโปร์ ซึ่งฮ่องกงมีจำนวนนักศึกษาในประเทศไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน มากที่สุดมาโดยตลอด รวมทั้งประเทศไทยมีผลการจัดอันดับดัชนีมหาวิทยาลัย อยู่ในอันดับ 50 ซึ่งเป็นอันดับเกือบสุดท้ายในภูมิภาคนี้ โดยมีออสเตรเลียมีอันดับที่ดีที่สุดในภูมิภาคนี้ อยู่ในอันดับ 4 ของโลก ทั้งนี้ IMD ได้นำข้อมูลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยทั่วโลกของ Times Higher Education (THE) เป็นตัวชี้วัดที่เพิ่มใหม่ขึ้นมาใหม่ในปี นี้ โดย Times Higher Education (THE) จะวัดประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยที่มีงานวิจัยซึ่งรวมอยู่ในทุกพันธกิจสำคัญ

ของมหาวิทยาลัย ซึ่งได้แก่ การเรียนการสอน การวิจัย การถ่ายทอดความรู้และภาพลักษณ์ มุมมองในระดับนานาชาติ เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบที่มีประสิทธิภาพที่ครอบคลุม และมีความสมดุลมากที่สุด

จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยยังมีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในจำนวนที่มากกว่าสิงคโปร์ ตั้งแต่ปี 2558 - 2560 (ปี 2561 สิงคโปร์ไม่ได้เข้าร่วมการจัดอันดับในตัวชี้วัดนี้) อาจเนื่องมาจาก นโยบายการจัดสรรงบประมาณในรูปแบบต่างๆ อาทิ โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ โครงการเรียนฟรี 15 ปี โดยสนับสนุนเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัว เงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน แต่จากการสำรวจติดตามการใช้จ่ายภาครัฐของโครงการเรียนฟรี 15 ปี โดยองค์กรยูนิเซฟร่วมกับ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า ระบบการติดตามการดำเนินงานโครงการยังไม่เข้มแข็ง โรงเรียนบางส่วนยังขาดศักยภาพในการจัดทำระบบบัญชีและการเงินที่ถูกต้อง รวมทั้ง การลงทุนด้านการศึกษาของภาครัฐในประเทศไทยยังขาดประสิทธิภาพในหลายมิติ อาทิ การสนับสนุนงบประมาณให้แก่สถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมีต้นทุนทางการศึกษาเฉลี่ยต่อหัวนักเรียนสูงกว่าในสถานศึกษาขนาดใหญ่ นอกจากนี้ รายจ่ายด้านการศึกษาของภาครัฐส่วนใหญ่เป็นเงินเดือนและค่าตอบแทนของครูและบุคลากร ส่วนรายจ่ายเพื่อกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพมีสัดส่วนน้อย⁴⁰

นอกจากนี้ จากการศึกษารายงานการจัดสรรงบประมาณผ่านตัวผู้เรียน⁴¹ พบว่า อัตราการอุดหนุนรายหัวที่รัฐอุดหนุนโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นค่าจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีอัตราเท่ากันสำหรับโรงเรียนทุกขนาด ทำให้ไม่สามารถสะท้อนต้นทุนการจัดการที่แท้จริงที่มีความหลากหลายตามขนาดได้ ทั้งนี้ แนวทางการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนที่เป็นการอุดหนุนโรงเรียนยังขาดความเป็นธรรม เนื่องจากงบประมาณที่จัดสรรให้ส่วนใหญ่ใช้ไปกับการจัดสรรแบบเท่าเทียมกัน หรือ เน้นที่กระจายให้ทั่วถึงเพื่อเน้นความเป็นธรรมในแวนอน ส่วนงบประมาณที่เหลือ

⁴⁰ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานรายจ่ายด้านการศึกษาของประเทศไทย ปี 2558. (เอกสารอัดสำเนา). กันยายน 2560. หน้า 39

⁴¹ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. การจัดสรรงบประมาณผ่านตัวผู้เรียน. (เอกสารอัดสำเนา). กันยายน. 2560. หน้า 89, หน้า 97

เพื่อจัดสรรให้แก่นักเรียนที่ยากจน นักเรียนพิการเรียนรวม หรือนักเรียนด้อยโอกาส ยังมีสัดส่วนน้อย ประกอบกับการขาดระบบการกำกับดูแล และระบบสารสนเทศด้านการเงินที่ดีของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนยังขาดความพร้อมในการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย ทำให้การลงบันทึกรายรับและรายการใช้จ่ายคลาดเคลื่อน และมีการใช้จ่ายที่ล่าช้ากว่าที่ควร ซึ่งความล่าช้าในการใช้จ่ายในการจัดซื้อหนังสือ หรือการช่วยเหลือนักเรียนยากจน ยังส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอีกด้วย รวมทั้งการใช้จ่ายงบประมาณการศึกษาในภาพรวมสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่สัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการศึกษา กล่าวคือ งบประมาณที่ใช้ไปเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องทุกปี ขณะที่จำนวนนักเรียนลดลงทำให้ต้นทุนต่อหัวในการผลิตบริการสูงขึ้น ขณะที่คุณภาพการศึกษาโดยเฉลี่ยไม่ได้เพิ่มมากขึ้นในทิศทางเดียวกัน ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ไม่ว่าจะเป็นผลคะแนนทดสอบระดับประเทศ หรือผลการทดสอบเทียบกับนานาชาติ

จะเห็นได้ว่า ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของประเทศไทยยังไม่ดีมากนัก ไม่ว่าจะเป็นด้านการลงทุนทางการศึกษาที่ไม่ตอบสนองต่อคุณภาพการศึกษา อาจเนื่องมาจากการลงทุนทางการศึกษาของภาครัฐส่วนกลางจะเป็นกิจกรรมประเภทการจัดการศึกษาที่เป็นค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรมากที่สุด และยังคงขาดการมีส่วนร่วมในการลงทุนจากภาคส่วนอื่น ประกอบกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีขนาดเล็กจำนวนมากเกินไป ทำให้รัฐบริหารจัดการทรัพยากรได้ไม่คุ้มค่า นอกจากนี้ จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน และจำนวนนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาต่อในประเทศระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน ซึ่งอยู่ในอันดับที่เกือบท้ายในกลุ่มภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก รวมถึงประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยจากการจัดอันดับดัชนีมหาวิทยาลัย ยังไม่ดีมากนัก

กล่าวโดยสรุป สมรรถนะการศึกษาของไทยในเวทีสากลยังอยู่ในระดับที่ไม่ดีมากนัก ทั้งด้านคุณภาพการศึกษาที่ยังคงมีคุณภาพการศึกษาต่ำ และมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูง ประกอบกับสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนของไทยยังมีศักยภาพที่ไม่สอดคล้องกับทิศทางการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังขาดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล ซึ่งสมรรถนะการศึกษาของไทยยังไม่ดีมากนัก

อาจเนื่องมาจากการผลิตบัณฑิตที่ไม่สอดคล้องหรือตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ด้านทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ในยุคของสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยควรสร้างระบบการศึกษาที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาพื้นฐานหลักในการสร้างทักษะระดับสูงของแรงงาน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกและรูปแบบที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะและระดับทักษะการทำงานให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัล และการเกิดธุรกิจใหม่ๆ ที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ:

จากผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก โดย IMD ซึ่งเป็นการพิจารณาปัจจัยสภาพแวดล้อมที่จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ครอบคลุมปัจจัยหลัก 4 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะด้านเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพของภาครัฐ ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน สรุปได้ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นล้วนส่งผลต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ รวมทั้งความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของไทยที่ยังเป็นรองประเทศอื่นอีกมาก โดยเฉพาะประเทศในอาเซียน นอกจากนี้ ปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น โครงสร้างประชากรไทยที่เปลี่ยนแปลงไป มีอัตราการเกิดลดลง และมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น สภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีดิจิทัล แบบก้าวกระโดด ล้วนส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่จะต้องตั้งรับและวางแผนการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้นและสามารถอยู่ได้ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีคุณภาพ จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการศึกษาของไทยให้มีสมรรถนะด้านการศึกษาสูงขึ้นในเวทีสากล ดังนี้

ด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษา

1. ควรพัฒนาครูให้มีสมรรถนะสูงที่สามารถพัฒนาผู้เรียนทุกคนอย่างทั่วถึง รวมทั้งครูมีสมรรถนะความเป็นครูที่สามารถปรับตัว และสอนวิชาต่างๆ ได้ตามความจำเป็น สอดคล้องกับลักษณะและประเภทของสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่ รวมถึงควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดทำรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการดิจิทัล (Digital Platform) เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยการใช้เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมให้แก่ผู้เรียน

2. ควรพัฒนาทักษะด้านการอ่านให้แก่ักเรียนทุกคนเนื่องจากเป็นทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาการเรียนรู้ รวมทั้งการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในยุคเทคโนโลยี ทั้งทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ ทักษะทางภาษา การอ่าน การคิด การคำนวณ รวมถึงทักษะในการใช้เทคโนโลยี ทักษะการรู้ดิจิทัล และสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างสร้างสรรค์ เท่าทัน ปลอดภัย และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

3. ควรพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษแก่นักเรียน โดยการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชาอื่นเป็นภาษาอังกฤษ ผ่านหลักสูตร English Program และหลักสูตรนานาชาติมากขึ้น รวมทั้งควรสนับสนุนโครงการพัฒนาครูที่สอนภาษาอังกฤษ และครูที่สอนรายวิชาอื่น เช่น คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ให้มีทักษะภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น

ด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

4. ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการศึกษา (Big data) เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ สะท้อนข้อมูลตามความเป็นจริงตามบริบทพื้นที่ รวมถึงการมีระบบเครือข่ายกองทุนเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา เนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีบริบทที่มีความแตกต่างกัน ทำให้มีความยากในการส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดโอกาสทางการศึกษาแตกต่างกันตามบริบทพื้นที่

ด้านการมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

5. ควรกำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และควรกำหนดหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการและ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเน้นหลักสูตรที่ตอบสนองทั้งเศรษฐกิจหลักของประเทศ และเศรษฐกิจของท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะของแรงงาน ทั้งทักษะด้านภาษา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน

6. ควรพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งฐานสมรรถนะ (Competency-based) และการฝึกปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ที่เชื่อมโยงทักษะ การเรียนรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะทางภาษา ทักษะด้านดิจิทัล และทักษะการวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการหรืออุตสาหกรรม ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้คนไทยเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ด้านการปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

7. ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถมีอิสระในการบริหารสถานศึกษา ตามศักยภาพและความพร้อม เพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษามีความคล่องตัวมากขึ้น รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรการลงทุนทางการศึกษา โดยมีการบริหารจัดการศึกษาที่เป็นธรรมและมีความโปร่งใส และทำให้งบประมาณส่งถึงตัวผู้เรียน อย่างแท้จริง รวมทั้งการจัดตั้งกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยการร่วมมือจากทุกภาคส่วน

8. ควรพัฒนาระบบการจัดสรรงบประมาณเชิงพื้นที่ (Area - based Budgeting) และกำหนดแนวปฏิบัติในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Pool Resources) สำหรับสถานศึกษาที่มีขนาดและพื้นที่ที่แตกต่างกัน และสร้างการมีส่วนร่วมในการลงทุนจากภาคส่วนอื่น เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า

9. ควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการจัดตั้ง ศูนย์เครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มการเรียนรู้ในชุมชนทุกช่วงวัย ทั้งวัยเรียน วัยทำงาน และวัยผู้สูงอายุให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต และสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาตนเอง และดูแลสุขภาพตนเองได้เท่าที่จำเป็น พัฒนาจิตใจ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สามารถใช้ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารที่จำเป็น และสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

แนวทางการขับเคลื่อนเพื่อเพิ่มอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา

1. ควรสร้างความเข้าใจที่เกี่ยวกับตัวชี้วัดด้านการศึกษาที่ใช้ในการจัดอันดับประเทศต่างๆ ทั่วโลกของสถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการ (International Institute for Management Development : IMD) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษาเร่งการพัฒนางานจัดการศึกษา โดยเฉพาะตัวชี้วัดที่มีอันดับค่อนข้างต่ำไปทางท้ายแถว คือ เกินอันดับที่ 50 เช่น อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษา ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ งบประมาณด้านการศึกษาต่อประชากร อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ และผลการทดสอบ PISA เป็นต้น เพื่อเพิ่มอันดับของตัวชี้วัดย่อย ซึ่งจะส่งผลให้อันดับสมรรถนะด้านการศึกษาโดยรวมของประเทศไทยดีขึ้น

2. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานการจัดการศึกษา และสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้บริหารของหน่วยงานที่ใช้กำลังแรงงาน ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็นของสถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการ (IMD) ในตัวชี้วัดด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา การสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ และทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ เพื่อให้ผู้บริหารของหน่วยงานมีความเข้าใจในการตอบแบบสอบถามมากขึ้น

3. ควรวิเคราะห์สาเหตุหรือปัจจัยทั้งทางบวกและทางลบที่ส่งผลต่อการเพิ่มหรือลดลง ของอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาจำแนกตามตัวชี้วัดและถอดบทเรียนการจัดการศึกษาของประเทศต่างๆ ที่มีอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาที่ดีกว่าประเทศไทย เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการทบทวนและปรับนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับต่างๆ ของประเทศ อีกทั้งทบทวนการกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการกำกับติดตามสภาวะการณ์การศึกษาของประเทศอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงแรงงาน. (2560). **ภาวะสังคมไทยไตรมาสแรก ปี 2560**. ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม 2560. เอกสารอัดสำเนา.

กระทรวงแรงงาน. (2561). **สถานการณ์ด้านแรงงานเดือนมกราคม 2561 และ ประเมินการไตรมาส 1 ปี 2561**. มกราคม - มีนาคม 2561. เอกสารอัดสำเนา.

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). **แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา**. (ม.ป.ท.)

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). **รายงานเฉพาะเรื่องที่ 2 ความไม่เสมอภาคทางการศึกษา**. (ม.ป.ท.)

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). **รายงานพันธกิจของคณะกรรมการ อิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา**. (ม.ป.ท.)

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). **โปรแกรมประเมินสมรรถนะ นักเรียน มาตรฐานสากล**. เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). **สรุปผลการ จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยโดย WEF ปี 2019 - 2020**. เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). **การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุเพื่อพัฒนา สมรรถนะกำลังคนรองรับโลกศตวรรษที่ 21**. เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). **สถานะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 จะปฏิรูป การศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี การพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **สรุปผลการจัดสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 14 เรื่อง “การพัฒนากำลังคนเพื่อสนองความต้องการของประเทศยุคไทยแลนด์ 4.0”**. เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **การจัดสรรงบประมาณผ่านตัวผู้เรียน**. (เอกสารอัดสำเนา).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **ปีการศึกษาเฉลี่ยของประเทศไทย ปี 2555 - 2559**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2560/2561 ฐานข้อมูลกับการบรรลุตามเป้าหมายแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579**. กรุงเทพมหานคร : 21 เซ็นจูรี่.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **รายงานจ่ายด้านการศึกษาของประเทศไทย ปี 2558**. (เอกสารอัดสำเนา).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **สภาวะการศึกษาไทย ปี 2558/2559 ความจำเป็นของการแข่งขันและการกระจายอำนาจในระบบการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : 21 เซ็นจูรี่.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2559 (IMD 2016)**. กรุงเทพมหานคร : 21 เซ็นจูรี่.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **สรุปผลการจัดสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 13 เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงการศึกษาในยุคดิจิทัล”**. เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). **สภาการศึกษาเสวนา 2016 - 2017 : บทบาทการศึกษาไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). **สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2560 (IMD 2017)**. กรุงเทพมหานคร : 21 เซ็นจูรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **การศึกษาแนวโน้มความต้องการกำลังคน โดยยึดพื้นที่เป็นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **ครูไทยยุคใหม่สนใจดิจิทัล**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **รายงานการติดตามและประเมินผลนโยบาย การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อรองรับ Thailand 4.0 : ทริปเพิ้ล กรุป จำกัด**.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **รายงานการศึกษาแนวปฏิบัติของการสร้าง และส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู** : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2561/2562**. กรุงเทพมหานคร. เอกสารอัดสำเนา.

ภาษาอังกฤษ

International Institute for Management Development. (2015). World Competitiveness Yearbook 2015. Switzerland : Lausanne.

International Institute for Management Development. (2016). World Competitiveness Yearbook 2016. Switzerland : Lausanne.

International Institute for Management Development. (2017). World Competitiveness Yearbook 2017. Switzerland : Lausanne.

International Institute for Management Development. (2018). World Competitiveness Yearbook 2018. Switzerland : Lausanne.

International Institute for Management Development. (2019). World Competitiveness Yearbook 2019. Switzerland : Lausanne.

International Institute for Management Development. (2019). World Digital Competitive Ranking 2019. Switzerland : Lausanne.

เว็บไซต์

EF English Proficiency Index. (2561). [ระบบออนไลน์].

แหล่งที่มา. https://www.ef.co.th/_~/media/centralefcom/epi/downloads/full-reports/v8/ef-epi-2018-english.pdf สืบค้นวันที่ 23 ธันวาคม 2562.

ETDA.(2562). **ETDA เปิดพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตปี 61 คนไทยใช้เน็ตเพิ่ม 10 ชั่วโมง 5 นาทีต่อวัน.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา. <https://www.etda.or.th/content/etda-reveals-thailand-internet-user-profile-2018.html>. สืบค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2562.

QS WORLD UNIVERSITY RANKINGS. (2562). [ระบบออนไลน์].

แหล่งที่มา. <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2018>. สืบค้นวันที่ 23 ธันวาคม 2562.

The Global Competitiveness Report 2018. (2561). [ระบบออนไลน์].

แหล่งที่มา. <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitive-ness-report-2018> สืบค้น วันที่ 22 พฤศจิกายน 2562.

The Global Competitiveness Report 2019. (2562). [ระบบออนไลน์].

แหล่งที่มา. <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2019>. สืบค้น วันที่ 21 ธันวาคม 2562.

Tripadvisor ประเทศไทย. (2562). 25 จุดหมายปลายทางที่ดีที่สุดในปี 2019 จาก Tripadvisor. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://th.tripadvisor.com/TravelersChoice-Destinations-cTop-g1>. สืบค้นวันที่ 20 ธันวาคม 2562.

Workpointnews. (2562). **ไทยติดอันดับ 21 ของโลก ดีขึ้น 6 อันดับ เริ่มต้นทำธุรกิจง่ายที่สุด นิวซีแลนด์แชมป์โลก.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://workpointnews.com/2019/10/24/worldbank-doing-business-2020/> สืบค้น วันที่ 20 ธันวาคม 2562.

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2561). การประชุมคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ครั้งที่ 31/2561. กอปศ. วางแนวทาง 10 สมรรถนะหลัก เพื่อให้เด็กไทยฉลาดรู้ อยู่ดีมีสุข มีความสามารถสูง และใส่ใจสังคม. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.thaiedreform.org/news/1393/> สืบค้นวันที่ 26 พฤศจิกายน 2562.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562). การท่องเที่ยวกับบทบาทขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย อิโรจำเป็นหรือ อิโรตัวจริง. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_29Oct2019.aspx สืบค้น วันที่ 20 ธันวาคม 2562.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). เศรษฐกิจไทย ไตรมาสที่สามของปี 2562 และแนวโน้มปี 2562 - 2563. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=9625&filename=index. สืบค้นวันที่ 20 ธันวาคม 2562.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). สสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร ปี 2558. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://service.nso.go.th/nso/web/survey/surpop2-3-1.html> สืบค้นวันที่ 23 ธันวาคม 2562.

อนุสรณ์ ธรรมใจ. (2562). อนาคตภายใต้ Digital Transformation การอภิวัฒน์อุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (2). [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/647022> สืบค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2562.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.สุภัทธร จำปาทอง

เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.อุษณีย์ ธีโนศวรรย์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

พิจารณารายงาน

ดร.รุ่งเรือง สุขากิริมย์

อนุกรรมการสภาการศึกษาด้านการประเมินผลการศึกษา

อดีตหัวหน้าผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ

ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์

อดีตรองเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.บัณฑิตย์ ศรีพุทธานุกูร

อนุกรรมการสภาการศึกษาด้านการประเมินผลการศึกษา

อดีตผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ

นางศิริพร ศรีพันธุ์

ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

นายดุสิต ทองสลวย

ผู้อำนวยการกลุ่มวิเคราะห์สภาวะการณ์ทางการศึกษา

รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียง จัดทำรายงาน และบรรณาธิการ

นางสาวอุไรวรรณ พันธุ์สุจริต นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มวิเคราะห์สภาวะการณ์ทางการศึกษา

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

99/20 ถนนสุขโยทัย เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

โทรศัพท์ 0 2668 7123 ต่อ 2311, 2312

โทรสาร 0 243 7915

www.onec.go.th

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
99/20 ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ 0 2668 7123 โทรสาร 0 243 7915
www.onec.go.th

สิ่งพิมพ์ สกศ.อันดับที่ 15/2563
ISBN : 978-616-270-248-8

